

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์)
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

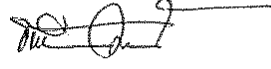
วรัญญาภัทร์ วรัญญ์วัฒนชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
กรกฎาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

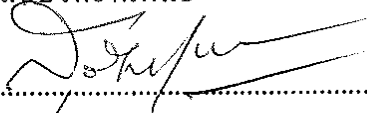
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ วรรณยุกต์ร์ วรรณยุกต์น์ชัย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

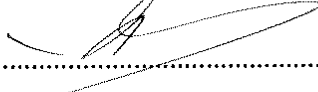
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

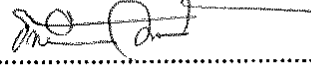

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.สมุทร ชำนาญ)

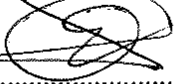

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.ชนวิน ทองแพง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ดร.สุรัตน์ ไชยหมฤ)

..... กรรมการ
(ดร.สมุทร ชำนาญ)

..... กรรมการ
(ดร.ชนวิน ทองแพง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร อิ่มสวาสดี)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2561

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.สมุทรา ชำนาญ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.ธนวิน ทองแพง กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร อิ่มสวาสดี กรรมการตัวแทนบัณฑิตที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา กรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้มีรายนามในเอกสารวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำมาสังเคราะห์วิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา คุณตา คุณยาย น้องชาย และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความรัก สนับสนุนกำลังกายและเป็นกำลังใจที่สำคัญ ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจให้ต่อสู้กับอุปสรรค จนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จไปด้วยดี อีกทั้งขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรีทุกท่าน ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้เสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อแสดงความกตัญญูต่อบิดา มารดา ผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนบูรพาจารย์ของผู้วิจัยที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรัก ความเมตตา และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ด้วยความเคารพรักเป็นอย่างสูง

วรัญญาภัทร์ วรัญญ์วัฒนชัย

55990064: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร/ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/ โรงเรียนมัธยมศึกษา/
จังหวัดลพบุรี

วิทยุณภัทร์ วิทยุณวัฒน์ชัย: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์)
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (THE ROLE OF SCHOOL
ADMINISTRATORS TOWARD PROMOTING FOR SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY OF SECONDARY SCHOOLS IN LOP BURI PROVINCE (WONG PHRA
CHAN CLUSTER) UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
5) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: สมุทร ชำนาญ, กศ.ค., ธนวิน ทองแพง, กศ.ค. 265 หน้า.
ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และแนวทางการส่งเสริมบทบาท
ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) จำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็น 2 แบบ ได้แก่ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
จำนวน 50 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .34-.99 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99
และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขต
วงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ร้อยละ
การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำความรู้และใช้คุณธรรมในการวางแผน กำหนดนโยบายการบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทางการศึกษา เช่น ครู ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยจัดทำแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ทำด้วยใจรักและศรัทธา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนและสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ให้สถานศึกษาเป็นที่พัฒนาชุมชนและพัฒนามนุษย์อย่างแท้จริง

55990064: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATOR/ SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY/ SECONDARY SCHOOL/ LOP BURI PROVINCE

WARRUNYAPAT WARRUNWATTANACHAI: THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS TOWARD PROMOTING FOR SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF SECONDARY SCHOOLS IN LOP BURI PROVINCE (WONG PHRA CHAN CLUSTER) UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5. ADVISORY COMMITTEE: SAMUT CHAMNARN, Ed.D., THANAVIN THONGPHANG, Ed.D. 265 P. 2018.

This research has focused on studying, comparing and understanding the role of school administrator for supporting the Sufficiency Economy Philosophy of secondary schools in Lop Buri Province (Wong Phra Chan Cluster) under the Secondary Educational Service Area Office 5, according to the size of the school. The samples were; teachers and educational personnels in the secondary school in Lop Buri Province (Wong Phra Chan Cluster), with the total of 201 persons. The tool for collecting data was 5 seal rating with the discrimination power between .34-.99, The reliable questionnaire .99 at The statistic used for data analyzing were Mean (\bar{X}), Standard Deviation (SD), t -test and One-way ANOVA.

The Results were as follows:

1. The role of school administrator in promoting the sufficiency economy philosophy at secondary schools in Lop Buri Province (Wong Phra Chan Cluster) were at high level.
2. The results of comparison on the role of school administrators toward promoting for sufficiency economy philosophy of secondary school in Lop Buri Province (Wong Phra Chan Cluster) by school size in overall and each aspects were not significant.
3. The results of studying the way to promoting the role of educational school administrators toward promoting of the sufficiency economy philosophy of secondary school in Lop Buri Province (Wong Phra Chan Cluster) by specialists were found that the school administrator should gain knowledge, understand the philosophy of sufficient economy and apply them for planning and creating the policies in the school administration. Promoting educational network such as teachers, parents local, wisdoms, local leaders, government and non government sectors. Preparing plan project that promote the Sufficiency Economy Philosophy. Giving both mind and admiration for doing it for the best benefit to the school. Making school the place for human and society development.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำถามการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท)	16
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก	29
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	35
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	48
แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)	53
การจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ ภาคการศึกษา.....	60
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	67
การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	82
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	102
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	103
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	119
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	119
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	121
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	123
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	125
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	129
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	130
สัญลักษณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	130
ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	130
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	179
สรุปผล.....	179
อภิปรายผล.....	186
ข้อเสนอแนะ.....	224
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	226
บรรณานุกรม.....	227
ภาคผนวก.....	239
ภาคผนวก ก.....	240
ภาคผนวก ข.....	245
ภาคผนวก ค.....	258
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	265

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวน ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5..... 120
2	จำนวน ร้อยละ และอันดับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน..... 131
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 โดยรวม..... 132
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมและรายชื่อ..... 133
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายชื่อ..... 135
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายชื่อ..... 138
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายชื่อ..... 140

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
8	142
<p>ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน มัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยรวมและรายข้อ จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....</p>	
9	144
<p>การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน</p>	
10	260
<p>ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม ของแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 1)</p>	
11	263
<p>ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม ของแบบสัมภาษณ์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง แนวทางในการส่งเสริม บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 2)</p>	
12	264
<p>ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม เรื่อง บทบาท ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 1) จำนวน 50 ข้อ.....</p>	

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 8
2	แผนผังการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5..... 22
3	โครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5..... 23
4	ขอบเขตการดำเนินงาน 5 เรื่องหลัก ของ 17 เป้าหมายโลก..... 32
5	สรุปหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง..... 47
6	ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 (The 70th session of united nation general assembly) ณ สำนักงานใหญ่ สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้นำจากประเทศสมาชิกสหประชาชาติ 193 ประเทศ ได้ใช้เวทีการประชุมสุดยอดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development summit) รับรองวาระการพัฒนายั่งยืน ค.ศ. 2030 (The 2030 agenda for sustainable development) ซึ่งรวมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals) 17 ข้อ เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 โดยที่วาระการพัฒนายั่งยืน ค.ศ. 2030 และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นทิศทางพัฒนาทั้งของประเทศไทยและของโลกนับจากนี้ (สถาบันไทยพัฒน์, 2560, หน้า 2) สืบเนื่องมาจากผลการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติของประเทศไทยต่าง ๆ ทั่วโลกที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้นำไปสู่การให้สัตยาบันในข้อตกลงเป้าหมายพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ภายในปี พ.ศ. 2558 (Millennium development goals: MDGs 2015) ที่ทุกประเทศต้องดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมายพัฒนาทั้ง 8 ประการ และเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 มีมติรับรองเป้าหมายพัฒนาของโลกชุดใหม่ เพื่อดำเนินการต่อเนื่องจาก MDGs 2015 โดยใช้ชื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development Goals: SDGs) และได้รวมเป้าหมายบางด้านของ MDGs 2015 ที่ยังไม่บรรลุผลเข้าไว้ด้วย SDGs 2030 จึงเป็นทิศทางพัฒนาของโลกในช่วง 15 ปี ต่อจากนี้ โดยได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ ซึ่งเป้าหมายที่ 4 เป็นเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้ว่า “สร้างหลักประกันว่าทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า 5) เพื่อมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล ขับเคลื่อนการพัฒนาของทั้งโลกอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม อย่างบูรณาการและครอบคลุมทั่วถึงทุกที่ทุกคน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี นับจากนี้จนถึงปี ค.ศ. 2030 (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560, หน้า 1)

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The fourth industrial revolution)

การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2573 (Sustainable development goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ร่วมให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนและความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้าน โอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า ง) ท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่จะต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ทุกด้านในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และเป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่า การพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคม ในการหล่อหลอมเกลาสร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ท., หน้า 1)

ระบบการศึกษาทั่วโลกจึงต้องปรับตัวและจัดการศึกษาตามทิศทางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2573 (Sustainable development goals: SDGs 2030) ประเทศไทยจึงต้องนำเป้าหมายดังกล่าวมากำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการเชิงนโยบาย วางแผนและขับเคลื่อนให้มีหลักประกัน โอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายของสัญญาประชาคมโลกที่ได้ตกลงร่วมกัน การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 จึงได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจน ซึ่งเป้าประสงค์ที่สำคัญของ SDGs 2030 คือ การสร้างหลักประกันทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาคและเท่าเทียมสำหรับเด็กทุกคนในทุกระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยถึงอุดมศึกษา เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุข และการเป็นพลเมืองของโลก โดยมี การกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี พ.ศ. 2579 ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยที่มีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน มีความเป็นธรรมในสังคม ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและโลก ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เข้มแข็งและเติบโตอย่างมีคุณภาพ เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม คนไทยในอนาคตจึงต้องมีศักยภาพและร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ข, หน้า 3-8) บนหนทางแห่งการพัฒนาภายใต้ข้อตกลงร่วมกันของประชาคมโลก ตามที่องค์การสหประชาชาติ (United nations: UN) ได้กำหนดให้มี “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable development goals: SDGs) โดยเริ่มประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2573 นั้น อาจกล่าวได้ว่ากระบวนทัศน์ดังกล่าวสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทาน

แก่ปวงชนชาวไทยในหลายโอกาส นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ซึ่งพสกนิกรได้มีการสืบสานพระราชปณิธานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ประชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ความหมายในมิติที่ทั้งกว้างและลึก กล่าวคือ เป็นแนวทางแห่งการดำรงชีวิตและการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ทางสายกลาง” และ “ความไม่ประมาท” มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นฐานในการกลั่นกรองกระบวนการทางความคิดและการจัดการ ภายใต้อิทธิพลของความ “พอประมาณ” “มีเหตุผล” และ “มีภูมิคุ้มกัน” นำไปสู่การตัดสินใจที่รอบคอบ ระมัดระวัง สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนทั้งต่อชีวิตตนเองและประเทศชาติ (มูลนิธิมั่นพัฒนา, 2560 ก, คำนำ)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพของประเทศ ได้ตระหนักและเห็นคุณค่าจึงมีนโยบายที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยอัญเชิญมาเป็นหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้ เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ ในการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และมีคุณธรรมกำกับความรู้ เป็นกรอบในการดำเนินชีวิต และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 2) เพื่อน้อมนำการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นกรอบทิศทางการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน มีการเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่อง “คุณธรรมนำความรู้” เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม พร้อมทั้งมีการบริหารจัดการที่ได้พัฒนาให้เกิดความคล่องตัวและชัดเจน ส่งผลให้เกิดการกระจายอำนาจสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงชั้นได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 4) เช่นเดียวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ตระหนักในภารกิจอันสำคัญดังกล่าว จึงกำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวิสัยทัศน์ภายในปี พ.ศ. 2556 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ทุกแห่ง ดำเนินการบริหารสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาประเทศ จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ

ฝึกร่วมอยู่กับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสำนึกรักยั้งสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศไทยโดยรวม ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานแนวคิดตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2555, หน้า 1-2)

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2560 ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ได้ดำเนินการตามกรอบนโยบายและจุดเน้น ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการบริหารและจัดการศึกษา ดังกลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีโครงการสำคัญที่ได้ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระดับเขตพื้นที่ นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2560 คือ โครงการที่ 13 ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ สถานศึกษา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า สถานศึกษา น้อมนำประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุก โรงเรียน สถานศึกษาผ่านการ ประเมินเป็นต้นแบบสถานศึกษาพอเพียงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 75 และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ได้วางแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ จัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีพันธกิจที่สำคัญ คือ 1) ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย 2) พัฒนาคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) บริหาร จัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ภายใต้การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมและได้กำหนด ทิศทางการพัฒนาการศึกษา โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ร่วมกันขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จในระดับเขตพื้นที่ (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2561, หน้า 38)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ได้ดำเนินการตามกรอบนโยบายและจุดเน้นในการส่งเสริมให้สถานศึกษา ทุกโรงเรียน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยมอบภารกิจหลักในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้บริหาร สถานศึกษาของทุกโรงเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติตามภารกิจของ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผู้สถานศึกษา ภายใต้บริบทที่มีความแตกต่างกัน ตามขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้บริบทของขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน จึงได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เพื่อศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันส่งผลต่อ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร อีกทั้งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน โรงเรียน มัธยมศึกษา เพื่อนำผลการศึกษา ข้อค้นพบเป็นข้อมูลประกอบการบริหารสถานศึกษาแก่ผู้บริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้บริบทขนาดของ โรงเรียนที่แตกต่างกัน ในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาและขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พร้อมรับการติดตาม กำกับ แนะนำและการประเมินสถานศึกษา พอเพียงในระดับต่าง ๆ ที่เป็นภารกิจของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการส่งเสริม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

คำถามการวิจัย

1. ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 อยู่ในระดับใด
2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันหรือไม่
3. แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

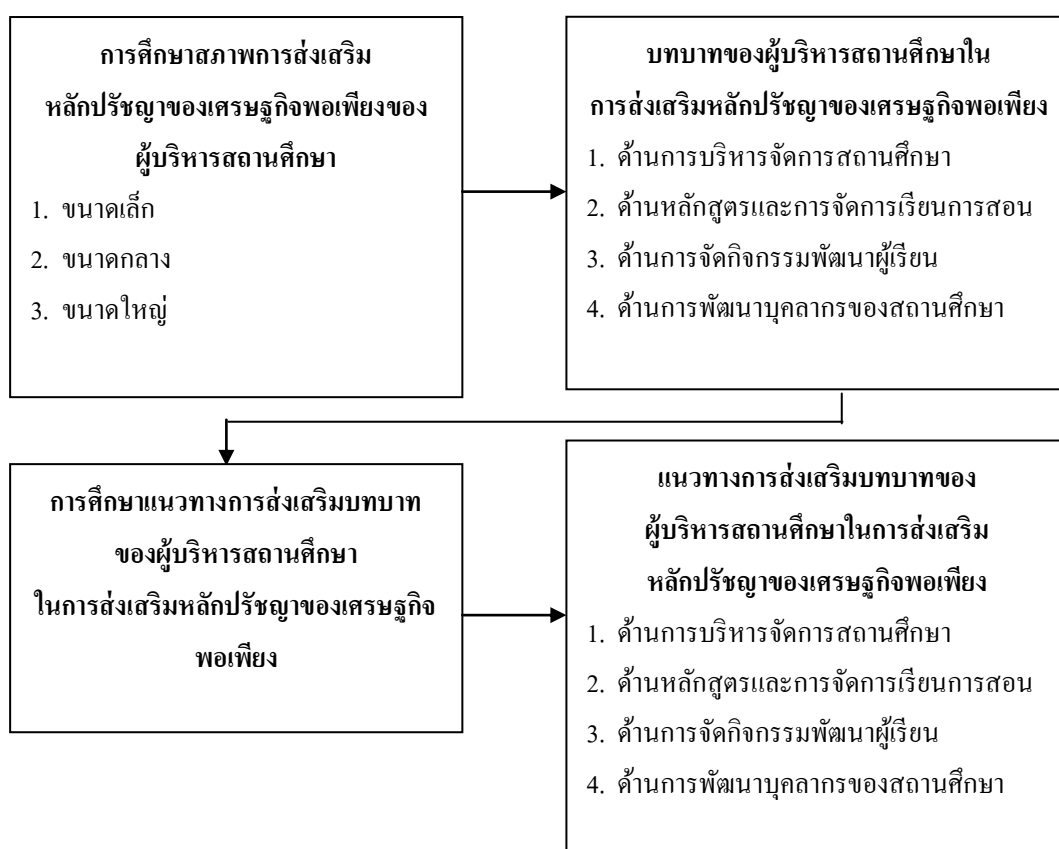
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) เป็นการประเมินระดับคุณภาพ/ การปฏิบัติของสถานศึกษา ใน 5 ด้าน 62 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 14 ตัวบ่งชี้
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 14 ตัวบ่งชี้
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 15 ตัวบ่งชี้
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 7 ตัวบ่งชี้
5. ด้านผลลัพธ์/ ภาวะความสำเร็จ 12 ตัวบ่งชี้ ซึ่งระบุในเครื่องมือประเมินสถานศึกษา

แบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2554-2556 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 ข, หน้า 1) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทมากน้อยเพียงใดในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยเลือกศึกษาใน 4 ด้าน (50 ตัวบ่งชี้) ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยเลือกที่จะไม่ศึกษาด้านที่ 5 ผลลัพธ์/ ภาภความสำเร็จ (12 ตัวบ่งชี้) เนื่องจากรายการประเมินด้านที่ 5 มีข้อคำถามที่สอดคล้องกับรายการประเมิน 4 ด้านข้างต้น ดังนั้นสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษา และผู้เรียน เพื่อให้ได้รายการข้อคำถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์และไม่มีรายการข้อคำถามที่ซ้ำซ้อนกัน ผู้วิจัยจึงศึกษาใน 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น และจากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีหลายปัจจัย แต่การวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จะนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ภายใต้บริบทของขนาดโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนเพียง 1 ปัจจัย คือ ขนาดของโรงเรียน โดยมีข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถึงแนวทางการส่งเสริมดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาหรือความสำเร็จขององค์กร
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดตามบริบทขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 ข, หน้า 4)
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 403 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ปีการศึกษา 2558 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการสุ่ม

2.3 ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจำนวน 7 คน ได้แก่

2.3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน

2.1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จำนวน 3 คน

2.1.3 ผู้นำองค์กรเอกชน/ ท้องถิ่น หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้
ในท้องถิ่นนั้น ๆ จำนวน 2 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ
ผู้บริหารสถานศึกษา

ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

3.1.1 ขนาดเล็ก

3.1.2 ขนาดกลาง

3.1.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง จำแนกเป็น

3.2.1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

3.2.1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

3.2.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.2.1.4 ด้านการพัฒนากุศลกรของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.2 แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกเป็น

3.2.2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

3.2.2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

3.2.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.2.2.4 ด้านการพัฒนากุศลกรของสถานศึกษา

นียมศัพท์เฉพาะ

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ซึ่งประกอบด้วยลักษณะบทบาท 4 ด้าน คือ

1.1 การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การจัดการทางการศึกษาที่มุ่งทิศทางการควบคุมใน 4 ด้าน คือ

1.1.1 ด้านนโยบาย หมายถึง สถานศึกษามีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินการและมีการนำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

1.1.2 ด้านวิชาการ หมายถึง สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน โดยดำเนินการ ติดตาม และมีการนำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

1.1.3 ด้านงบประมาณ หมายถึง สถานศึกษามีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณโดยดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานรวมทั้งนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.4 ด้านบริหารทั่วไป หมายถึง การบริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเป็นอยู่อย่างพอเพียง

1.2 หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน หมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา รวมถึงจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มากำหนดเป็นเนื้อหาสาระ และกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้แก่นักเรียนใน 4 ด้าน คือ

1.2.1 หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง สถานศึกษา มีหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับชั้นและมีการนิเทศ/ ติดตาม/ ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนการสอน รวมทั้งมีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนา การจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน หมายถึง มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ ทุกระดับชั้น คุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและผู้เรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

1.2.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง จัดหา/ ผลิต/ ใช้/ เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียน การสอน จัดทำ/ พัฒนา/ เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและใช้แหล่งเรียนรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน

1.2.4 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายซึ่งสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธีการวัด และประเมินผลที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรายงานผลการประเมิน อีกทั้งนำมาปรับปรุง/ พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้

1.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถ ของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.3.1 การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง มีแผนงาน/ โครงการแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียน ได้รู้จักการวางแผนชีวิตตนเอง ได้้อย่างสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามผล การจัดกิจกรรมแนะแนว และ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำผลการติดตามมาไว้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.2 กิจกรรมนักเรียน หมายถึง มีแผนงาน/ โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนให้ได้อย่างพอเพียง มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/ เนตรนารี/ ยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญประโยชน์สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ วัฒนธรรม/ หลักคำสอนทางศาสนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำผลการติดตามมาปรับปรุง/ พัฒนากิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ หมายถึง มีแผนงาน/ โครงการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสถานศึกษา/ ชุมชน ด้านเศรษฐกิจหรือสังคมหรือสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามมาปรับปรุง/ พัฒนาการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการติดตามขยายผล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.4.1 การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง มีแผนงาน/ โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจ การประชุม/ อบรม/ สัมมนา/ ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา

1.4.2 การติดตามและขยายผล หมายถึง ติดตามผลการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามมาปรับปรุง/ พัฒนาการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นหลักแนวคิด และหลักปฏิบัติให้แก่ประชาชนทุกระดับ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความพอเพียง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ 2 เงื่อนไข พร้อม ๆ กัน ดังนี้

2.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

2.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2.4 เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้มาพิจารณาเพื่อประกอบการวางแผนในขั้นปฏิบัติ

2.5 เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง รากฐานความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์ในการดำรงชีวิต ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนนั้น ๆ

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัด จำนวน 4 จังหวัด คือ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดชัยนาท และจังหวัดอ่างทอง ตั้งอยู่ในบริเวณ โรงเรียนสิงห์บุรี เลขที่ 118 หมู่ 1 ตำบลบางมัญ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีสถานศึกษาในสังกัด 64 โรงเรียน กระจายอยู่ในท้องที่ 4 จังหวัด ดังนี้

4.1 จังหวัดชัยนาท	จำนวน 13 โรงเรียน
4.2 จังหวัดลพบุรี	จำนวน 25 โรงเรียน
4.3 จังหวัดสิงห์บุรี	จำนวน 12 โรงเรียน
4.4 จังหวัดอ่างทอง	จำนวน 14 โรงเรียน

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 หมายถึง สถานศึกษาที่เป็นส่วนราชการ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ประกอบด้วย 9 โรงเรียน ได้แก่

โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ลพบุรี โรงเรียนโคกสำโรงวิทยา โรงเรียนบ้านชีวิทยา
โรงเรียนบ้านหมีวิทยา โรงเรียนปิยะบุตร โรงเรียนหนองม่วงวิทยา โรงเรียนสระโบสถ์วิทยาการ
โรงเรียนโคกเจริญวิทยา และโรงเรียนยางรากวิทยา ให้การศึกษาระหว่างช่วงชั้นที่ 3-4
จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้ดังนี้

5.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน

5.2 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน

5.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา ได้แก่

ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาดังกล่าว
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

7. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ เรื่อง หลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการศึกษา ซึ่งความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัย
ชี้ขาดข้อความ โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

7.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี

7.1.2 มีผลงานเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

ในชีวิตประจำวัน จนเป็นที่ยอมรับในระดับท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค หรือประเทศ หรือได้รับ
เกียรติบัตร การเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน

7.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.2.1 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารการศึกษา/ ผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับ
ชำนาญการขึ้นไป

7.2.2 เป็นผู้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหาร
ในหน่วยงาน/ องค์กรที่ประสบผลสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือได้รับเกียรติบัตรการเชิดชูเกียรติจากหน่วยงาน
ราชการและองค์กรเอกชน

7.3 ผู้นำองค์กรเอกชน/ ท้องถิ่นหรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามจุดหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดสาระสำคัญประกอบการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท)
2. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals: SDGs)
3. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)
5. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)
6. การจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคการศึกษา
7. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
8. การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
9. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
10. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

(จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (2560 ข, หน้า 29-30) เป็นหน่วยงาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาในสังกัดระดับมัธยมศึกษา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี

จังหวัดอ่างทอง จังหวัดชัยนาท และจังหวัดลพบุรี ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 64 โรงเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 51,792 คน ในการกำหนด ทิศทางการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยจัดให้มี แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ซึ่งการระดมความคิดจากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มาร่วมในการวางแผนจัดทำการวิเคราะห์ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย

1. บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตั้งแต่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผู้อำนวยการกลุ่ม หน่วย เจ้าหน้าที่ด้านนโยบายและแผน ศักยานิเทศก์และเจ้าหน้าที่ด้านอื่น ๆ
2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ ก.ต.ป.น. และประธานเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท

จาก SWOT สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

1. โครงสร้างองค์กรสายงานบังคับบัญชามีความชัดเจน
2. การดำเนินงานมีความเข้มแข็ง มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งสายงาน บังคับบัญชาชัดเจน มีความคล่องตัวในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย
3. มีการกระจายอำนาจสู่สหวิทยาเขต
4. การติดต่อสื่อสารกับสถานศึกษาทุกแห่ง โดยใช้ระบบเครือข่าย i-Office ระบบ Internet และระบบอื่น ๆ อย่างหลากหลาย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
5. บุคลากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่
6. ครูมีความรู้ความสามารถสอนตรงตามวิชาเอก
7. มีกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจในการบริหารงานที่ชัดเจน
8. มีการกระจายอำนาจการบริหารและการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับมาตรฐาน
9. มีการกำหนดนโยบายค่านิยมในการทำงานร่วมกันและมุ่งผลสัมฤทธิ์

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีขอบเขตความรับผิดชอบที่กว้างขวางมาก ทำให้การติดต่อประสานงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างไม่สะดวก ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการศึกษา

2. บุคลากรแต่ละกลุ่มงานมีบุคลากรไม่ครบตามกรอบงาน
3. การดำเนินงานตามโครงการบางช่วง บางเวลาไม่เหมาะสม
4. ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนมาก จึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามที่หลักสูตรกำหนด
5. มีโครงการอบรมพัฒนาครูที่หลากหลายจำนวนมาก ส่งผลให้ครูต้องทิ้งห้องเรียนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่
6. ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านช่างเทคนิค ICT
7. เครื่องช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษามัธยมศึกษาจังหวัด 4 จังหวัด ยังไม่ชัดเจน

โอกาส (Opportunities)

1. หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนงบประมาณ ครูและบุคลากรในการพัฒนาการศึกษาจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ผู้รับบริการทุกฝ่ายให้ความไว้วางใจการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
2. นโยบายการกระจายอำนาจของการศึกษาในกรณีที่ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันตามนโยบายเรียนฟรี
3. มีสถานประกอบการที่เอื้อต่อการมีงานทำของประชากรวัยแรงงานและส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง
4. สภาพพื้นที่เป็นสังคมเกษตร โรงเรียนมีการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. มีแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่สำคัญหลายแห่ง และมีประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลาย

อุปสรรค (Threats)

1. นโยบายมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก และเกิดความไม่แน่นอนทางการเมือง ทำให้นำมาซึ่งการปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง
2. การย้ายถิ่นฐานของผู้ปกครองนักเรียน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการศึกษาต่อลดลง
3. เทคโนโลยีมีการพัฒนาที่รวดเร็วและเปลี่ยนแปลงมาก โดยเฉพาะระบบ Social network ส่งผลให้เยาวชนมีค่านิยมในการบริโภคและมีพฤติกรรมเสี่ยง
4. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย
5. โรงเรียนได้รับงบประมาณจากต้นสังกัดไม่เพียงพอ

กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาผู้เรียนทุกระดับ ทุกประเภท การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์อย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2560 ข, หน้า คำนำ) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ได้บริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักการบริการทางการศึกษา ให้แก่นักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุมทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2561)

สภาพทางภูมิศาสตร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (2560 ข, หน้า 1-5) ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนสิงห์บุรี เลขที่ 118 หมู่ที่ 1 ตำบลบางมัญ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 64 โรงเรียน กระจายอยู่ในท้องที่ 4 จังหวัด ได้แก่

จังหวัดสิงห์บุรี	มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด จำนวน 12 โรงเรียน
จังหวัดอ่างทอง	มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด จำนวน 14 โรงเรียน
จังหวัดลพบุรี	มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด จำนวน 25 โรงเรียน
และจังหวัดชัยนาท	มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด จำนวน 13 โรงเรียน

ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท) ตั้งขึ้นตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2553 เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบและกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด โดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2560 ข,
หน้า 32-34)

ค่านิยมองค์กร (STI: Core values)

“มีจิตมุ่งบริการ ทำงานเป็นทีม ยึดมั่นความถูกต้องดีงาม”

S: Service mind = มีจิตมุ่งบริการ

T: Team work = ทำงานเป็นทีม

I: Integrity = ยึดมั่นความถูกต้องดีงาม

วิสัยทัศน์ (Vision)

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พัฒนาคุณภาพการศึกษา
ตามเกณฑ์มาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน”

พันธกิจ (Mission)

1. ยกกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย
2. พัฒนาคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. บริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลภายใต้การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วม

จุดเน้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพและ
ประสิทธิภาพ ดังนี้

จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน นักเรียนดัง (High quality students: HQS) ร้อยละ 100 ของผู้เรียน
มีคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และปฏิบัติตามค่านิยมหลักของ
คนไทย 12 ประการ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ
ห่างไกลยาเสพติด ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

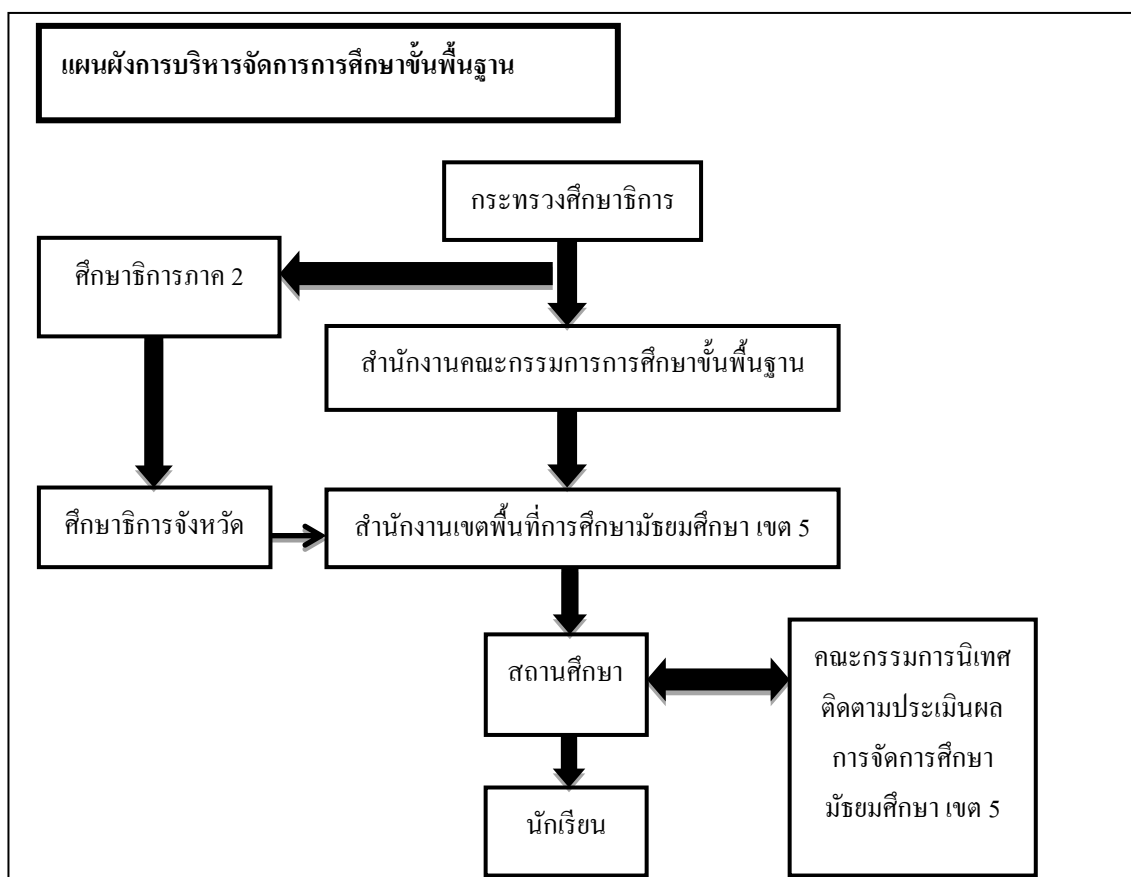
จุดเน้นที่ 2 ด้านผู้บริหารสถานศึกษาและครู บุคลากรดี (High quality personals: HQP)

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียน มีการบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมาภิบาล และบริหารจัดการ
สถานศึกษาโดยยึดหลัก School based management (SBM) อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
- 2) ครูผู้สอนทุกคน ครูจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

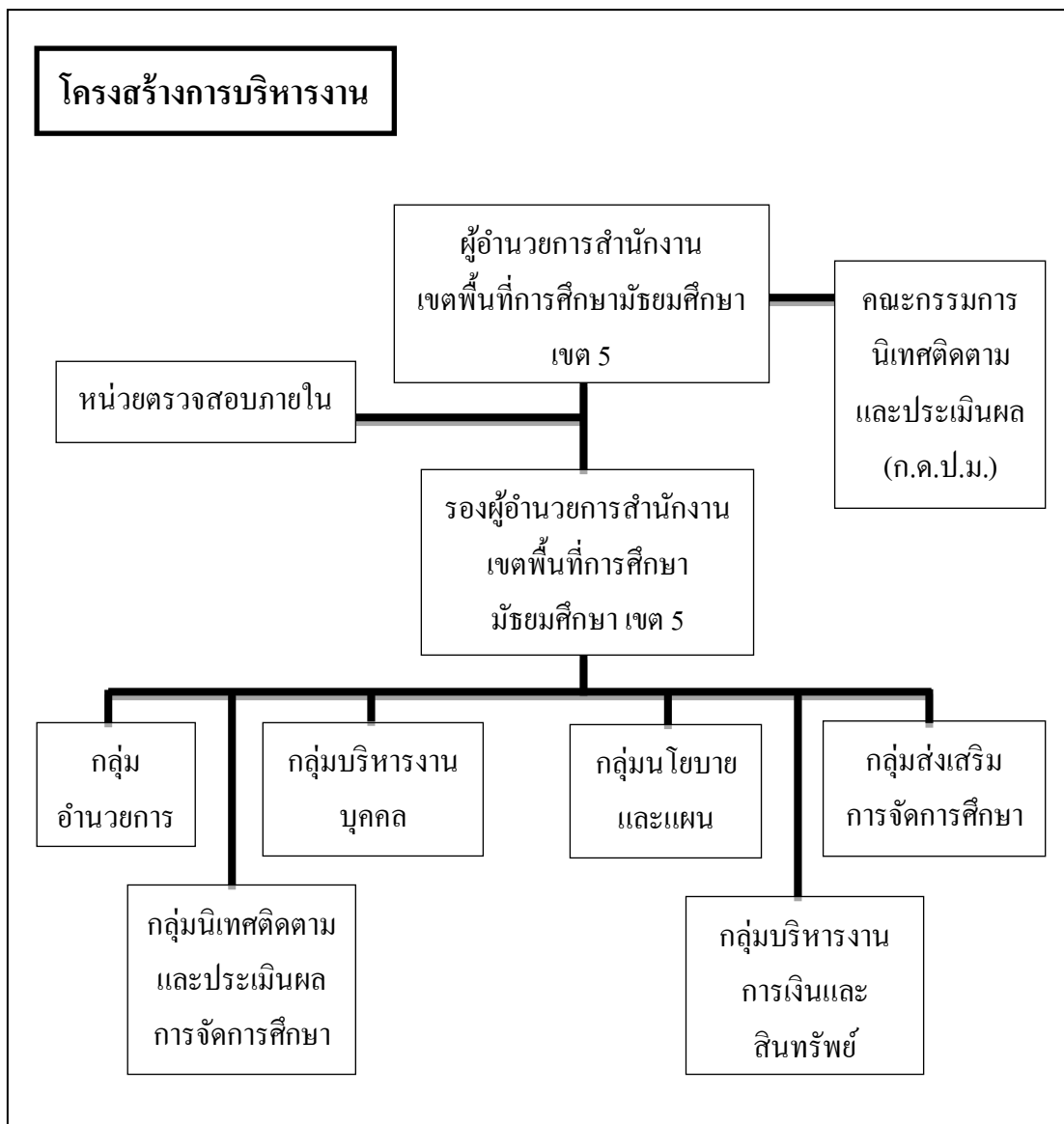
จุดเน้นที่ 3 ด้านสถานศึกษา องค์กรเด่น (High quality organization: HQO) สถานศึกษา
ทุกแห่งดำเนินกิจกรรม ได้ครบทุกด้านมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบาย

ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และเทียบเคียงกับหลักสูตรมาตรฐานสากล สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาผ่านการประเมินด้านคุณธรรมและความโปร่งใสตรวจสอบได้ (โรงเรียนสุจริต)

โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีการบริหารจัดการศึกษาและโครงสร้างการบริหาร ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนผังการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2561, หน้า 4)

ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2561, หน้า 4)

จากผลการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในปี พ.ศ. 2555 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (2555, หน้า 2-13) ปรากฏ ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

2. ส่งเสริมจัดทำแผนกลยุทธ์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3. ส่งเสริมพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอดสู่งานวิจัยระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4. ส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่ง บริหารจัดการสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีคุณภาพ

5. ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง เพื่อรับรางวัลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

6. ส่งเสริมให้มีการนิเทศติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีคุณภาพ

โดยมีวิสัยทัศน์ ภายในปี พ.ศ. 2556 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ทุกแห่ง ดำเนินการบริหารสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 25 แห่ง สถานศึกษาพอเพียงที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ มีโรงเรียนเครือข่ายครอบคลุมทุกโรงเรียนในสังกัดสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ ร้อยละ 10 หรือมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 10 ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 80 นักเรียนดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 80 พ.ศ. 2555 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 27 แห่ง สถานศึกษาพอเพียงที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ พัฒนาเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ ร้อยละ 20 และมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 80 นักเรียนดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 80

พ.ศ. 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีสถานศึกษาพอเพียง 64 แห่ง สถานศึกษาพอเพียงที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ พัฒนาเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ ร้อยละ 30 และมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 30 ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 100 นักเรียนดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 100

โดยมีเป้าหมายกลยุทธ์ 3 ระยะ

ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2554)

1. แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
2. พัฒนาบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง
3. พัฒนาบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจนโยบาย และแนวทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
4. พัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้บูรณาการสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา
5. พัฒนาสถานศึกษาทั่วไปให้มีความเข้มแข็ง เป็นสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง แบบอย่าง จำนวน 25 แห่ง สร้างเครือข่ายสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่าง ในอัตราส่วน 1: 2 รวม 50 แห่ง
6. พัฒนาสถานศึกษาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่างให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสถานศึกษาต้นแบบ/ ศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 11 แห่ง
7. คัดเลือกผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่มีผลงานจากการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
8. พัฒนาเครือข่ายการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2555)

1. พัฒนาและปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา
2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
3. พัฒนาสถานศึกษาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงทั่วไปให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ สามารถดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสถานศึกษาแบบอย่าง จำนวน 27 แห่ง
4. พัฒนาสถานศึกษาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่างให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสถานศึกษาด้นแบบ จำนวน 25 แห่ง และศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 แห่ง
5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งผลงานผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา
6. สรรหาสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่มีผลงานจากการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา นำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาต่อไป

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2556)

1. พัฒนาและปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา

2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

3. พัฒนาสถานศึกษาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่างให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสถานศึกษาดั้งแบบ จำนวน 27 แห่ง (ครบทุกโรงเรียนในสังกัด)

4. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานด้านการบริหารสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งผลงานผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา

5. สรรหาสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่มีผลงาน จากการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

6. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่าย แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด สามารถขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษาอย่างเข้มแข็ง และพัฒนาสู่สถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่างตามมาตรฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ

4. สถานศึกษาในสังกัด ร้อยละ 50 สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่งานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (2560 ข, หน้า 48) ได้ดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการที่ 13 ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ได้รับจัดสรร งบประมาณ 95,000 บาท (เก้าหมื่นห้าพันบาทถ้วน) ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

1. ประชุมปฏิบัติการถอดบทเรียนแนวทางการพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” ที่ประสบความสำเร็จ และสร้างเครือข่าย (โรงเรียนต้นแบบกับโรงเรียนพอเพียง)
2. ประเมินและยกย่องสถานศึกษาพอเพียงให้เป็น “สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ” และ “ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง”

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพเด็กไทยและเยาวชนไทย: เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. ศึกษาเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่าย (PLC)
2. คัดเลือก BP ผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศเป็นแบบอย่างทั้งในและนอกสังกัด โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้
 1. สถานศึกษาน้อมนำ ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 2. สถานศึกษาผ่านการประเมินเป็นต้นแบบสถานศึกษาพอเพียงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้น
 3. บุคลากรทางการศึกษาเชื่อมโยงหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการและปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเอง
 4. ครูแกนนำออกแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม Active learning ตามแนวทางกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 5. ผู้เรียนในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ มีทักษะการดำรงชีวิต สำนึกในความเป็นชาติไทย มีจิตสาธารณะและวิถีชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดี รับผิดชอบ ต่อสังคม สร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนักเรียนแบบอย่างที่ดีด้านความสำนึกในความเป็นไทย เป็นสมาชิกที่เข้มแข็งของประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท) ยึดหลักการบริการทางการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุมทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งหลักการบริการทางการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีพันธกิจที่สำคัญ จากปี พ.ศ. 2555 ถึงปัจจุบัน คือ การพัฒนาคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ

มีการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการให้บริการ/ บริหารสถานศึกษา และส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างยั่งยืน เกิดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable development goals (SDGs) คือ เป้าหมายที่สหประชาชาติประกาศใช้กับการพัฒนาทุกประเทศทั่วโลกใน 15 ปีข้างหน้า มีจุดเริ่มต้นมาจากกรอบการดำเนินงานด้านความยั่งยืนภายใต้ชื่อ Millennium development goals (MDGs) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความยั่งยืนให้กับประเทศกำลังพัฒนา มีทั้งหมด 8 ด้าน 21 เป้าหมาย ซึ่งได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2558 และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 สหประชาชาติจึงกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นใหม่ โดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้เชื่อมโยงกันเรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable development goals (SDGs) ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนา ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย (มณฑกา ตั้งนิรันดร, 2559, หน้า 3) ดังนี้

1. ขจัดความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกมิติ
2. ขจัดความหิวโหย บรรลุถึงการมีความมั่นคงด้านอาหารรวมถึงด้าน โภชนาการที่ดีขึ้น และส่งเสริมการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน
3. การมีสุขภาพและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงชีวิต
4. การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม ทัวถึง และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน
5. สร้างความเท่าเทียมทางเพศ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิงทุกคน
6. การบริหารจัดการน้ำและสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน มีสภาพพร้อมใช้และให้บริการที่สะอาดแก่ทุกคน
7. ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่เชื่อถือได้ และใช้ได้อย่างเพียงพออย่างยั่งยืน
8. ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทัวถึง และส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำ การจ้างงานเต็มที่ และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน
9. พัฒนาภาคอุตสาหกรรม สร้างโครงสร้างพื้นฐาน และสนับสนุนนวัตกรรมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืนและทัวถึง

10. ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ
 11. พัฒนาเมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ให้มีความปลอดภัยยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
 12. มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน
 13. ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น
 14. การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเล สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน
 15. ปกป้อง ฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนพื้นดิน การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ภัยแล้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของพื้นดิน และหยุดยั้งการสูญเสียดiversityทางชีวภาพ
 16. ส่งเสริมสันติภาพให้สังคมมีความเป็นปกติสุข ไม่แบ่งแยกเพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน มีการเข้าถึงความยุติธรรมโดยถ้วนหน้า และสร้างให้เกิดสถาบันที่เข้มแข็งอันเป็นที่พึงของส่วนรวมมีประสิทธิผลและเป็นที่ยอมรับในทุกกระดับ
 17. เสริมสร้างความเข้มแข็งในวิธีการปฏิบัติให้เกิดผล และสร้างพลังแห่งภาคีความเป็นหุ้นส่วนร่วมมือผลักดันให้ถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 ก, หน้า 11-13)
- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าประสงค์ (Targets) ซึ่งจะเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ. 2558-2573 (ค.ศ. 2015-2030) ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ไว้ในเป้าหมายที่ 4 (SDG4) ซึ่งระบุว่า “สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Ensure inclusive and quality education for all and promote lifelong learning)” ในเป้าหมายที่ 4 (SDG4) ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ระบุถึงด้านการศึกษา โดยตรงนี้ จะประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์ โดยแบ่งเป็น 7 เป้าประสงค์ 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้
- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา การศึกษาที่มีคุณภาพ 7 เป้าประสงค์ ประกอบด้วย
- เป้าหมายที่ 4.1 (SDG4.1) สร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ทัวถึง และเป็นธรรมเนียมแก่เด็กเยาวชนทั้งหญิงชายในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

เป้าประสงค์ที่ 4.2 (SDG4.2) สร้างหลักประกันว่าเด็กทุกคนทั้งหญิงและชายมีโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาในระดับปฐมวัยและอนุบาล มีความพร้อมในการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

เป้าประสงค์ที่ 4.3 (SDG4.3) สร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายในการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

เป้าประสงค์ที่ 4.4 (SDG4.4) เพิ่มการพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานที่ดี และความเป็นผู้ประกอบการสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่

เป้าประสงค์ที่ 4.5 (SDG4.5) ขจัดความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษาทุกระดับของผู้หญิงและผู้ด้อยโอกาสทุกประเภท

เป้าประสงค์ที่ 4.6 (SDG4.6) ขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือและการคิดคำนวณให้หมดไปในกลุ่มเด็กเยาวชนและประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

เป้าประสงค์ที่ 4.7 (SDG4.7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาทักษะที่ตอบสนองการพัฒนาที่ยั่งยืน ทักษะพลเมืองที่สำคัญ อาทิ ทักษะการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การเป็นพลเมืองโลกที่ดีการจัดการความขัดแย้ง การเคารพความหลากหลาย และส่งเสริมสันติภาพเป็นต้น

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษ การศึกษาที่มีคุณภาพ 3 แนวทาง ประกอบด้วย แนวทาง 4.a (SDG4.a) ปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ผู้พิการ ให้รองรับการใช้งานของคนทุกกลุ่มในสังคม เพื่อให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความเท่าเทียม ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง มีความพร้อม และส่งผลต่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน

แนวทาง 4.b (SDG4.b) เพิ่มทุนการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นที่ยากจนและทุรกันดาร โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา เพื่อให้มีโอกาสในการเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อรองรับการพัฒนาของประเทศ

แนวทาง 4.c (SDG4.c) เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับชาติให้เพียงพอต่อความต้องการทางการศึกษาที่จะเพิ่มขึ้นจากการดำเนินการตามเป้าหมายการศึกษาคุณภาพ ค.ศ. 2030 เมื่อเปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ) กับวาระการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all: EFA) จะเห็นได้ว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ) มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มประเด็นการเข้าถึงการศึกษาในทุกระดับ ที่ระบุว่าเด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษา

ที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายอย่างน้อย 12 ปี ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ให้ ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพ มุ่งเน้นเรื่องการเรียนรู้เพื่อการใช้ชีวิต ในสังคมและในเมือง มีการบูรณาการหรือรวมกับเป้าหมายอื่น ๆ (เช่น SDG 8.7) มีความต้องการ ทรัพยากรมากยิ่งขึ้น

ภายใต้ขอบเขตการดำเนินงาน 5 เรื่องหลัก ได้แก่ ประชาชน (People) โลก (Planet) ความมั่งคั่ง (Prosperity) สันติภาพ (Peace) และความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 Peace ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 16

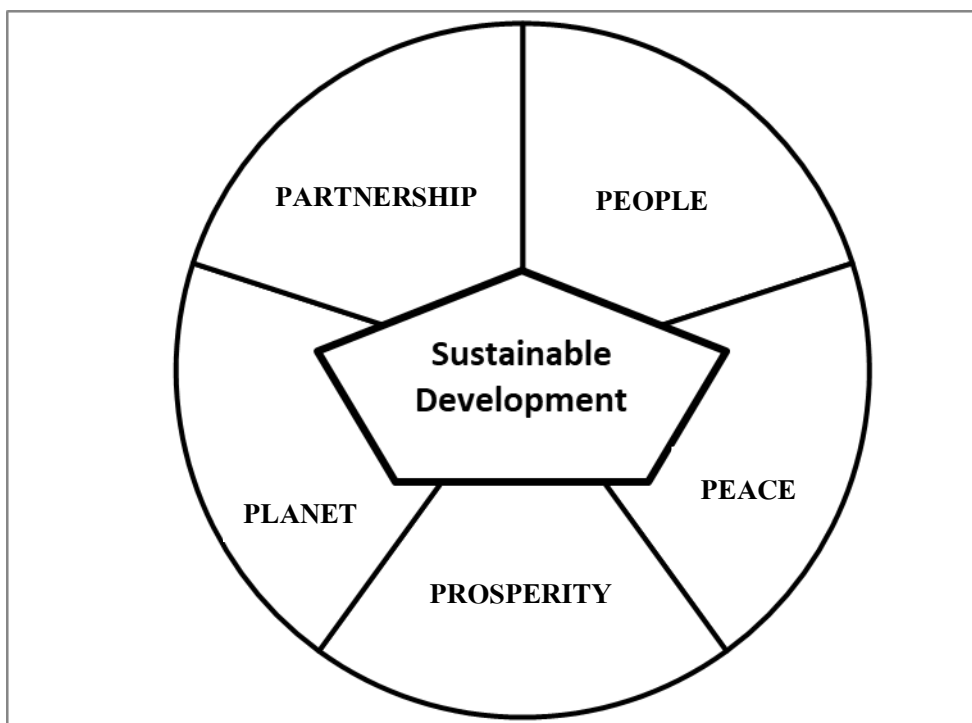
กลุ่มที่ 2 Planet ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 6, 7, 12, 13, 14, 15

กลุ่มที่ 3 People ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1, 2, 3, 4, 5

กลุ่มที่ 4 Prosperity ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 8, 9, 10, 11

กลุ่มที่ 5 Partnership ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 17

เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาทั้งในประเทศและระหว่างประเทศของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ (มณฑกา ตั้งนิรันดร, 2559, หน้า 3)

ภาพที่ 4 ขอบเขตการดำเนินงาน 5 เรื่องหลัก ของ 17 เป้าหมายโลก (สถาบันไทยพัฒน์, 2560, หน้า 18)

สรุปได้ว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals: SDGs) เป็นกรอบทิศทางความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกันของพลโลก ในการพัฒนา และเชื่อมโยงระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ขับเคลื่อนโลก ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าประสงค์ (Targets) ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 ภายใต้ขอบเขต การดำเนินงาน 5 เรื่องหลัก ได้แก่ ประชาชน (People) โลก (Planet) ความมั่งคั่ง (Prosperity) สันติภาพ (Peace) และความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เงื่อนไขสำคัญขับเคลื่อน ในกรอบทิศทางระดับโลกให้ประสบความสำเร็จ คือ การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วน เพื่อ การพัฒนาทั้งในประเทศและระหว่างประเทศของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาค ประชาสังคม และนักวิชาการ ให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า และร่วมมือกันอย่างยั่งยืน ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ในด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาได้ระบุไว้ในเป้าหมาย ที่ 4 (SDG4) ซึ่งระบุว่า “สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน นับได้ว่าเป็นทิศทางในการจัดการศึกษา ของโลกที่สำคัญในการสร้างพลโลกให้มีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน”

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals: SDGs) ในสังคมไทย

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ได้เข้าร่วมการประชุม สมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติของผู้นำประเทศทั่วโลก ที่สำนักงานใหญ่องค์การ สหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 23 กันยายน ถึง 1 ตุลาคม ค.ศ. 2015 ในการประชุมใหญ่ของผู้นำประเทศทั่วโลกกว่า 193 ประเทศ มีประเด็นหลักของการประชุม คือ “The united nation 70: the road ahead for peace, security and human rights.” และมีวาระร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals-SDGs) ในอีก 15 ปีข้างหน้า ภายหลังจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium development goals-MDGs) สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 2015 เป็นการเปลี่ยนผ่านเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (SDGs) ซึ่งถือเป็นทิศทางร่วมกันของโลกอนาคต (The future we want) ที่เริ่มต้นในปี ค.ศ. 2015-2030 (พ.ศ. 2558-2573) ประกอบด้วย เป้าหมาย (Goals) หลักใหญ่ ๆ 17 ประการ และเป้าประสงค์ (Target) จำนวน 169 ข้อ โดยมีวาระร่วมกันกำหนด เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals: SDGs) ในอีก 15 ปีข้างหน้า หนึ่งในเป้าหมายสำคัญที่เป็นความท้าทายการดำเนินงานให้บรรลุผล คือ “การได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพอย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และส่งเสริม โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน”

และในการประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติของผู้นำประเทศทั่วโลกในครั้งนี้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ในบทบาทผู้นำประเทศไทยได้มีส่วนร่วมกล่าวถ้อยแถลงในการประชุมครั้งนี้ ความว่า “การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญต่อทิศทางของโลกอนาคต โดยสร้างสมดุลของการพัฒนาที่ยั่งยืนในสามมิติ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งพลเมืองโลกตระหนักดีว่าการพัฒนาที่เกื้อหนุนกันที่สุด คือ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป้าหมายสำคัญเพื่อจัดการความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดขึ้นทั่วโลก และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนที่มียอดตัวเลขที่แสดงว่าพลเมืองโลกมากกว่า 1.4 พันล้านคน ยังคงมีชีวิตรอดอยู่ด้วยรายได้ที่ตกต่ำคนที่จนยิ่งจนลง และจำนวนมากกว่า 1.7 พันล้านคน ยังคงไม่สามารถเข้าถึงสุขอนามัยที่ดี มีเด็ก 75 ล้านคนทั่วโลกยังคงน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน และทุกปีเด็กเกือบ 3 ล้านคน ตายก่อนที่จะมีอายุครบ 5 ขวบ แน่นอนที่สุดตรงนี้เป็นความท้าทายที่แต่ละประเทศต้องจัดการและดูแลพลเมืองของตน ทำอย่างไรที่จะเสริมสร้างความร่วมมือหุ้นส่วนต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจะช่วยจัดการความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างประเทศลงได้” และพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ยังได้กล่าวอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า “ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกภายหลังปี ค.ศ. 2015 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย ค.ศ. 2015-2020 เป็นประเทศที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ความมั่นคง คือ การมีเสถียรภาพทางการเมือง ประชาชนต้องมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งหลักนิติรัฐที่เข้มแข็งและความยุติธรรมถือเป็นฐานรากของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ให้มีความมั่นคง ความมั่นคงเป็นรากฐานสำคัญของความมั่งคั่ง ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน โดยการค้าและการลงทุนต้องมีมาตรการที่รัดกุม มีการป้องกันความเสี่ยง มีความต้านทานต่อสิ่งกระทบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจโลกหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่สำคัญที่สุด คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต้องเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงจะก่อเกิดความยั่งยืน แต่ทั้งนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก โดยเริ่มจากการเข้าใจปัญหาที่แท้จริงจากพื้นที่และชุมชน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 ก, หน้า 5-6) จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ แนวคิดและจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา เป้าหมายและยุทธศาสตร์/ มาตรการเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals 2030: SDGs) ภายใต้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบมีส่วนร่วม (Inclusive growth) ที่พลเมืองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และบริบทของการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive education) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำมาสู่การจัดทำกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยและนำไปสู่การปฏิบัติ

โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และให้มีความทั่วถึงตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่เน้นความเข้มแข็งจากภายในตัวบุคคล ชุมชน และสังคมบนพื้นฐานของข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ ความพอประมาณของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป้าหมายหลักเพื่อจัดการความยากจนทุกรูปแบบลดความเหลื่อมล้ำในสังคม กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยเน้นความสมดุลของการพัฒนา 3 เสาหลัก คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนจะเกิดขึ้นไม่ได้โดยหากปราศจากการขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ คน คุณภาพของคนมีความสำคัญที่สุด พัฒนาค้นทั้งกาย ใจ และปัญญา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 ข, หน้า 77-78)

สรุปได้ว่า จากการที่ผู้นำของประเทศไทย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ได้เข้าร่วมการประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติของผู้นำประเทศทั่วโลก 193 ประเทศ ที่สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 23 กันยายน ถึง 1 ตุลาคม ค.ศ. 2015 ในครั้งนี้ และได้ร่วมลงนามกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals: SDGs) ในอีก 15 ปีข้างหน้า ภายหลังจากที่เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium development goals: MDGs) ได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 2015 เพื่อกำหนดเป้าหมายทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมโลกจึงได้ร่วมกันกำหนดทิศทางของโลกในอนาคต ซึ่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals: SDGs) และได้้นำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมากำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนชาวไทยทุกคนตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ผู้วิถิการปฏิบัติอย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกคน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมากำหนดเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้บริบทของสังคมไทย

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต เป็นหนึ่งในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอเหมาะ พอดี มีเหตุผลและความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทร

มหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ทำอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งได้พระราชดำริให้แก่คนไทยนำไปปฏิบัติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนเป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกฐานะทางเศรษฐกิจขั้นได้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วยจะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ได้ ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้...” และเมื่อคราวเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ได้เห็นประโยชน์ชัดเจนขึ้น เมื่อวิกฤตเศรษฐกิจของสังคมไทยที่สะสมต่อเนื่องหลายปี ความฟุ้งเฟ้อจากภาวะเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ทำให้สังคมไทยขาดจิตสำนึกของความพอดีและพอเพียง มีการจับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือยทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความไม่ระมัดระวัง ขาดความประหยัด และขาดสติที่จะปฏิบัติงานและดำเนินชีวิต

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืน ทรงเห็นความสำคัญของความ “พออยู่ พอกิน” ซึ่งมีผลต่อราษฎรและประเทศชาติ ที่สำคัญ คือ เป็นแบบอย่างที่ดีให้คนไทยดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาชีพ รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักประมาณตนและดำรงชีวิตอย่างรู้จัก “คิด อยู่ ใช้ กิน อย่างพอเพียง” ในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ได้มีแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไป ดังนี้ “...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของ

คนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี...”

(สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ม.ป.ท., หน้า 2-7) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิถีไทยที่พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทาน เพื่อชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตน ของประชาชนทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพมาโดยตลอด นับแต่แต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา ให้ดำเนินไป บนทางสายกลาง ตลอดระยะเวลากว่า 70 ปี ที่ทรงครองสิริราชสมบัติได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรง เยี่ยมเยือนราษฎรในทุกภูมิภาคของประเทศ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” สร้างความมั่นคงในชีวิต การศึกษา และอาชีพด้วยหลักความพอเพียงและยั่งยืน จนก่อเกิดเป็นโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริถึง 4,685 โครงการ กระจายทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อ ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560, หน้า 37) แต่โดยแท้จริงแล้ว ทรงนำ ประสบการณ์ที่ทรงบำเพ็ญโครงการพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อบำบัดทุกข์และบำรุงสุขแก่พสกนิกร และทรงนำมาประมวลเป็นแนว “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และทรงประยุกต์เป็น “เกษตร ทฤษฎีใหม่” เพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนได้นำไปประยุกต์ใช้ ในปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทย ประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจหรือฟองสบู่แตก หน่วยงานราชการและประชาชนต่างน้อมรับ แนวพระราชดำริ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ไปปฏิบัติ และหลังจากการพึงกระเสาะพระราชดำรัสเพิ่มเติม เกี่ยวกับ “เศรษฐกิจพอเพียง” ในปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2541 ประชาชนในอาชีพต่าง ๆ ได้ขอน้อม นำแนว “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์กับอาชีพและการดำรงชีวิต (อำพล เสนาณรงค์, 2558, หน้า 2-3)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ชาวไทยทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ สิ่งสำคัญ คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิตเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของ ตนเอง สามารถควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า 20-22) จากสาระหลักที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งชี้ให้เห็นถึงแนว ทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง

ระดับชาติ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความสำนึกในคุณธรรม การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอที่จะต่อต้านและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ (วรเดช จันทรศร, อรรถ สมร่าง, ธันวา จิตต์สงวน และพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2551, หน้า 1-2) ดังที่ ดร.ศิริกุล เลากัยกุล ผู้อำนวยการ โครงการพิเศษมูลนิธิมั่นพัฒนา และผู้อำนวยการโครงการ Sustainable brands ประจำประเทศไทย ได้เข้าร่วมงานงานสัมมนา เรื่องความยั่งยืนของโลกธุรกิจ ระดับสากล Sustainable brands 2017 Bangkok หรือ SB'17 Bangkok ระหว่างวันที่ 29-30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ซึ่งภาคธุรกิจ ภาครัฐ ภาคการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ต่างมาร่วมแลกเปลี่ยนมุมมอง โดย ดร.ศิริกุล เลากัยกุล ได้แลกเปลี่ยนมุมมองว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยนั้น นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุคติได้ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชทานแนวคิดและแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy philosophy) อีกทั้งโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในประเทศ และเพื่อความกินดีอยู่ดีของชาวไทยให้พัฒนาอย่างยั่งยืน” (มูลนิธิมั่นพัฒนา, 2560 ข, หน้า 53) ดังที่นายโคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าถวายรางวัล Human development lifetime achievement award ซึ่งเป็นรางวัลของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และได้สดุดีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้วยความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระองค์ท่าน เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 และในนามสหประชาชาติยังได้ปณิธานที่จะส่งเสริมประสพการณ์ และนำแนวทางการปฏิบัติในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุคติได้ของพระองค์ท่านมาช่วยจุดประกายแนวคิดในปรัชญาดังกล่าวสู่นานาชาติ (วรเดช จันทรศร และคณะ, 2551, หน้า 1-2)

สรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตซึ่งได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นหลักการสำคัญของการพัฒนามนุษย์และยังสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable development goals-SDGs) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ที่พระองค์ได้พระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตนและการแก้ไขสถานการณ์ เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และรัฐ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และในวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 นายโคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการสหประชาชาติได้ทูลเกล้าถวายรางวัลสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ Human development lifetime achievement award ซึ่งเป็นรางวัล

ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากหลักคิดพระราชทานสู่การลงมือปฏิบัติของประชาชนชาวไทยและหน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมกัน ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดประจักษ์เป็นผลสำเร็จของการพัฒนา ที่ยั่งยืนภายใต้บริบทของสังคมไทย จนเป็นที่ยอมรับและประจักษ์ในระดับประเทศและระดับโลก

ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“...เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency economy

...คำว่า Sufficiency economy นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ.

จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่

...Sufficiency economy นั้น ไม่มีในตำรา

หมายความว่าเรามีความคิดใหม่...

และท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า

เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการ

เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ข, หน้า 9)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มี

ความพอเพียงกับตัวเอง (Self-sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนซึ่งสร้างพื้นฐานทาง

ด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ สามารถให้ตัวเองอยู่ได้อย่างพออยู่ พอดี มุ่งที่จะสร้าง

ความเจริญ เพราะผู้มีอาชีพและฐานะที่พอเพียงตนเองได้ก็ย่อมจะสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะ

ทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับอย่างมั่นคงถาวรตลอดไป (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2541, หน้า 21)

และเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดช มีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยในการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทาง

สายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน

ที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบกับการวางแผนการตัดสินใจ

และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ให้มี

ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ

สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สุรีพร เอี้ยวถาวร, 2550, หน้า 10)

ณรงค์ โชควัฒนา (2542, หน้า 15) ได้ขยายความจากมุมมองธุรกิจและประสบการณ์ ว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ใช่ถอยหลังหลังเข้าสู่ระบบบรรพกาล แต่เป็นการสร้างรากฐานที่แข่งขันในระดับชาติและต่างประเทศได้ โดยถ้าชุมชนได้พัฒนามาถึงจุดที่มีการรวมตัวกันและใช้องค์ความรู้ ความสามารถในการพึ่งตนเองให้เป็นพันธมิตรกับรัฐบาลและองค์กรสังคมอื่น ๆ อย่างเสมอภาค หากองค์ความรู้ที่ประชาชนมีอยู่ร่วมกันกับความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ ที่เข้ามาจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งในระดับทฤษฎีขั้นที่ 3 ซึ่งหมายความว่า เราพร้อมที่จะแข่งขันเพื่อเข้าสู่ตลาดการค้าและตลาดโลก

ขำรง อุดมไพจิตรกุล (2544, หน้า 98) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความรู้ในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์มากที่สุดสำหรับประชาชน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งในทุกส่วน โดยร่วมมือกัน สิ่งที่ยากจะกลับกลายเป็นสิ่งง่าย ทำให้เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับ “คุณค่า” ซึ่งเกี่ยวกับจิตวิญญาณมากกว่า “มูลค่า” ซึ่งเกี่ยวกับเงิน จึงนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน โดยสามารถจะประสานเข้ากับระบบโลกได้ ที่เรียกว่า ความเป็นไทย

สุเมธ ตันติเวชกุล (2544, หน้า 286-287) ได้ให้ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative self-sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

สมเสียร จันทร์หล้า (2544, หน้า 8) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีความพอเพียงในความเป็นอยู่ พอเพียงในความคิด พอเพียงในจิตใจ และหมายถึงเศรษฐกิจพึ่งตนเองด้วย

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2549, หน้า 2-5) ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินเศรษฐกิจของคนทั้งชาติ ไม่นับเฉพาะแต่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่เน้นส่วนรวมโดยการยึดหลักการประมาณตน การพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ไม่ทะเยอทะยานจนเกินกำลังของตนเอง ยึดหลักความพอดีในการดำรงชีวิต ไม่มุ่งเน้นการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เกินกำลังและศักยภาพของตนเอง ไม่ใช่สินค้าฟุ่มเฟือยและไม่มีประโยชน์ รวมทั้งไม่ลงทุนเกินกำลังและรายได้ของตนเอง อีกทั้งต้องรู้จักอดออมไว้ใช้ยามจำเป็น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 5-6) กล่าวว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ได้ให้ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความว่า เป็นแนว

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ (2546, หน้า 18-19) ได้กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสว่า “...ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่า เศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เป็นเศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของตัวเอง มีความหมายว่า “พอมีพอกิน..พอมีพอกิน แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง” พร้อมกันนั้นพระองค์ทรงอธิบายต่อไปว่า “ความพอเพียง หมายถึง การที่มีความพอ คือ มีความโลภน้อย เมื่อโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้ มีความคิดจะทำอะไร ต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คงจะเป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น พร้อมกันนั้นพระองค์ก็สรุปในที่สุดว่า “ความพอเพียงนี้ ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล”

อภิชัย พันธเสน (2546, หน้า 13-14) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสถานภาพที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เป็นทิศทางสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องผ่านระบบตลาดอย่างน้อยหนึ่งในสี่ของกิจกรรมทั้งหมด
2. เป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิตประกอบด้วยความพอเพียงหรือพอประมาณ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2550, หน้า 5-6) กล่าวว่า นักเศรษฐศาสตร์ต่างให้ความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันเป็นสี่ความหมาย ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 อธิบายว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่อยู่เหนือความคิดเศรษฐศาสตร์ เป็นภูมิปัญญาไทย เป็นทุนทางสังคมของประเทศ เป็นปรัชญาแนวคิดที่ประยุกต์นำศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่จะลดความอยากลงมาสู่ระดับที่สามารถพึ่งตนเองได้

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่กล่าวว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนประกอบที่สำคัญสามส่วนที่เกี่ยวข้องกันและจะขาดซึ่งส่วนหนึ่งส่วนใดไม่ได้ คือ ความพอดี ความเสี่ยง และการพึ่งตนเอง

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ที่มีความเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก เพราะเป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ภายใต้ข้อจำกัดของรายได้ (Budget constraints) ภายใต้การบริหาร การกระจายความเสี่ยงอย่างสมดุลและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency)

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่ให้ความคิดเห็นอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานความเป็นอยู่อันควร ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศตามศักยภาพของประเทศ

มนัสวี ศรีโสดาพล (มนัสวี ศรีโสดาพล, 2557 อ้างถึงใน กระทรวงการต่างประเทศ, 2558, หน้า 8) ได้กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกิดจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ น้อยใหญ่ ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ไปจนถึงระดับประเทศ ดังจะเห็นได้จากการที่องค์การสหประชาชาติ ได้เทิดพระเกียรติคุณ และทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลแด่พระองค์ท่าน ในปัจจุบันปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในระดับสากลและหลายประเทศได้นำไปขยายผล

เกษม วัฒนชัย (เกษม วัฒนชัย, 2557 อ้างถึงใน กระทรวงการต่างประเทศ, 2558, หน้า 23) ได้กล่าวว่า เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการตกผลึกของพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) 60 กว่าปี ท่านเห็นวิกฤติการณ์มากมาย ทั้งวิกฤติการเมือง หรือวิกฤติการเงินก็ตาม โดยเฉพาะวิกฤติวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ถือเป็นวิกฤติที่ใหญ่โตมาก ท่านทรงออกแบบวิธีทางแก้ไขให้เป็นระบบที่สมบูรณ์และเข้มแข็ง และบอกวิธีในการตัดสินใจแต่ละครั้งว่าต้องมีส่วนประกอบอะไรบ้าง และจะต้องใช้วิธีการอย่างไรที่จะทำให้การตัดสินใจในครั้งนั้นได้ผลจริง ๆ และในที่สุดถ้าเรานำสิ่งนี้ไปใช้ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ในระดับบริษัทหรือในระดับประเทศชาติก็ตามจะนำไปสู่เศรษฐกิจและสังคมของความสุข ความยั่งยืน และความพอเพียง

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักคิดหรือกระบวนการคิด (Mindset) ผู้ปฏิบัติการลงมือปฏิบัติที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ภายใต้กระบวนการคิดอย่างมีระบบ มีเหตุผล สามารถตัดสินใจเลือกให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งหลักคิด กระบวนการคิด และหลักการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเชื่อมโยงกันและกันในมิติความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัตถุ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม มีความเป็นสากลที่มุ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกระดับ

หลักการตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวพระราชดำรัสที่พระราชทานให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นวิถีชีวิตไทยที่ยึดทางสายกลางของความพอดี กล่าวคือ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2550, หน้า 5-6)

1. ความพอดีด้านจิตใจ ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

2. ความพอดีด้านสังคม ต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักนึกกำลังและที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง

3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างชาญฉลาด และรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

4. ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับ ความต้องการและการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็น สภาพแวดล้อมของเราเอง

5. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพ และฐานะของตน

สมพร เทพสิทธิ์า (2549 ก, หน้า 8) กล่าวว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักการ หลักวิชา และหลักกรรมหลายประการ อาทิ

1. เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ
2. เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง
3. จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

4. ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอกและภายใน

5. จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำ วิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

6. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่ เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ

สมพร เทพสิทธิ์า (2549 ข, หน้า 29-32) ระบุว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุ ซึ่งเป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน ก้าวไร ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ

1. มิตিদ้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่สภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถพึ่งตนเองได้ มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

2. มิตিদ้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจ ในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้มา ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มตนที่ตัวเองโดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคงโดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

3. มิตিদ้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่สงบสุข ประชาชนมีความเมตตา เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

4. มิตিদ้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อุดม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่น่าท้อใจและความมั่นคงของชาติ

ถวัลย์ มาสจรัส (2550, หน้า 34-35) ได้กล่าวค่านิยมความพอเพียงว่า จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น ๆ จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

โดยมีเงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม

ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560 ก, หน้า 4-8) ได้กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย คุณลักษณะ 3 ประการพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กล่าวคือ กิจกรรมใด ๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไปจะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นความพอเพียง ซึ่งคุณลักษณะ ทั้ง 3 ประการประกอบด้วย

ประการที่ 1 ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และเป็นการบริหารทรัพยากรให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย จะพบว่าความพอประมาณนั้น นับเป็นแนวปฏิบัติที่มีมาช้านานแล้วสังเกต ได้จากการดำเนินชีวิตของคนไทย “พออยู่ พอกิน” “พึ่งตนเอง” “ประหยัด เรียบง่าย และได้ประโยชน์ สูงสุด”

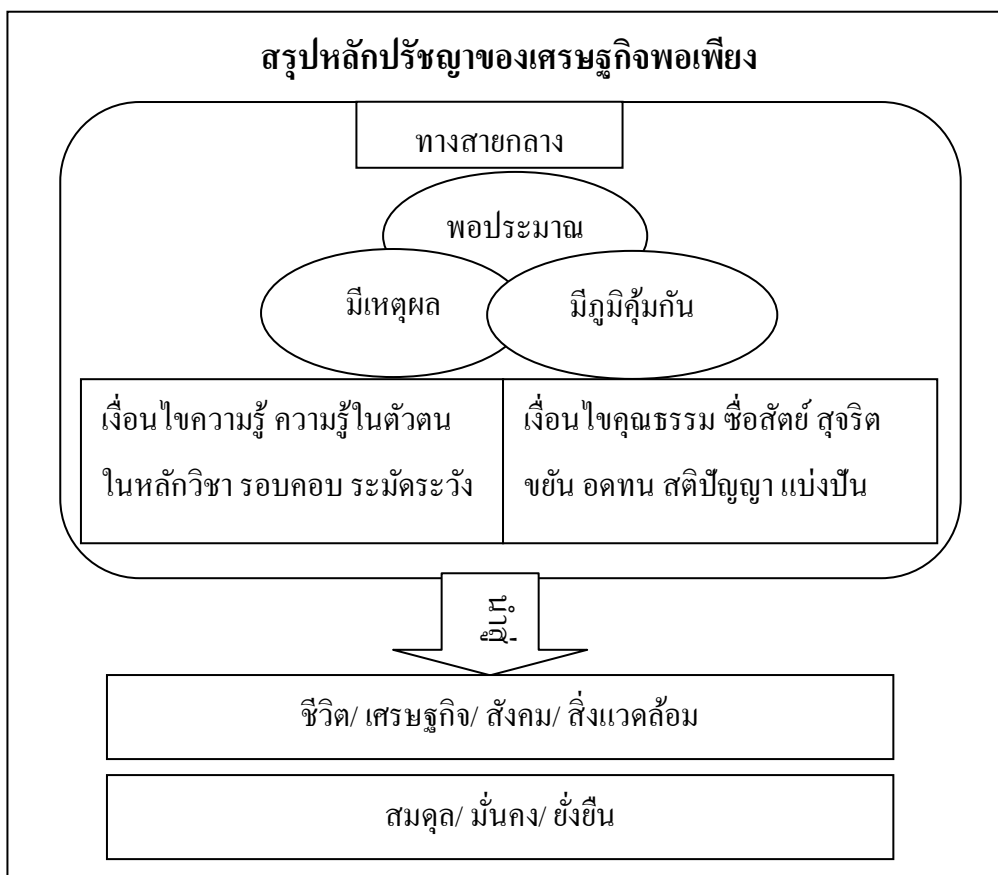
ประการที่ 2 ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียง และการดำเนินการอย่างพอเพียงนั้นต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรม และวัฒนธรรมที่ค้ำจุนโดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ ถ้วนถี่ “รู้จักอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค” และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ “รู้เขา รู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาประยุกต์ใช้” ทั้งนี้ความมีเหตุผลในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายที่สะท้อนถึงความเข้าใจผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำ ณ สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยความมีเหตุผลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสั่งสมความรู้และประสบการณ์มาอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และรู้วิธีประมวลปัจจัยที่ซับซ้อนมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อให้ความคิดและการกระทำอยู่ในกรอบที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล ดังนั้น ความมีเหตุผลในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการตัดสินใจและการปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์

ประการที่ 3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยง ปรับตัว และรับมือได้อย่างทันท่วงที โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากความไม่ประมาท ซึ่งต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กับความมีเหตุผลและความพอประมาณ หลีกเลียง

ความต้องการที่เกินพอดีของแต่ละบุคคล เป็นการสร้างวินัยในตัวเองให้เกิดขึ้นในระดับบุคคล เพื่อปกป้องตัวเองจากกระแสบริโภคนิยมหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ต่าง ๆ เป็นกลไกการรองรับผลกระทบจากสถานการณ์ต่าง ๆ โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มจากการ “แก้ไขปัญหาที่จุดเล็ก” หรือ คิด Macro ทำ Micro โดยมีเงื่อนไขการตัดสินใจประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังนี้

เงื่อนไขที่ 1 ความรู้ (Set of knowledge) ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อการวางแผนและความระมัดระวังในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติทุกขั้นตอน โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งในขั้นการวางแผนและปฏิบัติ อย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง กล่าวคือ นำวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาศึกษาอย่างรอบด้าน และมีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน ตลอดจนมีความระมัดระวังในขั้นของการปฏิบัติ

เงื่อนไขที่ 2 คุณธรรม (Ethical qualification) ประกอบด้วย การเสริมสร้างให้จิตใจ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญาและความรอบคอบ การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอเพียงนั้นต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจที่มีคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ทั้งนี้การที่บุคคล ครอบครัว องค์กร และชุมชนจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพาดปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดู ในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา รวมทั้งการฝึกจิตใจตนเอง ในขณะที่เดียวกันต้องมีการ “ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร” คือ มีความอดทน ความรอบคอบ และความเพียรตลอดจนใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถสรุปด้วยภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 5 สรุปหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สุเทพ ชนะบวรสถุล, 2551, หน้า 13)

สรุปได้ว่า หลักการตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักการของความพอเพียงซึ่งได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากวิธีคิดสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ประกอบด้วยหลักการ 2-3-4 กล่าวคือ

2 เงื่อนไข ความรู้ คู่คุณธรรม

3 หลักการ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี

4 มิติ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงถือได้ว่าเป็นหลักคิดและหลักการปฏิบัติที่ช่วยในกระบวนการตัดสินใจ เลือกรที่จะคิด พุด หรือกระทำได้อย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณตามอัตภาพตนเอง โดยคำนึงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนพื้นฐานของความรู้ คู่คุณธรรม ไม่ใช่เพียงแต่หลักการ แต่นำไปใช้

ได้จริง การเรียนรู้จากการปฏิบัติสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้ตัวเอง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ท., หน้า คำนำ) ได้จัดทำขึ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศ ในทุกขั้นตอนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน”

หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ท., หน้า 4-6)

1. ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล

มีความพอประมาณและมีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม

2. ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่คิดรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

3. ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยที่วิสัยทัศน์ดังกล่าวสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานอาหารและน้ำ ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ประเทศไทยไม่เป็นภาระของโลกและสามารถเกื้อกูลประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจได้อย่าง

4. ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี พ.ศ. 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้

เป้าหมายประเทศไทยในปี พ.ศ. 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้น พิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทย และสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ ดังนี้ “เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัยดีรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทาประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียนและพลเมืองโลก ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีนานาชาติ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้นวัตกรรมนำดิจิทัล สามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็น มีความเป็นสังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลก เป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้านสุขภาพ และท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรม ทูมมนุษย์ทักษะสูง และเทคโนโลยีอัจฉริยะมาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบันและพัฒนาฐานการผลิตและบริการใหม่ ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็นอัจฉริยะ”

5. ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมทั่วถึง เพื่อเพิ่มขยายฐานกลุ่มประชากรชั้นกลางให้กว้างขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โอกาสทางสังคมและรายได้ของกลุ่มประชากร รายได้ค่าสุทธ้อยู่ละ 40 ให้สูงขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรม นับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปสำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทย โดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น กำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ ความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำ และขยายฐานคนชั้นกลาง การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาลและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

6. ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” จากการที่แผนพัฒนาฯ เป็นกลไกเชื่อมต่อไปในลำดับแรกที่จะกำกับและส่งต่อแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้เกิดการปฏิบัติในทุกระดับและในแต่ละด้านอย่างสอดคล้องกัน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงให้ความสำคัญกับ

การใช้กลไกประชารัฐที่เป็นการรวมพลังขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการกำหนดประเด็นบูรณาการของการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงและได้กำหนดในระดับแผนงาน/ โครงการสำคัญที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่มีความครอบคลุมหลากหลายมิติมากกว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่าน ๆ มา ในการกำหนดเป้าหมายได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวของยุทธศาสตร์ชาติและการเป็นกรอบกำกับเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับย่อยลงมาที่จะต้องถูกส่งต่อและกำกับให้สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ภายใต้กรอบการจัดสรรงบประมาณ การติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการที่สอดคล้องเป็นสาระเดียวกัน หรือเสริมหนุนซึ่งกันและกัน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศ ระยะ 5 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการมุ่งเสริมสร้างกลไกการพัฒนาประเทศ ให้มีการพัฒนาเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยยึดพื้นที่เป็นหลักและกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขัน ได้ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล รักษาทุนธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบข้อตกลงต่าง ๆ ในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และ โลก มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง ตรวจสอบได้และปราศจากคอร์รัปชัน ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกกระบวน โดยมีกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกกระบวน มีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า 10-11) ดังที่นางสาวลดาวัลย์ คำภา

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ให้เกียรติกล่าวปาฐกถา หัวข้อ Thailand progress on SDGs 2017 ความก้าวหน้าด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ในงาน Thailand SDGs forum 1/ 2017 Business in action จัดโดยมูลนิธิมั่นพัฒนาและสำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ความว่า “การที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในอีก 15 ปีข้างหน้าได้นั้น มีหลายสิ่งที่จะต้องทบทวน โดยเฉพาะความท้าทายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการบรรลุเป้าหมายให้ได้ตามตัวชี้วัดซึ่งมีจำนวนมาก บางตัวยังขาดความชัดเจน การทำงานร่วมกันหรือการทำงานข้ามหน่วยงาน การสร้างฐานข้อมูลร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกภาคส่วนได้” (มูลนิธิมั่นพัฒนา, 2560 ข, หน้า 86) อีกทั้งสอดคล้องกับคำกล่าวของนายอำพน กิตติอำพน ความว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานแนวพระราชดำริ “สืบสาน รักษา ต่อยอด สร้างสุขปวงประชา” เพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในเรื่องน้ำและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริที่พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยนำไปปฏิบัติเพื่อจะได้อย่างสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรเพื่อสนองพระราชปณิธานดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริ “สืบสาน รักษา ต่อยอด สร้างสุขปวงประชา” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติภารกิจในการพิจารณากลับกรองงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการจัดทำความเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีเหตุผลบนพื้นฐานของความรู้คู่คุณธรรม มุ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนเพื่อให้การบริหารและการพัฒนาประเทศดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 4)

สรุปได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา โดยยึดการพัฒนา ดังนี้

1. ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
2. ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา”
3. ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี”
4. ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี พ.ศ. 2579”

5. ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม”

6. ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว”

นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณและมีความภูมิคุ้มกัน เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ 17 เป้าหมายโลก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคน ให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสังคมคุณภาพ มีเสถียรภาพ และเป็นธรรม ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยมีการดำเนินงานตามกรอบทิศทาง การพัฒนาประเทศไทยและการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้การพัฒนาประเทศไทยในทุกระบบมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศไทยให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะคุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า ก)

ในภาคของการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาระยะยาว 15 ปี โดยการนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปสู่การปฏิบัติและเป็นแผนชี้นำกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และในปี พ.ศ. 2559 นี้ มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ พ.ศ. 2560-2574 ซึ่งกำหนดให้ทุกหน่วยงานดำเนินการติดตามและประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษابรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 ค, หน้า คำนำ)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด และเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

ฉบับนี้ขึ้น เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า ก) ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559 จ, หน้า 35) มีภารกิจหลักในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬากับการศึกษาทุกระดับทุกประเภทและได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ซึ่งจะสิ้นสุดระยะเวลาของแผน ในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 15 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษา โดยการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความครอบคลุมและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจ ด้านจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุสรณ์ ธรรมใจ เป็นประธานดำเนินการยกร่างกรอบทิศทางและแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 โดยนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนมาปรับปรุงแก้ไข ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 โดยมี พลตรี ธีรพงษ์ เพราแก้ว เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานดำเนินการปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 และได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายและพัฒนาระบบการศึกษา โดยมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นประธานซึ่งสำนักงานฯ ได้ปรับแก้เอกสารตามความเห็นของที่ประชุม รวมทั้งความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้ปรับเป็น “ (ร่าง) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579” เป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2560 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า ก)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยให้ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ การจะบรรลุเป้าหมายเช่นนั้นได้ คนไทยจะต้องได้รับ “การศึกษา” ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างและพัฒนาหล่อหลอมคนไทยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ การได้เห็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวและการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีของสถานศึกษาและชุมชนจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนไทยเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมนานาชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 ง, หน้า คำนำ)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬากับการศึกษาทุกระดับ และด้วยเหตุที่แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) จะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2559 ดังนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้

3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)

8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and media literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing

and ICT literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวทางการจัดการศึกษา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมาย ดังนี้

1. คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
3. คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิต รูปแบบใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้าง จิตความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมาย ดังนี้

1. กำลังคนมีทักษะที่สำคัญ จำเป็น และมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของ ตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
2. สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็น เลิศเฉพาะด้าน
3. การวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่ม ทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมาย ดังนี้

1. ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะ คุณลักษณะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
2. คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐาน การศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ
3. สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/ กระบวนการเรียนรู้ ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน
4. แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

5. ระบบและกลไกการวัด การติดตาม และประเมินผลมีประสิทธิภาพ
6. ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล
7. ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้าง โอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา

มีเป้าหมาย ดังนี้

1. ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
2. การเพิ่ม โอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย
3. ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุมถูกต้อง

เป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมิน และรายงานผล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

มีเป้าหมาย ดังนี้

1. คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตาม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

2. หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อมคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต

ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้

1. โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัว ชัดเจน

และสามารถตรวจสอบได้

2. ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและ

มาตรฐานการศึกษา

3. ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของ

ประชาชนและพื้นที่

4. กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะ

ที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา

5. ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม

สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา เขต 5, 2560 ข, หน้า 26)

ความจำเป็นในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The fourth industrial revolution) และการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2573 (Sustainable development goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทย ทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษา ของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในอีก 20 ปีข้างหน้า ยกกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้านคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า ง)

แนวคิดการจัดการศึกษา

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม

(All for education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญ ในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวิสัยทัศน์ (Vision) ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ
3. เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า จ)

การดำเนินการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ระบุบทบาทของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ อาทิ หน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และหน่วยงานอื่น นอกกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบจัดการศึกษา เป็นต้น ส่วนระดับภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น รวมทั้งระดับสถานศึกษาและระดับห้องเรียน โดยได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในแต่ละระดับอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างสอดคล้องรองรับในกรอบทิศทางเดียวกัน และการจัดการศึกษาเป็นไปตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงเวลาที่กำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า ฉ) โดยที่รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบ

ต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล โดยการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 14-15)

สรุปได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีจุดประสงค์เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นการสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีวิสัยทัศน์คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและสังคมโลก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยหน่วยงานทางการศึกษาทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันจัดการศึกษาให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศ (เป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี พ.ศ. 2579) ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2573 (Sustainable development goals: SDGs 2030) เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงของประเทศชาติ

การจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคการศึกษา

การจัดการศึกษาของภาคการศึกษา

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงควรมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทรอบด้านที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดใหม่ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของโลกก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วเป็นโลกไร้พรมแดน ทำให้

ทุกประเทศต้องมีการทบทวนวาระของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนการแบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนการที่ใหม่ มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทายและซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 อาทิ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของประเทศใด ๆ ก็ตาม ต้องดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการสร้างเงื่อนไขทางสังคมที่ลดความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดสันติสุข และความมั่นคงในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557 ข, หน้า 72)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) มีเป้าหมายเพื่อให้ภายในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย
2. เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

โดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้ถูกกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ตลอดจนมีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Demand side) โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 ก, หน้า 18-19)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557 ก, หน้า 14-18) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น” ในการนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 12 บัญญัติว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัวยุวมงคล อองศ์กรชุมชน อองศ์กรเอกชน อองศ์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 4 วรรค 5 บัญญัติว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 9 (2) บัญญัติถึงหลักการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ มาตรา 39 บัญญัติว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับกระทรวง หรือระดับนโยบาย มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นคณะกรรมการนโยบาย มีหน้าที่เสนอ นโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสนอแนะในการออกระเบียบ หลักเกณฑ์และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารสำนักงาน และมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการ โดยมีเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดขึ้นจากการประกาศในราชกิจจานุเบกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา จากเกณฑ์ปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่น ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา โดยมีคณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษานอกจากนั้น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2556 ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าวและกฎหมายอื่นแล้ว ยังให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตร การศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา
3. รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการนี้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา พ.ศ. 2556 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานใน เขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้ง กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด โดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายนอกจากนั้น ยังมีองค์กรคณะกรรมการอีก 2 คณะ คือ
- 12.1 คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา
- 12.2 คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่โดยรวมเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษา
- กล่าวได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการ กำกับ สนับสนุนส่งเสริม ประสานงาน ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
- 3. ระดับสถานศึกษา** สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับและสนับสนุนกิจการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้
1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย

และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2. จัดตั้งงบประมาณและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา
 3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น
 4. จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
 5. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
 6. กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนา และดำเนินการทางวินัยกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด
 7. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
 8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษา
- การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นเรื่องทุกภาคส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบที่ต้องการเห็นคนไทยมีคุณภาพ ซึ่งความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องลงมือกระทำกันอย่างจริงจังมากขึ้น ภายใต้แนวคิด “ครูดี ครูเก่ง ระบบบริหารจัดการการศึกษาดี โรงเรียนไปได้ดี เด็กมีคุณภาพ” จึงริเริ่มดำเนินการนำร่องโครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนในระบบการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนเป็นฐานปฏิบัติการ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยการวางยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และระบบการพัฒนาต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างทางเลือกต่าง ๆ และให้เกิดความร่วมมือปฏิบัติการ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้เกิดขึ้นจริงบนพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมายที่คุณภาพผู้เรียนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น เน้นการเปิดพื้นที่ปฏิบัติการและจัดการแก้ปัญหา โดยใช้ปัญหาการศึกษาของพื้นที่เป็นโจทย์จริงร่วมคิดหาทางออกจัดการปัญหาการศึกษา ร่วมทำและพัฒนากิจการการศึกษา ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการตนเองและพึ่งตนเองได้ในการพัฒนาการศึกษาของพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558, หน้า คำนำ)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของภาคการศึกษาในประเทศไทยให้ความสำคัญอย่างมากในการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงได้มีการจัดทำนโยบายยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาชาติ 20 ปี บนฐานหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทยและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียม ทัวถึง และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ขับเคลื่อน กำกับ ดูแล ติดตาม บูรณาการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เช่น กระทรวง ทบวง กรม เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และทุกภาคส่วนของสังคมอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการพัฒนาการศึกษา ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตามกรอบนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคการศึกษา

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียงเท่าทันและเป็นสุข การศึกษาจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ มีทักษะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอก โดยยึดหลักความพอประมาณที่เป็นความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีการตัดสินใจที่มีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ซึ่งเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน พากเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า 77)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการปฏิบัติทางการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน มีสถานศึกษาพอเพียงที่เป็นแบบอย่าง การจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปีงบประมาณ 2552) จำนวน 1,261 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นสถานศึกษาในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 999 แห่ง ในปี พ.ศ. 2554 นี้ กระทรวงศึกษาธิการและ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายและเป้าหมายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัดให้ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 9,999 แห่ง สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาภายในปี พ.ศ. 2556 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 ก)

สรุปได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการปฏิบัติทางการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายและเป้าหมายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัดให้ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมีกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกระดับการศึกษา ให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ใช้คุณธรรมคู่ความรู้ มีสติปัญญา มีความเพียร และใฝ่เรียนรู้ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนผ่านเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษาพอเพียงและสถานศึกษาที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังมีการติดตาม ประเมินผล และเป็นระยะ ๆ จากกระทรวง ทบวง กรม เขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเกิดความสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งในหมวด 7 ได้กำหนดไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมายกำหนด)

นวนทพิศ กาศศิริ (2547, หน้า 16) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่ได้แต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าในกลุ่มหรือองค์กรหรือไม่ได้รับการแต่งตั้งแต่เป็นผู้มีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

วรรณมา หมาดเท่ง (2551, หน้า 14) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ควบคุม และจัดการให้สถานศึกษาดำเนินการและทุ่มเทความพยายามในการดำเนินงาน ทั้งปวงของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้บรรลุผลตามภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์การ

Murphy and Datnow (2003 อ้างถึงใน สมุทพร ชำนาญ, 2556, หน้า 57) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาโดยรวมของสถานศึกษา โดยต้องปฏิบัติหน้าที่สำคัญต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่กำกับดูแลกระบวนการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด เป็นผู้ส่งสัญญาณถึงการยอมรับและให้การสนับสนุนต่อการดำเนินการที่เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
 2. สนับสนุนการปฏิรูปโดยการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานอย่างเหมาะสมและช่วยขจัดอุปสรรคทั้งภายในและภายนอกที่อาจขัดขวางต่อการปฏิรูปการศึกษา
 3. ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและการแสดงภาวะผู้นำของครู
- ในกระบวนการปฏิรูปและการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559 ง, หน้า 34-35) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอย่างยิ่ง เป็นผู้กำหนดแนวทางและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาตามคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกที่การศึกษา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ด้วยภารกิจหน้าที่ดังกล่าว ผู้บริหารจำเป็นต้องเร่งให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา เพื่อสร้างชีวิตและบรรยากาศในสถานศึกษาให้เป็นประชาธิปไตย เป็นต้นแบบในการเป็นพลเมือง รับฟังความคิดเห็นของครูและผู้ได้บังคับบัญชา เคารพครูและผู้ได้บังคับบัญชาในฐานะเพื่อนร่วมงาน ไม่นั่นสั่งการแบบอำนาจแนวดิ่งแต่ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งระดับบุคลากร และในระดับผู้เรียนควบคู่ไปด้วยกัน ซึ่งล้วนเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองทั้งสิ้น ซึ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ คือ การเป็นผู้นำที่ดี ดังนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

Griffiths (1956, p. 18) กล่าวว่า ผู้นำที่ดีจะต้องพร้อมเสมอที่จะช่วยเหลือและแก้ไข ปัญหาให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาเมื่อเขาเกิดติดขัดเพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

Halpin (1966, p. 43) ได้ให้ความหมายผู้นำไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น
2. ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทเหนือผู้อื่น
3. ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานดำเนิน

ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

4. ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้
5. ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือหัวหน้าในหน่วยงาน

Stogdill (1974, p. 13) ให้ความหมายของผู้นำว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่ผูกพันกลุ่มเข้าด้วยกัน และกระตุ้นให้กลุ่มผู้ร่วมงานแสดงความสามารถสูงสุด เพื่อสร้างผลงานให้เต็มที่

Nanus (1992, p. 13) กล่าวว่า ผู้นำต้องทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้ทิศทาง เป็นที่ให้เกิด การเปลี่ยนแปลง เป็นนักประชาสัมพันธ์ และเป็นผู้ฝึกสอนแนะนำแก่ผู้ตาม

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหาร สถานศึกษาของรัฐและเอกชน ดำรงตำแหน่งของผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษา ทำหน้าที่ กำกับ ดูแล ควบคุม และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและจัดการให้สถานศึกษา มีการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ ความสามารถในการจูงใจ การเป็นผู้แนะนำ การกระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติตามความต้องการหรือคำสั่ง โดยดำเนินกิจกรรมวางแผน ประสานงาน ควบคุม ดูแล การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญ ในการทำให้เกิดความร่วมมือกันในการบริหารจัดการสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนในการร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลต่อความสำเร็จ หรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีพฤติกรรมและ คุณสมบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม นักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษา ไว้ ดังนี้

สิงห์ ยิ้มแย้ม (2550, หน้า 29-30) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมียุทธศาสตร์ ดังนี้

1. มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใส่ใจความรู้สึก ความเป็นอยู่ของ ผู้ใต้บังคับบัญชา เคารพมวลถาด มีปฏิภาณไหวพริบ ใช้เหตุผลแก้ปัญหา

2. มีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพ การบริหารจัดการ การวางแผน การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การจัดโครงสร้างองค์การ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การวัดประเมินผล มีความรู้ความสามารถด้านสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

3. มีทักษะด้านสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีน้ำใจ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง

4. มีบุคลิกภาพดี สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ มีการแสดงออกเหมาะสมตามกาลเทศะ

5. มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีวินัย ยุติธรรม

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนให้การบริหารสถานศึกษา ประสบผลความสำเร็จ คือ ภาวะความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถ และมีความคิดสร้างสรรค์ อย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์และตั้งใจในการทำงานอย่างมืออาชีพ ไร่ เรืองแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานความร่วมมือ แนะนำ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีความอดทน และรับผิชอบสูง มีคุณธรรมจริยธรรมและมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และพัฒนาตนเองทั้งด้านกาย จิต และสังคมอยู่เสมอ พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทุกสถานการณ์

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก เนื่องด้วย สถานศึกษาเป็นระบบย่อยของการศึกษาและระบบสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้อง กับความต้องการของสังคม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้ง การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ดังความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะครู และนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันจันทร์ ที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ความว่า “...ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มอบรางวัลประจำปีแก่โรงเรียนและนักเรียนระดับต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง ขอชมเชยโรงเรียนแต่ละโรงเรียนที่พยายามจัดการเรียนการสอนให้ดีมีคุณภาพ และนักเรียนแต่ละคนที่ตั้งใจเล่าเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียรจนได้รับผลสำเร็จอันน่าภาคภูมิใจ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรม ของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกัน ทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคง ของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุก ๆ คน จึงต้องถือว่าตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองอยู่อย่างเต็มที่ ในอันที่จะต้องปฏิบัติ หน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์โดยเต็มกำลัง จะประมาทหรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ ผิดพลาดบกพร่องไปด้วยประการใด ๆ ผลร้ายอาจเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมและประเทศชาติได้มากมาย

8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่บุคลากรทั้งภายในสถานศึกษา สามารถติดต่อสื่อสารได้โดยไม่แบ่งระดับหรือชนชั้น

9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง ผู้บริหารจะต้องคอยเป็นผู้แก้ปัญหา เมื่อบุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้งกันหรือต่างสถาบันที่เกิดการขัดแย้งกัน

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา ผู้บริหารจะต้องรู้จักและคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อเกิดการขัดแย้งกันขึ้น ไม่ว่าจะทั้งภายในสถานศึกษาของตนเองหรือต่างสถาบันก็ตาม

11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้นำในการจัดระบบงานและรู้จักพัฒนาสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรหรือวิชาต่าง ๆ ที่จะทำการเรียนการสอนที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้นมาใหม่เป็นอย่างดี และต้องเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล ผู้บริหารจะต้องรู้จักการเลือกสรรหาบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน รู้จักรักษา และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร ผู้บริหารจะต้องรู้จักการนำเอาทรัพยากรทั้งทรัพย์สิน สิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และทำให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูง และรู้จักเทคนิควิธีการใช้ที่ดี

15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล ผู้บริหารจะต้องประเมินผลของการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว เพื่อจะรู้ว่าสิ่งที่ดำเนินงานไปแล้วดีหรือไม่ จะได้ดำเนินการต่อไปถ้าเกิดผลดี และเปลี่ยนแปลงวิธีการถ้าการดำเนินงานนั้นเกิดการผิดพลาด

16. บทบาทเป็นประธาน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางการจัดงานพิธีการต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาของตนเองและนอกสถานศึกษาเมื่อได้รับเชิญมาอย่างเป็นพิธีการ

17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก รู้จักประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงานและรู้จักการให้บริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก ในฐานะผู้นำทางการศึกษา การแสดงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจะมีความแตกต่างกันตามสถานการณ์และบริบทอย่างเหมาะสม ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะช่วยในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ เช่น บทบาทในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทในฐานะผู้บริหารจัดการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะมีลักษณะเป็นนักวางแผน อีกทั้งการมีความสามารถแก้ปัญหา

ความขัดแย้ง การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ชุมชน รวมถึง ส่งเสริม สนับสนุนให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ได้รับการอำนวยความสะดวก และบริการทางการศึกษา

การบริหารสถานศึกษา

การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการของผู้นำทางการศึกษาในการวางแผน ดำเนินงาน ให้การศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ด้วยกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหาร ดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวางแผน การวินิจฉัย สั่งการ ควบคุมและการจัดการ เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สอดคล้องกับแนวความคิดของนพพงษ์ บุญจิตราดุล (2550, หน้า 15) ซึ่งได้ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคน ร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาชีพพยากร ตลอดจน เทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้พัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่และ สอดคล้องกับแนวคิดของเจริญ อภิไชย (2551, หน้า 46) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการบริหารสถานศึกษาและเรื่องแนวทางการบริหาร สถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ของการจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา พร้อมทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินการบริหารสถานศึกษาและขับเคลื่อนการศึกษาอย่างมี แบบแผน เป็นระบบ มีกระบวนการ และปฏิบัติตามระเบียบ ข้อปฏิบัติภายใต้กฎหมาย โดยใช้ เครื่องมือและทรัพยากรในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน สามารถพัฒนาการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนให้มีความสามารถ ในการเรียนรู้และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยมีอำนาจหน้าที่และ ความ รับผิดชอบให้ถือปฏิบัติและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารงาน ได้แก่ บริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลัก

การบริหารจัดการกระจายอำนาจโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management) และ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) ที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือ ในการนำวิสัยทัศน์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติแนวคิดเรื่องการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management) คือ แนวคิดการบริหารจัดการการศึกษาที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กร หลักในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดโดยมีการกระจายอำนาจการ ตัดสินใจ มีเป้าหมายให้สถานศึกษาร่วมมือกันทั้งด้านวิชาการงบประมาณ บุคลากร และบริหาร ทั่วไป โดยมุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพ คุณภาพ ผลลัพธ์ทางการศึกษา และผลกระทบที่เกิดกับผู้เรียน เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักของการกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของกฎหมายบัญญัติ ไว้การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล จึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษา มีอิสระมีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งนักการศึกษาเชื่อว่า การกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคลจะเป็นเครื่องมือสำคัญให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีความเป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็ว มี ประสิทธิภาพได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2554, หน้า 16-17) โดยมีขอบข่ายในการบริหารจัดการ สถานศึกษาซึ่งเป็นภารกิจสำคัญและเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทาง การศึกษาในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา ได้อธิบายไว้ ดังนี้

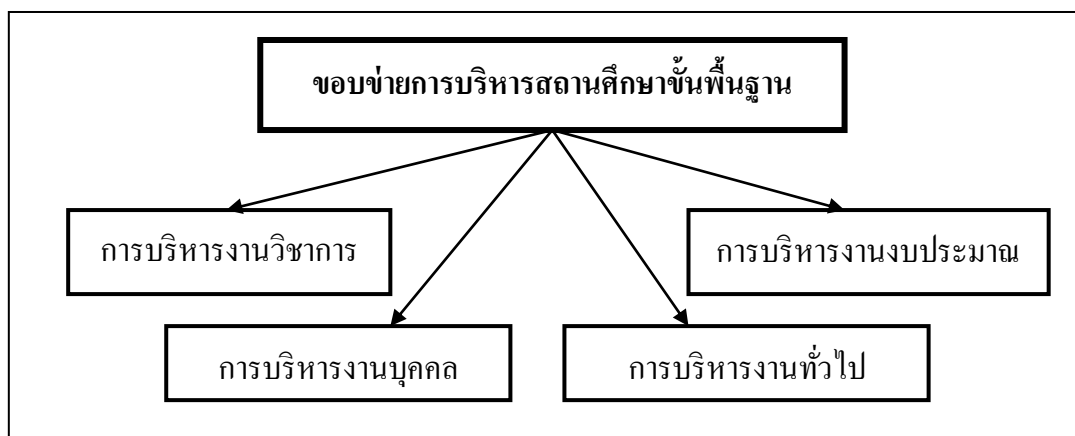
สมุทรา ชำนาญ (2550, หน้า 29-31) กล่าวว่า การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหาร คณะครู นักการภารโรง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ครอบคลุม ขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ด้านบุคลากร หมายถึง ข้าราชการครูที่ปัจจุบันรับราชการ ที่มีหน้าที่บริหาร ในสถานศึกษาและปฏิบัติการสอนในโรงเรียน รวมถึงนักการภารโรงด้วย
3. ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในโรงเรียน การใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ

ห้องสมุด ห้องน้ำ ห้องพักรู สนามกีฬา รวมทั้งสถานที่พักผ่อนสภาพแวดล้อมและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความปลอดภัย ความสะดวก และเอื้อต่อการนำไปใช้

4. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การติดต่อระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง นักเรียนในด้านการให้ข้อมูล การรับข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะ การให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นับตั้งแต่คณะครู อาจารย์ นักการภารโรง ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนที่จะต้องมีส่วนร่วมที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยแสดงภาพขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ ดังนี้

ภาพที่ 6 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32)

1. การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา เป็นเครื่องมือชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนของนักเรียนให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด

และถือว่าการเรียนการสอนมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของการบริหารการศึกษาในโรงเรียน สอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 82-84) กล่าวว่า ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย มีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ ด้านการบริหารงาน สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้งที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รอบรู้ทางด้านการศึกษามีความรับผิดชอบ แสวงหาข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ใช้นวัตกรรมทางการบริหาร คำนึงถึงมาตรฐานวิชาการ

2. การบริหารงานงบประมาณ เป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง เป็นเรื่องสนับสนุนในด้านการจัดการงบประมาณตามมาตรฐาน การจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การคำนวณต้นทุนการผลิต การจัดระบบการจัดหาพัสดุ การบริหารทางการเงิน และการควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ และการตรวจสอบภายใน เพื่อให้งานด้านงบประมาณมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32) สอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 82-84) กล่าวว่า ด้านการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย เข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่ และกิจกรรมในหน่วยงาน มีความรู้ระบบงบประมาณ เข้าใจระเบียบคลัง วัสดุ การเงิน มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความละเอียดรอบคอบ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมั่นตรวจสอบการใช้งบประมาณอยู่เสมอ รายงานการเงินอย่างเป็นระบบ

3. การบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงาน เพื่อให้ได้บุคคลมาปฏิบัติงานตามที่ต้องการและเพื่อให้บุคคลปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารบุคคลเป็นเทคนิคหรือวิธีการในการดำเนินการที่เป็นทั้งศาสตร์สาขาหนึ่งที่มีการศึกษาอย่างกว้างขวางและเป็นทั้งศิลป์ในการเลือกสรรคนใหม่คนเก่าให้ได้ผลงานสูงสุดทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะการบริหารโรงเรียนที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32) สอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 82-84) กล่าวว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคลเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีอารมณ์ขัน เป็นนักประชาธิปไตย ประนีประนอม อุดมคติ เป็นนักพูดที่ดี มีความสามารถในการประสานงาน สามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน กล้าตัดสินใจ มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร

4. การบริหารงานทั่วไป เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการ

ทุกรูปแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32) สอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 82-84) ด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วย เป็นนักวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดี เป็นผู้ที่ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการที่ดี มีความรู้ และบริหารโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร รู้จักมอบอำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม มีความคล่องแคล่ว ว่องไว และตื่นตัวเสมอ มีความรับผิดชอบสูง ไม่ย่อท้อต่อปัญหา อุปสรรค กำกับ ติดตาม และประเมินผล

สถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนด ซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด ซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่มหรือฝ่ายหรืองาน ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ก, หน้า 7) โดยมีขอบข่ายงานแต่ละด้านดังต่อไปนี้

การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 ก, หน้า 9) หมวด 4 มาตรา 27 วรรคสอง ระบุว่า ให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนเกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้ได้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาได้ดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่าง มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 35-36)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น
2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานจากภายนอก
3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัย เกื้อหนุน การพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง ขอบข่ายและภารกิจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ก, หน้า 7)
 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
 4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 6. พัฒนาแหล่งเรียนรู้
 7. การนิเทศการศึกษา
 8. การแนะแนวการศึกษา
 9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
 11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
 12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา

การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การบริหารงาน งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้ง จัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้น

ต่อผู้เรียน ซึ่งได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 41-42)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายและภารกิจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ก, หน้า 7-8)

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารบัญชี
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระ ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 53)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จ
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ

4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่ายและภารกิจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ก, หน้า 8)

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 66-67)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ก, หน้า 8)

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานงานพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ บุคลากร และบริหารทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา คือ ภารกิจในการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ที่ให้การสนับสนุนและความร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบ โดยมีกฎหมายทางการศึกษากำหนดขอบข่ายการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาครอบคลุมขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ

ด้านการบริหารงานวิชาการ จะต้องมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพ ถือได้ว่ามีความสำคัญอันดับหนึ่งในการบริหารงานของสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานงบประมาณ จะต้องมีการดำเนินการวางแผน จัดสรร และสรุบบงประมาณ ซึ่งเป็นทรัพยากรในการจัดการศึกษาที่สำคัญภายใต้การดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามระเบียบของทางราชการ ให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นปัจจุบัน

ด้านการบริหารงานบุคคล จะต้องมีการดำเนินงานบุคคลในสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายและให้ความร่วมมือกันในการจัดการศึกษาดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

และด้านการบริหารงานทั่วไป จะต้องมีการดำเนินงานการประสาน ส่งเสริม อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการบริการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้

การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการด้านศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนคนไทยให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองเมืองไทยและพลเมืองโลก จากวิกฤตปัญหาของชาติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โดยมีขอบข่ายการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ข้อที่ 5 ในจำนวน 8 ข้อ คือ “อยู่อย่างพอเพียง” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัดกระจายทั่วประเทศ ตระหนักเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด ปฏิบัติการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้กำหนดเป็นจุดเน้นที่สำคัญ โดยกำหนดในกลยุทธ์ที่ 2 ปฏิรูปคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา ซึ่งมีระบบการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานระบุชัดเจนในคำรับรองการปฏิบัติราชการ อีกทั้งนวัตกรรมการจัดการศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-class standard school) ได้กำหนดในสาระการเรียนรู้สู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล สาระการเรียนรู้โลกศึกษา (Global education) คือ เรียนรู้ถิ่นฐาน สืบสานวิถีไทย มองไกลศึกษาโลก สืบโชคชะตามนุษย์ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการประยุกต์หลักคิดจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งสิ้น ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ นโยบายในการปฏิรูปการศึกษารอบที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) เป็นการปฏิรูปใน 4 ประเด็น ประกอบด้วย พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

จากการดำเนินการที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำเครื่องมือประเมินสถานศึกษา แบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างในการขยายเครือข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอื่น โดยความร่วมมือของโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และมูลนิธิสยามกัมมาจล เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาตนเอง และเป็นเครื่องมือสำหรับคณะกรรมการประเมินสถานศึกษาพอเพียงนำไปใช้ประกอบการประเมินเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 ข, หน้า 4-5)

กรอบการประเมินสถานศึกษาพอเพียง กลุ่มเป้าหมายการประเมิน ปีงบประมาณ 2554 ถึงปีงบประมาณ 2556 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยังไม่เป็นสถานศึกษาพอเพียง มีสาระการประเมินสถานศึกษา โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวชี้วัด ได้แก่ การดำเนินงาน 4 ด้าน ตามแนวทางการติดตามประเมินผล ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (พ.ศ. 2550-2554) ของกระทรวงศึกษาธิการ และด้านที่ 5 คือ ประเมิน ผลลัพธ์/ ภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ประกอบไปด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด
 - องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย
 - องค์ประกอบที่ 2 วิชาการ
 - องค์ประกอบที่ 3 งบประมาณ
 - องค์ประกอบที่ 4 บริหารทั่วไป
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด
 - องค์ประกอบที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน
 - องค์ประกอบที่ 3 สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - องค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด
 - องค์ประกอบที่ 1 การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 - องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 2 องค์ประกอบ 7 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 การติดตามและขยายผล

5. ด้านผลลัพธ์/ ภาพความสำเร็จ 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 1 สถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 บุคลากรของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 นักเรียน

จากสาระการเรียนรู้ประกอบการประเมินแต่ละช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแต่ละชั้นปี จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุเป้าหมายของการศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ ระดับชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายความเป็นมา หลักการ ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย รวมทั้งประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิต

2. ผู้เรียนสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

1. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เช่น การพัฒนาประเทศในภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและการบริการ

2. ผู้เรียนประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของตนเอง และครอบครัว

3. ผู้เรียนสามารถสำรวจวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไขการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 ก, หน้า 9-10)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 ก, หน้า ๓-๓) กล่าวว่า การจัดการศึกษาบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ซึ่งมีเป้าหมาย ดังนี้

1. คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู/ บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการอบรมพัฒนาในเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในความสำคัญของการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีคุณธรรม จริยธรรม และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น และสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2. หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษา/ สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น และสื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เป็นต้น

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เป็นต้น โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการ น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการ โรงเรียนคุณธรรม โครงการ โรงเรียนสีเขียว เป็นต้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (2560 ก, หน้า 38) ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 64 โรงเรียน โดยดำเนินงานด้านกลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โครงการที่ 13 ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 70 ของโรงเรียนทั้งหมด และมี “ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง” เพิ่มขึ้นปีละ 1 แห่ง (ครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท)

2. เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเชื่อมโยงหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และกิจกรรมเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรม

3. เพื่อพัฒนารูปแบบแนวทางการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. เพื่อปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณลักษณะ รักเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีคุณธรรมจริยธรรมตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ พบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2560 ปรากฏ ดังนี้

1. สถานศึกษานำอนุชญาใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกโรงเรียน
2. สถานศึกษาผ่านการประเมินเป็นต้นแบบสถานศึกษาพอเพียงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ปีงบประมาณ 2560 คิดเป็นร้อยละ 75

3. บุคลากรทางการศึกษาเชื่อมโยงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการและปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100

4. ครูแกนนำออกแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม Active learning ตามแนวทางการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 100

5. ผู้เรียนในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ มีทักษะการดำรงชีวิต สำนึกในความเป็นชาติไทย มีจิตสาธารณะ และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม สร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนักเรียนแบบอย่างที่ดีด้านความสำนึกในความเป็นไทย เป็นสมาชิกที่เข้มแข็งของประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมร่วมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน การบูรณาการการเรียนรู้ และประเมินสถานศึกษาพอเพียง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับ สถานศึกษาตามบริบทของโรงเรียน โดยมีคู่มือการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นกรอบทิศทาง ในการบริหารงาน เพื่อให้บรรลุตามตัวชี้วัดของวัตถุประสงค์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด นโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ “อยู่อย่างพอเพียง” ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีหลักคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน อีกทั้งทำให้การบริหารจัดการของ ผู้บริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษา ผ่าน โครงสร้างการบริหารงาน กิจกรรม การเรียนรู้ ความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“โรงเรียน คือ ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้ คือ โรงเรียน” กล่าวคือ วิถีชีวิต กิจกรรมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจะต้องเอื้อและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดย ไม่แยกส่วน ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการดำเนินงาน จากแนวคิด “โรงเรียน คือ ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้ คือ โรงเรียน” ซึ่งหมายความว่า โรงเรียน ในโครงการตามพระราชดำริฯ กับศูนย์การเรียนรู้ คือ สิ่งหรือสถานที่เดียวกัน ดังนั้น ความยั่งยืน ของศูนย์การเรียนรู้ก็ควรจะหมายถึง ความยั่งยืนของโครงการตามพระราชดำริฯ ในโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในโครงการตาม พระราชดำริฯ นั่นด้วย เช่นเดียวกับความยั่งยืนของการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ ความยั่งยืนของโครงการตามพระราชดำริฯ นั่นเอง ดังนั้น ความยั่งยืนและความก้าวหน้าของ ศูนย์การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากความยั่งยืนและความก้าวหน้าของ โครงการตาม พระราชดำริฯ และของโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการตามพระราชดำริฯ (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2558, หน้า 15)

เจริญ อภิไชย (2551, หน้า 21) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา โดยการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการ สถานศึกษา โดยใช้หลักในการบริหารจัดการและประสานกับทุกภาคส่วน ในการใช้ทรัพยากร

การบริหาร ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สภาพแวดล้อม อย่างคุ้มค่าเป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

ด้านนโยบาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 4) ได้มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับ ร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกัน ดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและกำหนดแผนดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ คือ

1. การสร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ
2. การนำสู่การปฏิบัติ โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และการบริหารการจัดการในสถานศึกษา
3. การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลกลาง เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
4. การติดตามและประเมินผล โดยการพัฒนาตัวชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษาการติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผลนักเรียนนักศึกษา และประชาชนที่รับบริการ ตลอดจนการเชื่อมโยงผลงานของครู/ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จกับการประเมินวิทยฐานะ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 12) ได้กล่าวถึง ตัวชี้วัดในการประเมินสถานศึกษาด้านนโยบายไว้ว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านนโยบาย ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ

- ตัวชี้วัดที่ 1 มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี
- ตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา
- ตัวชี้วัดที่ 3 มีการติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา
- ตัวชี้วัดที่ 4 นำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/ แผนงาน/ โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ การศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน แผนปฏิบัติงานประจำปี โครงการและการนำไปปฏิบัติที่เป็นระบบ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ขับเคลื่อนในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและ นำผลมาพัฒนา

ด้านวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 12) ได้กล่าวถึง ตัวชี้วัดในการประเมินสถานศึกษา ด้านวิชาการไว้ว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านวิชาการ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ

ตัวชี้วัดที่ 1 มีแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินการตามแบบแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการติดตามแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 4 นำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการศึกษา ในการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียน การสอน การเก็บข้อมูล การศึกษา การวิเคราะห์การวิจัย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม มีการดำเนินการ มีการติดตาม และมีนำผลการติดตามไปพัฒนาด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กระบวนการวัดประเมินผลและวิจัย และระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา จากหลักคิดสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ด้านงบประมาณ

การจัดการด้านงบประมาณและการเงิน มีแนวทางสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ การบริหาร โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงบประมาณ (Budgeting entity) และ หน่วยบริหารการเงิน (Financial entity) ให้สถานศึกษาเป็นหน่วยบริหารการเงินที่สามารถกำหนด

ความต้องการงบประมาณของตนเอง โดยจัดทำงบประมาณผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมีอิสระในการจัดการทรัพย์สินและหารายได้เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้มุ่งเน้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการช่วยระดมทรัพยากรและการลงทุนจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น งานงบประมาณและการเงินจึงเป็นไปในลักษณะต้องให้ความอิสระ คล่องตัว ซึ่งเป็นไปตามแนวทางกระจายอำนาจการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ควบคู่กับระบบการตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งกำหนดแนวทางหลายประการ เช่น จัดสรรงบประมาณรวมเป็นก้อน มุ่งที่แผนงานและผลงาน กำหนดมาตรฐานการจัดการทางการเงิน โดยให้มีการคำนวณต้นทุนกิจกรรมการบริหารสินทรัพย์ เป็นต้น การจัดทำระบบบัญชีตามเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย และจัดให้มีระบบการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว มีขั้นตอนที่ไม่ต้องผ่านการกลั่นกรองหลายขั้นตอนเกินความจำเป็น ทั้งนี้การตัดสินใจทางงบประมาณและการเงินจะอยู่ในระดับสถานศึกษามากที่สุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1, 2552, หน้า 3)

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 13) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดในการประเมินสถานศึกษาด้านงบประมาณไว้ว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านงบประมาณ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ 1 มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 4 นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้านงบประมาณ ถือว่าเป็นอีกส่วนของการบริหารจัดการศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากในการดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาส่วนใหญ่ย่อมเกี่ยวข้องกับด้านงบประมาณ ผู้บริหารจึงต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณ การดำเนินงานตามงบประมาณ การติดตามผลการดำเนินงานตามงบประมาณ รวมถึงการติดตาม พัฒนา และปรับปรุงการบริหารจัดการให้สอดคล้องตามนโยบายของ

สถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ด้านการบริหารทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบบริหารองค์กร โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิผล ความสำเร็จของการบริหารทั่วไปในสถานศึกษาเกิดขึ้นได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำ มีการจัดบุคลากรปฏิบัติงานให้ตรงกับความสามารถและความถนัด จัดระบบสำนักงานที่ดี ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการประเมินตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงกระบวนการบริหารทั่วไปตามนโยบายรัฐบาลและของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ข, หน้า 3-4)

การจัดทำมาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานจะเป็นมาตรฐานกลางที่สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกระจายอำนาจและใช้เป็นแนวทางการประเมินการปฏิบัติงาน สะท้อนให้เห็นสภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกันได้รับการยอมรับ เชื่อถือจากสาธารณชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 13) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัด ในการประเมินสถานศึกษาด้านบริหารทั่วไปไว้ว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ

ตัวชี้วัดที่ 1 การบริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 2 การประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเป็นอยู่อย่างพอเพียง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มีการจัดบุคลากรปฏิบัติงานให้ตรงกับความสามารถและความถนัด จัดระบบสำนักงานที่ดี ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ประหยัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย การบริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเป็นอยู่อย่างพอเพียง รวมถึงมีการประเมินตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะ และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศึกษาที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้มีความสอดคล้องกันได้แก่ การกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันกับแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการวางแผน ดำเนินงาน และติดตามผลการจัดการงบประมาณ มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มีการบริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเป็นอยู่อย่างพอเพียง โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และนำผลมาพัฒนา

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs 2030)

เป็นเป้าหมายที่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติจำนวน 193 ประเทศ ได้ลงมติรับรองในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ในปี พ.ศ. 2558 โดยจะใช้เป็นวาระแห่งการพัฒนาของโลกในอีก 15 ปีข้างหน้า (ค.ศ. 2016-2030) มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย โดยเป้าหมายด้านการศึกษา คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งผลให้แผนการศึกษาแห่งชาติต้องพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นหลักประกันว่า เด็กปฐมวัยทุกคนจะได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา ทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพและมีผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและมีคุณภาพ กำลังแรงงานมีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดีและการเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มผู้พิการและด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม มีการเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพเพื่อการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 ก, หน้า 77-78)

จากงานสืบสานพระราชปณิธาน “ปรัชญาพอเพียงสู่หลักนิติธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน” ในวันที่พฤหัสบดีที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2560 ซึ่งพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จเป็นประธานเปิดการประชุมเชิงวิชาการ “ปรัชญาพอเพียงสู่หลักนิติธรรมเพื่อประโยชน์สุข

ของมหาชน” น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศ รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ณ อาคารศูนย์ประชุม วายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดขึ้นโดย สำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย อันได้แก่ มูลนิธิยุวสถิรคุณ มูล นิธิมันพัฒนาและ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ที่ได้้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน งานในหลากหลายมิติ โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ประธานมูลนิธิ ยุวสถิรคุณและที่ปรึกษามูลนิธิมันพัฒนา ได้มีการฉายวิดีโอทัศน์และปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ปรัชญา พอเพียงสร้างภูมิคุ้มกันตนเองให้แก่เด็ก” โดยมีใจความว่า “...ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชทานให้คนไทย มีเป้าหมายอยากให้คนไทยที่อยู่ในภาวะปกติใช้ชีวิตสมบุรณ์ แต่หากเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือ เจอวิกฤต ก็ยังทำให้คนไทยสามารถรับมือกับวิกฤตได้ด้วยความเสี่ยงภัยน้อยที่สุด แล้วก็ฟื้นตัว เร็วที่สุด นั่นถือเป็นหลักของความยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก คือ วิธีสร้าง ภูมิคุ้มกันหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าความเข้มแข็งทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวัตถุ ได้แก่ การเงิน การทอง ด้านสังคม ได้แก่ สุขภาพ การมีคุณธรรมจริยธรรม และการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมี นโยบายหรือยุทธศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การมีวัฒนธรรมที่แข็งแรง ส่วนที่สอง คือ เรื่องการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเล็ก ใหญ่ ส่วนบุคคล ส่วนบริษัทฯ หรือ ส่วนชุมชน นั้นต้องตั้งอยู่บนความพอเพียงและทางสายกลาง ประกอบด้วย การตัดสินใจบนเหตุผล ที่สามารถอธิบายได้ เช่น เหตุผลทางกฎหมาย เหตุผลทางวิชาการ และเหตุผลทางด้านศีลธรรม พ่ายสุดการตัดสินใจนั้นกระทบกับความเข้มแข็งหรือว่าภูมิคุ้มกันที่สร้างไว้หรือไม่ หากส่งผล กระทบมากแล้วเกิดความคุ้มค่าหรือไม่ เพราะฉะนั้นการตัดสินใจโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงจะสอนให้เด็ก ผู้ใหญ่ หรือผู้บริหารคิดอย่างรอบคอบ ซึ่งสามารถนำเอาเรื่องนี้ไปสอนเด็ก ในชั้นเรียนได้ ส่วนที่สาม ก่อนที่จะนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ สิ่งจำเป็นแรก คือ ต้องใช้ความรู้ นำ ทั้งขั้นวางแผนและขั้นดำเนินการ และต้องรู้จริง เรื่องที่สอง ต้องฝึกจิตใจให้มี คุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ ความสำคัญเป็นที่สุด อีกทั้งยังต้องมีความขยันหมั่นเพียร ใช้สติปัญญา และมีความรอบคอบ...” และกล่าวว่า “ถ้าเยาวชนได้รับการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังให้มีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและกลายเป็นนิสัย ก็จะไปสู่การมีสังคมและประเทศที่เป็น อารยะ (Civilization) ซึ่งประกอบไปด้วย การที่ประชาชนมีศีลธรรม เกิดการยึดหลักนิติธรรม และการมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่จะช่วยสร้างความสามัคคีและก่อให้เกิดความสันติสุข” (คม ชัด ลึก, 25 กันยายน 2560)

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มครูและอาจารย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560 ก, หน้า 21)

ได้กล่าวว่า ครูและอาจารย์จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษาในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอด plugged อบรม และทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษา ให้เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ผ่านการบูรณาการในสาระเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ตลอดจนสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงต้องเริ่มจากการตระหนักถึงความจำเป็นของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและอยู่ร่วมกับระบบนิเวศได้อย่างสมดุลและเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ จนเห็นว่าเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่จะเสริมสร้างให้สังคมเกิดสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน และคนในสังคมมีความสามัคคีปรองดองกัน แล้วฝึกปฏิบัติตนให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอประมาณ กับศักยภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์และหมั่นเสริมสร้างความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เนื่องจากความรู้และความมีเหตุผลมีความสำคัญยิ่ง ครูและอาจารย์จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในเรื่องนี้ แต่อย่าลืมว่าต้องเป็นความรู้ที่รอบคอบ ระมัดระวัง และเหมาะสมกับแต่ละภูมิสังคมด้วย

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาให้มีการขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยงานทางการศึกษามีกรอบทิศทางจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ในการดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs 2030) โดยหน่วยงานของภาคการศึกษาให้การสนับสนุน ประเมิน ติดตาม กำกับและดูแลการดำเนินงานเสมอมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งบทบาทสำคัญในการขยายผลสู่ผู้เรียนในระดับสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องมีความรู้จริง เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนของการพัฒนา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นมาใช้และปฏิบัติตนตามแนวทางตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบแผนการปฏิบัติงานประจำปี โครงการ กิจกรรม การเรียนรู้บูรณาการในสาระเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ตลอดจนสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ และประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างที่มีความพอเพียงให้แก่ นักเรียน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ

และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมตามความแตกต่างของบุคคล

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ

การพัฒนาในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เน้นพื้นฐานการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ โดยพยายามนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะเดียวกันต้องไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และถ้าหากเป็นไปได้ต้องฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วย หรือเป็นการเพิ่มพูนในทุกประเภท ไม่ว่าจะทุนมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย ความเพียร ความสามารถ สติปัญญา และการพัฒนาจิต ทุนสังคม คือ การช่วยเหลือเพื่อแผ่ความซื่อสัตย์สุจริตที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกัน ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม ทุนทางด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักรและเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเกิดสถานการณ์ดังกล่าวได้จะต้องปราศจากซึ่งความโลภหรือความเห็นแก่ตัวมากจนเกินไป ซึ่งจะทำให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยรู้จักพอ คือ พอมีพอกิน หรือพอมีพอใช้ และตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ซึ่งก็เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีสำหรับการพัฒนาประเทศ โดยรวมจะต้องพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน โดยใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่แต่ละขั้นตอนของการพัฒนา (อภิชัย พันธเสน, 2546, หน้า 1) ซึ่งสามารถการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับต่าง ๆ ได้ ดังนี้

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

แผนการบริหารจัดการประเทศ ส่งเสริมให้บุคคล/ ชุมชนต่าง ๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือและการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นเป็นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถอยู่อย่างพอมี พอกิน และพึ่งตนเองได้ ด้วยการมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน หมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและรู้ความเป็นจริงระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคีและจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุลกับสถานภาพความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นลำดับ ๆ ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ก, หน้า 13-14)

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเริ่มต้นสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลก่อน โดยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเป็นผู้ให้บริการแก่สังคม และร่วมเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศได้อย่างสมดุล มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของควมมีเหตุมีผล พอประมาณ กับศักยภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ และหมั่นเสริมสร้างความรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยมุ่งให้ประชาชน/ ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคม/ ประเทศชาติได้ในที่สุด เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรสั่งการหรือชี้นำประชาชน/ ชุมชนมากเกินไป แต่ควรสนับสนุนให้ประชาชน/ ชุมชน สามารถช่วยตนเอง กำหนดทิศทางการพัฒนาหรือแผนงาน กิจกรรมที่ยื่นอยู่บนขาดตนเองพึ่งพาตนเองได้ แล้วให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาช่วยสนับสนุนให้แผนงาน กิจกรรมนี้เป็นจริงขึ้นมา ตามหลักการพัฒนา “ช่วยเหลือประชาชน/ ชุมชนเพื่อให้เขาช่วยตัวเองได้อย่างยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ก, หน้า 19-20) ซึ่งสอดคล้องกับอำพล เสนาณรงค์ (2558, หน้า 61-66) กล่าวถึง หลักการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความว่า

1. พึ่งพาตนเองตั้งงบประมาณที่ประหยัด สมเหตุสมผล ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ไม่ฟุ่มเฟือย โปรงใส เช่น หมุนเวียนการใช้น้ำ ใช้น้ำประปรดสนาม นำน้ำที่ไหลแล้วมาเปลี่ยนคุณสมบัติเพื่อใช้รดต้นไม้ ประหยัดการใช้ไฟฟ้า ลดการใช้รถยนต์ให้น้อยลงหรือประหยัดด้านอื่น ๆ ฯลฯ

2. พอประมาณตั้งงบประมาณให้ประหยัด วางแผนให้เหมาะสมกับกำลังคนและครุภัณฑ์ แต่ถ้าผู้บริหารมีนโยบายต้องการผลงานปริมาณสูงกว่ากำลังคนและครุภัณฑ์ ก็ต้องจ้างเอกชน โดยบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โปรงใส เลือคนดีและเก่งมารับผิดชอบ อย่าให้มีการทุจริต ใช้อำนาจบังหลวง ใช้จ่ายในขอบเขตของงบประมาณที่มี

3. เดินทางสายกลางตั้งงบประมาณสายกลางไม่ว่าจะทำเองหรือจ้างทำ อย่ายุ่โต่งข้างใดข้างหนึ่ง ปรับปรุงได้อย่างเอาหัวชนฝา ยึดที่ความถูกต้อง การทำงานที่ใช้งบประมาณสูง ปริมาณงานมากต้องเลือกคนดีหลาย ๆ คน มาช่วยทำงาน หลายหัวคิดดีกว่าหัวคิดเดียว งานบางอย่างที่ใช้

งบประมาณและต้องการผลงานสูงกว่าขีดความสามารถของหน่วยงาน การพิจารณาออกแบบวางแผน เพื่อจ้างเอกชนที่มีความคล่องตัวและมีขีดความสามารถต้องมีความเพียงพอ

4. มีภูมิคุ้มกัน คนในหน่วยงานต้องเก่งและดีมากกว่าคนไม่เก่งและคนเลว ต้องมีความรู้และความสามารถกับงานที่รับผิดชอบอย่างแท้จริง มีความซื่อสัตย์สุจริต พิจารณาความผิดความถูกให้เข้าใจ คำสั่งสำคัญควรมีหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร อย่าแลกความก้าวหน้าทางราชการกับการทุจริต คำสั่งของผู้บริหารนโยบายบางกรณีไม่ถูกต้องเสมอไป งานจัดซื้อจัดจ้างบางอย่างมีงบประมาณสูงต้องทำด้วยความโปร่งใส

5. มีเหตุผล การทำงานต้องใช้ความรู้สติปัญญา ติดตามความก้าวหน้าของเมืองไทยและของโลก หัดอ่านและฟังข่าวสารจากหนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์บ้าง อย่าดูแต่ภาคบันเทิงอย่างเดียว ทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ แนวทางของการดำเนินงาน เป้าหมายของโครงการและงานที่รับผิดชอบอย่างแท้จริงผู้บังคับบัญชาจะต้องทราบงานภายใต้สังกัดอย่างเพียงพอ และเป็นงานที่ปฏิบัติได้จริงเพียงใด การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างจะต้อง โปร่งใส ถ้ามีการประพฤตินิชอบระดับนโยบายจะต้องพยายามอย่าเกี่ยว อย่าขอส่วนแบ่งหรือรับส่วนแบ่ง ขอมเสียดโอกาสความก้าวหน้าของตำแหน่งราชการดีกว่ารับโทษภายหลัง หากมีหลักฐานทางการทุจริตให้เก็บหลักฐานไว้ใช้ในอนาคต ให้ศึกษาจากบทเรียนของอดีตทั้งของคนดีและคนเลว เพื่อเลือกปฏิบัติตาม ต้องเข้าใจว่าอาชีพราชการ คือ พอเพียง พอมี พออยู่ พอกิน แต่มีความสุขกายสบายใจ หากต้องการร่ำรวย มีทรัพย์สินสมบัติมากเกินพอมี เกินพออยู่ เกินพอกิน ก็ต้องลาออกไปทำอาชีพอื่นเพราะหากความร่ำรวยระหว่างประกอบอาชีพราชการก็เสี่ยงต่อการถูกลงโทษตามกฎหมาย หรือถูกสังคมประณามไปจนตลอดชีวิต เมื่อรับราชการต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด “ใจเย็น ไม่พุดมาก ฟังคนอื่นบ้าง อย่าทะเลาะกัน อย่าทำให้คนอื่นเดือดร้อน” อย่าลาออกเพื่อประชดเมื่อถูกนายที่ทุจริตกลั่นแกล้ง ถ้าหากมั่นใจในความถูกต้องของตัวเอง ทำงานอย่างมุ่งสร้างอนุสาวรีย์ผลงานของตนเอง รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการตัดต้นไม้ ปลูกต้นไม้ใหญ่ ลดการก่อขยะ ให้แยกขยะ ลดการทำน้ำเน่าเสีย และหาวิธีแก้ไขปัญหาด่าง ๆ หน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการต่างกับพนักงานลูกจ้างของบริษัทเอกชน วัตถุประสงค์และเป้าหมายของราชการและของบริษัทเอกชนแตกต่างกันต้องทำความเข้าใจ

6. เป็นคนดี ยึดศีลธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน เสียสละ ยึดประโยชน์ของประเทศชาติและสังคมส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่าประโยชน์ของตัวเองหรือของพรรค ไม่น้อราษฎ์บังหลวง ต้องทำงานโดยมีเหตุผล

7. มีความสามัคคี จะต้องมีความสามัคคีกันภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน
ทุกระดับ งานบางอย่างจะต้องทำระหว่างหน่วยงานภายในกรมและต่างกรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
สูงสุด เช่น งานผลิตพืช ประกอบด้วยพืช ดิน ปุ๋ย น้ำ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว แปรรูป
 ฯลฯ งานแก้ปัญหา น้ำ ประกอบด้วยงานของทุกระดับ เป็นต้น

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มนักการเมือง

นักการเมืองที่มีหลักคิดและหลักปฏิบัติบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเป็น
ตัวอย่างของผู้นำที่มีความเข้มแข็งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อ
การกระทำความผิดแม้เพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของผู้นำส่งผลกระทบต่อ
ชุมชน/ สังคม และในขณะเดียวกันนักการเมืองในทุกระดับจะต้องรู้จักสังคม ชุมชน ที่แต่ละคน
เป็นผู้แทนอย่างถ่องแท้ มีความเข้าใจระบบการปกครองและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ตามกฎหมายและ
ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคม รอบรู้และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและ
ภายนอกประเทศ โดยมุ่งที่จะดำเนินวิถีทางการเมืองเพื่อให้ท้องถิ่น/ ประเทศชาติ มีความก้าวหน้า
ไปอย่างสมดุลในทุก ๆ ด้าน และคนในท้องถิ่น/ ประเทศชาติ อยู่อย่างพอเพียงสมศรีสามัคคี
ปรองดองกัน การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและ ข้อบัญญัติต่าง ๆ ต้องยึดมั่นอยู่บนพื้นฐาน
ของความพอเพียง โดยบำรุงรักษาสิ่งที่ดีที่มีอยู่แล้ว เช่น ค่านิยม องค์กรความรู้ สิ่งแวดล้อมที่ดีให้คงอยู่
พร้อมทั้งผลักดันให้เกิดการปรับปรุง/ แก้ไข/ ยกเลิก ส่วนที่ไม่ดีที่เป็นเหตุให้เกิดความไม่สมดุล
ไม่พอเพียงในสังคม ให้กลับมาสู่แนวทางปฏิบัติที่มุ่งสู่ความสมดุลและสนับสนุนให้เกิดสิ่งที่ดีเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวมแต่ยังขาดอยู่ เช่น ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การพัฒนาฝีมืออาชีพต่าง ๆ
ให้เกิดขึ้นอย่างสมดุลกับศักยภาพและระดับการพัฒนาของท้องถิ่น/ ประเทศชาติ เพื่อนำไปสู่
ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ของคน/ ชุมชน ในทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ก, หน้า 17-19)

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคธุรกิจเอกชน

ภาคธุรกิจเอกชนทุกระดับสามารถปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ
โดยยึดหลักความพอดี มีคุณธรรมจริยธรรม คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบคอบ ซึ่งจะ
นำไปสู่การเติบโตขององค์กรธุรกิจที่มั่นคง ยั่งยืน และมีความสุข โดยการประยุกต์ใช้มีจุดเริ่มต้น
สำคัญ คือ การปรับกระบวนการความคิดทั้งผู้บริหารและพนักงานให้มีความเข้าใจในหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อร่วมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กร นำไปสู่การกำกับดูแลกิจการ
ภายในที่ดี ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อความยั่งยืน โดยมีการประเมิน
ความสามารถและศักยภาพของตนเอง มีความเพียรในการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา
เพื่อความรอบรู้และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง รักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจ

ในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทผู้ค้า ผู้ถือหุ้นและสังคมวงกว้าง มุ่งพัฒนาธุรกิจให้เติบโตในระดับที่เหมาะสมพอดีอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ทรัพยากรในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม พัฒนาปรับปรุงสินค้าและบริการ ให้ทันความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยผู้บริหารใช้ความรอบคอบ ระมัดระวังในการตัดสินใจ และสนับสนุนการพัฒนาของสังคมและชุมชน ทั้งในมิติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ก, หน้า 16-17) ซึ่งสอดคล้องกับอำพล เสนาณรงค์ (2558, หน้า 69-71) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม มี ดังนี้

1. พึ่งพาตนเอง พยายามใช้วัตถุดิบที่ผลิตในประเทศ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย (เช่น โรงพยาบาลหรือโรงเรียน นำน้ำใช้แล้วมาหมุนเวียนรดน้ำต้นไม้ ประหยัดการใช้ไฟฟ้า) สนับสนุนฝ่ายเกษตรกร/ฝ่ายผลิต ภายในประเทศให้ผลิตได้มากและราคาถูก (สับปะรด ไม้เยื่อกระดาษ)

2. พอประมาณ ดำเนินการค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังทุน อย่าโลภมาก หากกู้ก็พอเหมาะสม พอตัว มีรายได้กลับมาที่แน่นอน การลงทุนพิจารณาให้เหมาะสมกับอัตราดอกเบี้ยหรือสิ่งแวดล้อม อย่าให้ใหญ่เกินไป อย่าหวังได้เร็วเกินไป ควรใช้เวลาพอสมควร

3. เดินทางสายกลาง สามารถใช้วัตถุดิบได้หลายอย่าง อย่าทุ่มเทกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด จนใหญ่โตเกินไป ควรขยายเป็นกิจการอย่างอื่นบ้าง จำเป็นต้องซื้อจากต่างประเทศบ้างก็ได้ จำเป็นต้องกู้ก็กู้ได้

4. มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และความสามารถกับงานที่ทำพอสมควร ใช้วัตถุดิบหลายอย่าง หลายพื้นที่ (ยุคาลิปตัสป้อนโรงงานจากอีสานตะวันออก) ผลิตสิ่งที่เป็นสำหรับตัวเองให้พอก่อน เช่น เกษตรกรภาคอีสานหรือภาคเหนือที่ปลูกข้าวหอมมะลิขาย ควรปลูกข้าวเหนียวให้พอกินก่อน สามารถปรับแผนการทำงานได้ทันทีเมื่อสภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีเงินออมบ้าง หากเกิดวิกฤตต้องมีสติมั่นคง ผู้ชีวิต

5. มีเหตุผล ลงทุนกู้เงินมาใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ พยายามทำงานให้เพื่อนบ้านหรือประชาชนมีงานทำ อย่าใช้เครื่องทุ่นแรงเสียหมด อย่าดำเนินธุรกิจให้พ่อค้ารายย่อยตกงาน พอใจในสิ่งที่มีอยู่และสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม ใช้ความรู้และเทคโนโลยีของเราเองรับฟังความรู้ใหม่อยู่เสมอ (Globalization)

6. มีความสามัคคีไม่เบียดเบียนผู้อื่น อย่าให้คนอื่นเดือดร้อน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

7. เป็นคนดี ผู้บริหารและเจ้าของกิจการไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ (มีรถยนต์แพงจำนวนมาก มีบ้านราคาแพงหลายหลัง ใช้จ่ายต่างประเทศราคาแพง ท่องเที่ยวต่างประเทศ) ลดประโยชน์สุข

ส่วนตัวลงบ้าง แนะนำให้คนงานลูกจ้างประหยัด ควรมีความเสียดสละ ทำงานให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น
พอใจในสิ่งที่มีอยู่และสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม ผู้ผลิตวัตถุดิบต้องรักษาสัญญากับโรงงาน

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคลและครอบครัวที่ดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รู้จัก
แบ่งปัน พึ่งพาตนเอง มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต และต่างมีความปรารถนา
จะสร้างความร่วมมือเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อาทิ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมสอดคล้องเหมาะสม
กับสถานภาพภูมิสังคมของแต่ละชุมชน ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเกื้อกูล ผ่าน
การร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้าง
ประโยชน์สุขและร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน นำไปสู่การพัฒนาแก้ไขปัญหาของชุมชน
อย่างมีเหตุผลโดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของ
ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ สามัคคี ช่วยเหลือแบ่งปันกัน
ระหว่างสมาชิกชุมชนจนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุล มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับต่อ
การเปลี่ยนแปลง กระทั่งสามารถขยายไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ ในวงกว้างต่อไป
(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ก, หน้า 12)

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเกษตรกร

แนวทาง “เกษตรทฤษฎีใหม่” เพื่อการพึ่งตัวเองอย่างยั่งยืน

โดยขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัวที่
สอดคล้องสมดุลกับระบบนิเวศ เพื่อให้พออยู่ พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัดและ
เลี้ยงตนเอง/ ครอบครัวได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาด และพัฒนา
สวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียม
ความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อจัดหาทุน วิชาการความรู้
เทคโนโลยีจากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงาน ภาครัฐ
มูลนิธิต่าง ๆ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ก, หน้า 14-15)

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มได้จากระดับเล็กที่สุด คือ บุคคล
และครอบครัว โดยการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง มีเหตุมีผล ใช้ชีวิตอย่างสมดุลบนทางสายกลาง
สร้างโอกาสในการเรียนรู้ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ เพื่อสามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ยกระดับตนเองด้านคุณธรรม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและอยู่ร่วมกับระบบนิเวศอย่างเกื้อกูล รู้จักแบ่งปัน มีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอเหมาะ พอประมาณกับสภาพภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้จนสามารถทำตนให้เป็นที่พึงของตนเองและเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 ก, หน้า 11) และสอดคล้องกับการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระดับตนเองของ สุขเมธ ต้นติเวศกุล (2544, หน้า 290-291) กล่าวว่า การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ระดับตนเอง สามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลน ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุขพอมิพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปคือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการ โดยปราศจากการระอวยต่อแผ่นดิน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชโองการว่า “...พยายาม

ไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้เกิดแก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษา และเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้งอกงาม สมบูรณ์ขึ้น...”

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ เนื่องจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดและแนวทางการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งหน่วยงานในภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งเน้นการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วม รับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ เพื่อพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางตาม ผลของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้เกิดการพึ่งตนเองมีความสำเร็จ มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษายาทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ต่อการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน จากผลการวิจัยของสมมติ สมพวงภักดี (2550, หน้า 91) พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการรับรู้สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จึงเล็งเห็นว่าขนาดของโรงเรียน สามารถชี้แนะและนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ได้ตรงจุด ซึ่งความแตกต่างของขนาดของโรงเรียนอาจมีผลทำให้การศึกษายาทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วิยะดา ชนสารมงคลกุล (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมนุสรณ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประทุมนุสรณ์ สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 จำนวน 113 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมนุสรณ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความรู้ ด้านความพอประมาณ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ด้านคุณธรรม และด้านความมีเหตุผล 2) แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นที่ต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบประโยชน์ของการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนการสอน โดยการอบรมให้ความรู้ การสาธิตกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และยกตัวอย่างการบูรณาการกับศาสตร์แขนงอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์ ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารทุกคนตระหนักร่วมกันคือ รูปแบบการบริหารงานและนโยบายการทำงาน นอกจากนี้ก็คือ การสร้างระบบการสื่อสารที่ดี การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการให้รางวัลกับผู้ที่ตั้งใจทำงาน และคัดเลือกผู้ที่ประพฤติดีระเบียบ

ระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษาปทุมธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 275 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 91.3 ดำรงตำแหน่งผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุดร้อยละ 46.5 สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ปีขึ้นไป 2) ระดับของการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้ออยู่ในระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ขนาดของโรงเรียนต่างกัน การบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่า ทั้งการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาด

กลาง ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก และระหว่างโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็ก ทุกคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามประสบการณ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่ำกว่า 5 ปี และโรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ปีขึ้นไป มีการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ศรีพร แก้วโขง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ตามขอบข่ายงานใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป ประชากรผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 จำนวน 86 คน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 มีการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารวิชาการ สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ในด้านการบริหารวิชาการ โรงเรียนมีปัญหาการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา สถานศึกษา ควรจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานวิชาการที่เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแต่งตั้งบุคลากรภายในสถานศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ในการนิเทศติดตาม ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า โรงเรียนมีปัญหาด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับงบประมาณ ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ให้มีการวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยง ด้วยการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ตรวจสอบการใช้งบประมาณ โดยการสรุปโครงการ พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่จะต้องพัฒนา ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า โรงเรียนมีปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและเป็นระบบ รวมทั้งจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่วนด้านการบริหารทั่วไป พบว่า โรงเรียนมีปัญหาด้านการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่ได้

มาตรฐาน ครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการความเสี่ยง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาน้อย ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในวางแผนและการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาระบบควบคุมภายใน การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการพัฒนาการศึกษาให้สาธารณชนทราบ

สิริวรรณ ศรีพหล (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน พบว่า แนวการจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ควรเน้นในเรื่องของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดหลักสูตรสามารถจัดได้ 3 รูปแบบ คือ การสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 การบูรณาการไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการจัดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายวิชาหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้การจัดหลักสูตรต้องกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่มุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนา เจตคติและคุณธรรม ที่ได้จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะและความสามารถ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นพื้นฐานนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เช่น กระจ่างในค่านิยม กิจกรรมการเรียนการสอน โดยการอภิปรายกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สถานการณ์จำลอง กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหาและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้โครงการ

ศิริรัตน์ แก้วไกรเพชร (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน 50 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารตามความต้องการของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ บทบาทในฐานะผู้บริหาร บทบาทในฐานะผู้นำด้านการสอนหรือด้านวิชาการ และบทบาทในฐานะเป็นผู้ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ 2) บทบาทของผู้บริหารตามความต้องการของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกเพศ โดยรวมและรายด้าน

แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) บทบาทบทบาทของผู้บริหารตามความต้องการของครู
โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์
การทำงานของครู โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ชวลิต สีมภาพล (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดปราจีนบุรี
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ พนักงานครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดปราจีนบุรี
จำนวน 191 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน
สถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับ
มาก โดยเรียงระดับปัญหาจากมากไปน้อย ดังนี้ เงื่อนไขคุณธรรม ความมีเหตุผล เงื่อนไขความรู้
การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความพอประมาณ แนวทางการพัฒนา คือ ครูควรมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต
มีความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีเหตุ มีผล มีความรอบคอบ สามารถนำ
ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ มาช่วยในการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ใช้จ่ายเงินเกินความจำเป็น
คิดให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ ใช้จ่ายเหมาะสมฐานะตามความจำเป็น และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด
ต้องรู้จักอดออมเพื่อใช้ในอนาคต มีความพอประมาณ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้
ไม่ยึดติดกระแสวัตถุนิยม

ชัยอนันต์ หาญจิต (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหาร
สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาในประชาคม
อาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร
สถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนเมืองพัทยา 3 (วัดสว่างฟ้าพุทธาราม) จำนวน 70 คน ผลการวิจัย
พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการขับเคลื่อน
การศึกษาในประชาคมอาเซียน ทั้งบนเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ทั้งโดยรวมและรายด้าน
อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาของประชาคมอาเซียนมีความเหมาะสมกับ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกแนวทาง ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ
แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาในประชาคมอาเซียนในทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เพลินพิศ โลหากาศ (2556) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหาร
ของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า
1) บทบาทการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก
 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ
 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ใน
 ระดับมากทุกด้าน 3) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารของผู้บริหารกับ
 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า บทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร โดยภาพรวม
 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหาร โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01

เบญจมาศ วงศ์พัฒนกุล (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนา
 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในกลุ่ม
 เครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 8 (ศีลาดีถ) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผลการวิจัย พบว่า แนวทาง
 การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรดำเนินการ ดังนี้ กำหนดให้มีผู้บริหารและครูผู้สอนเข้ารับ
 การอบรมทุกคน ต้องมีใจรัก และตระหนักในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ให้ฝ่ายแผนงาน
 ปฏิบัติราชการจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงาน
 ภายนอกเข้ามาจัดกิจกรรม มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีการร่วมกัน
 วางแผนการทำงานก่อนดำเนินการ จัดสภาพพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
 ควรจัดบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียน ให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

สรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
 ใน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป
 โดยกลุ่มตัวอย่างที่วิจัย คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 สมุทรสาคร จำนวน 306 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ
 การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามตำแหน่ง
 หน้าที่ครูและขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนไม่แตกต่างกัน และครู
 ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05 คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป มี 1 ด้าน
 ที่ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านบริหารงบประมาณ

สุจิตตา แก้วปราณี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหาร งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงบประมาณ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานในกลุ่มบริหาร งบประมาณ ในสหวิทยาเขตระยอง เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 119 คน พบว่า 1) ปัญหาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสหวิทยา เขตระยอง เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกัน 2 ด้าน ด้านการจัดซื้อระบบจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารสินทรัพย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานได้เสนอไว้แล้ว 7 ด้าน

สุภัค มั่นศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (ระยอง) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนภาษาจีนและนักเรียนที่เรียนภาษาจีนในชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 (ระยอง) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 290 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (ระยอง) โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 (ระยอง) จำแนก ตามเพศและขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วาสนา เต่าพาลี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจ ในการทำผลงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 331 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและ รายด้าน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงาน ทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า บทบาทของ

ผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะผู้นำทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการของครูในทิศทางบวก ระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชื่นชนก ชลธาร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 148 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และประเภทของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทองดี พิมพ์สาดี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนางยุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามกลุ่มเครือข่าย ประเภทโรงเรียน และขนาดโรงเรียน พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามกลุ่มเครือข่าย ประเภทโรงเรียน และขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ณัฐพงศ์ รัตนรัมย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านงบประมาณ โรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน หัวหน้าการเงิน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่การเงิน จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาในการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการคำนวณต้นทุนกิจกรรม ด้านระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการตรวจสอบภายใน มีปัญหาที่สอดคล้องกันทั้ง 7 ด้าน คือ บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจ เจ้าหน้าที่มีภาระงานมาก ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญ โดยเฉพาะในด้านระเบียบกฎหมาย ทำให้การจัดซื้อจัดจ้าง ขาดความคล่องตัวกรณีเร่งด่วน ข้อมูลสารสนเทศไม่ครบถ้วน ไม่มีการสำรวจสินค้าคงคลังก่อน

และการมีส่วนร่วมในการบริหารสินทรัพย์อยู่ในระดับน้อย ขาดการตรวจสอบประสิทธิภาพ การใช้จ่ายงบประมาณและประเมินทางเลือกกิจกรรมที่ต่ำกว่า การดำเนินงานไม่มุ่งดำเนินงานตามพันธกิจ เป้าประสงค์และไม่เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ 2) แนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ลดข้อโม่งสอน มีเจ้าหน้าที่ทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ จัดเก็บข้อมูลการจัดซื้อในอดีต และแหล่งข้อมูลผู้ขาย/ ผู้รับจ้าง จัดโครงสร้างการมอบงานในระบบให้มีความชัดเจน สාරองเงินงบประมาณ จัดทำแบบฟอร์มการดำเนินงานและแบบรายงานต่าง ๆ ที่ชัดเจน มีการกำหนดกลยุทธ์ระดับสถานศึกษาอย่างกว้าง ๆ จัดทำคู่มือการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปี พัฒนาคณาจารย์ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน สร้างความเข้าใจในการใช้สินทรัพย์ร่วมกัน เจ้าหน้าที่พัสดุควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม คณะกรรมการตรวจสอบภายในควรมีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบทั้งทางด้านการเงินและการดำเนินงาน จัดทำปฏิทินและมาตรฐานการปฏิบัติงาน จัดให้มีการประชุมและทบทวนภาระงานต่าง ๆ เป็นประจำและต่อเนื่อง

ศุวิชัย สยามประ โคน (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถในการบริหารและด้านความรู้ทางวิชาการ ตามลำดับ 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการปรับตัวในการบริหารวิชาการ ด้านความยืดหยุ่นในการบริหารวิชาการ ด้านประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการ และด้านปริมาณและคุณภาพของการบริหารวิชาการ ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดารัตน์ บุคดาวงค์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครู โรงเรียนในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 191 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ

มาก โดยเรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการสร้าง ความพอประมาณ ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน และด้านการบริหารงาน โดยใช้เหตุผล ยกเว้นด้าน การบริหารงานบนพื้นฐานความรู้ และด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรมจริยธรรม อยู่ใน ระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร สถานศึกษาในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการสร้าง ความพอประมาณและด้านการบริหารงาน โดยใช้เหตุผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเปรียบเทียบการบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามประเภทการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการสร้างภูมิคุ้มกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพจน์ นันทะเทศ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหาร งบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 82 คน และครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณ จำนวน 82 คน รวม 164 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ส่วนปัญหาการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบสภาพและ ปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 สถานศึกษา ควรวิเคราะห์ทิศทางและกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ควรศึกษาหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการ จัดสรรงบประมาณตามกรอบวงเงินที่ได้รับ ควรจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงิน และ ผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ควรจัดหารายได้ ผลประโยชน์ จัดทำทะเบียนคุม การเก็บรักษาเงิน และการเบิกจ่ายให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ควรตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคารตามรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ควรจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สิน และจัดทำทะเบียนคุมให้เป็นปัจจุบัน

สวนิตย์ ชันบุตรศรี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการส่งเสริมวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในสหวิทยาเขต 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตาม

วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขต 6 จำนวน 254 คน ผลการวิจัย พบว่า

- 1) บทบาทการส่งเสริมวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการจัดสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการสอนและด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทส่งเสริมวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต 6 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศ การเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความเห็นต่อบทบาทการส่งเสริมงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษามากกว่าครูโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก
- 3) ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างบทบาทการส่งเสริมงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและให้ความสำคัญงานวิชาการมากที่สุด ควรจัดการอบรม การให้ความรู้เรื่องหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู เพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ การวัดผลประเมินผล การเรียนของสถานศึกษา ครูผู้สอนต้องให้ความร่วมมือในการรับนิเทศ การเรียนการสอนและการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อใช้ในการจัด การเรียนการสอนและพัฒนาด้านวิชาการ เพื่อนำมาปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ ประโยชน์และพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน

อัญชลี คำทอง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน เทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาของ ครูผู้สอน กิจกรรมที่รับผิดชอบของครูผู้สอน และประสบการณ์ในการฝึกอบรม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน โรงเรียนบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 80 คน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัด เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากหาน้อย ดังนี้ การประเมินและการรายงาน การนิเทศและติดตาม การส่งเสริมและสนับสนุน การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ

รัชนิกร วงศ์จิรายุทธ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่ม โรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 113 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มโรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเพศโดยรวมละรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน ยกเว้นด้านการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามประสบการณ์และขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมชาติ ราชสันเทียะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทจริงและ บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 จำนวน 305 คน ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ ได้แก่ ด้านการบริหารงาน งบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล โดยด้านการบริหารงาน วิชาการ พบว่า ระดับของบทบาทจริงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ ได้แก่ การส่งเสริมการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียนและแสวงหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนและ การสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน สื่อวัสดุ เอกสารประกอบการเรียนการสอนได้ตามความต้องการ ของนักเรียนและครู

สรารักษ์ ศิริพงษ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณและงานการเงิน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำนวน 110 คน ผลการวิจัย พบว่า

- 1) ปัญหาการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ การบริหารบัญชี การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การจัดทำและเสนอของบประมาณ การบริหารงาน บัญชี การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การจัดสรรงบประมาณตามลำดับ
- 2) การเปรียบเทียบปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน พบว่า ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

Shun Wing (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรในยุคโลกาภิวัตน์: สถิติปัญญาและมูลค่าเพิ่ม จากการศึกษา พบว่า แนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีปัจจัยหลายอย่างที่จะช่วยให้นักเรียนปรับตัวกับสภาพแวดล้อมในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 1) สถิติปัญญาเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม 2) สถิติปัญญาทางเศรษฐกิจและการบริหาร การตัดสินใจทางการเมือง 3) สถิติปัญญาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4) สถิติปัญญาทางวัฒนธรรมและศีลธรรม ในฐานะผู้นำ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ผู้พัฒนาหลักสูตรควรตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำด้านการสอนและด้านหลักสูตร ในการดำเนินการ และสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรอยู่เสมอ

Jóhannesson, Norðdahl, Óskarsdóttir, Pálsdóttir and Pétursdóttir (2011) ได้ศึกษาการวิเคราะห์หลักสูตรและการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในไอซ์แลนด์ จากการศึกษา พบว่า โครงการโรงเรียนของรัฐไอซ์แลนด์สำหรับเด็กปฐมวัยภาคบังคับและโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่หลักสูตรไม่ได้พูดถึงความยั่งยืน จึงได้มีกฎเกณฑ์สำคัญในการตรวจสอบสัญญาณของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในสามหลักสูตรถูกสร้างขึ้น สนับสนุนมุมมองแบบองค์รวมของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม หลักสูตรได้รับการออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายของทศวรรษการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (ปี พ.ศ. 2548-2557) ด้วยการวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า มีกฎเกณฑ์สำคัญมี 7 ประการ คือ

1) คุณค่าความคิดเห็นและอารมณ์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ความรู้ที่นำไปสู่การใช้ธรรมชาติที่สมเหตุสมผล 3) สวัสดิการและสาธารณสุข 4) ประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมและความสามารถในการปฏิบัติงาน 5) ความเสมอภาคและประเด็นทางวัฒนธรรม 6) ความตระหนักทั่วโลก 7) การพัฒนาทางเศรษฐกิจและแนวโน้มในอนาคต การใช้ทุนเงินได้มีการระบุสัญญาและตัวชี้วัดที่หลากหลาย ซึ่งเป็นช่องว่างสำหรับครูและโรงเรียนเพื่อจัดการกับปัญหาเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

Sharipah, Azmahani and Khairiyah (2012) ทำการศึกษา เรื่อง การรับรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนของนักศึกษาปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์ปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับเริ่มต้น ส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีอธิบายหรืออธิบาย คำจำกัดความเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากไม่เคยเปิดเผยมาก่อน นักเรียนยังไม่สามารถอธิบายความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ แต่ส่วนใหญ่จะอธิบายว่าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมบางอย่างในชีวิตประจำวันของพวกเขา และมีความกระตือรือร้นต่อการริเริ่มการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น เวลาโลก การรีไซเคิล เทคโนโลยีสีเขียว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

Phuong (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทางวิศวกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในมหาวิทยาลัยเวียดนาม: การสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมในการเปลี่ยนหลักสูตรวิศวกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษา พบว่า ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในปัจจุบันของมหาวิทยาลัยวิศวกรรมในเวียดนามเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ค่านิยมทัศนคติ ความคาดหวังของชาวเวียดนามที่ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

Wul, DiGiacomo and Kingstone (2013) ทำวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมพฤติกรรมด้าน Pro-environmental: การศึกษาเชิงสังเกตการณ์ เรื่อง การกำจัดอาหาร พบว่า การจะพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ประชาชนจำเป็นต้องเพิ่มการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นจากการศึกษาให้การสนับสนุนเชิงประจักษ์ว่า สภาพแวดล้อมของแต่ละคนสามารถมีผลกระทบที่ลึกซึ้งและเป็นบวกต่อพฤติกรรม และการกำหนดนโยบายในการทำความเข้าใจว่าสภาพแวดล้อมของมนุษย์สามารถออกแบบและใช้เป็นเครื่องมือที่ละเอียดอ่อนและทรงพลังเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

Wijaya, WA, S., Rejekiningsih and Triyanto (2014) ทำการศึกษา เรื่อง บทบาทการศึกษาของพลเมืองในการเสริมสร้างคุณค่าทางจริยธรรมที่ดินในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนตามกฎหมาย ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณค่าทางในการเสริมสร้างจริยธรรมที่ดินให้พลเมืองเป็นรากฐานในการใช้กฎหมายที่ดินที่เป็นประโยชน์ต่อคนอย่างยั่งยืนและมีความสำคัญที่สุด 2) พลเมืองที่มีความสามารถในการประสานค่านิยมทางจริยธรรมกับบรรทัดฐานทางกฎหมายจะทำหน้าที่ใน

การเชื่อฟังต่อกฎหมาย 3) คุณค่าทางจริยธรรมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน คือ ความเชื่อ ความเคารพต่อแผ่นดิน ความรับผิดชอบทางศีลธรรม รวมถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

4) ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความห่วงใยต่อแผ่นดินจะเกิดการกระทำที่ไม่ทำลายต่อแผ่นดิน และระบบนิเวศ และการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ของพลเมือง ความสามารถในการแสดงออกของพลเมือง พลเมืองจะมีส่วนช่วยเป็นแบบอย่างในการเตรียม พลเมืองรุ่นใหม่ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิตในอนาคตซึ่งสามารถรักษา กฎหมายที่ดินได้

Rutkauskas, Levickaite and Maknickiene (2014) ศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์: ค้นหาความเป็นไปได้ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในบริบทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ของประเทศลิทัวเนีย จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการจัดระบบแนวคิดใหม่ เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างกว้างขวางและขยายขอบเขตสำหรับการประยุกต์ใช้หมวดหมู่ พร้อมกับวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง ผู้เขียนอ้างอิงถึงวิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อสำรวจและ ประเมินขีดความสามารถของอุตสาหกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของประเทศ ลิทัวเนีย เพื่อพัฒนาพลวัตและปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาและเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของอุตสาหกรรม สร้างสรรค์และวัฒนธรรมแห่งชาติ และในเวลาเดียวกันของทั้งประเทศเศรษฐกิจ ผู้เขียนได้ วิเคราะห์ความสามารถของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพื่อใช้ประโยชน์จากการลงทุน และทรัพยากรในการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะนำเสนอเครื่องมือ ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมแห่งชาติ เป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์ต่อความรู้ และทุนทางสังคมและอำนาจทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาในระดับภูมิภาคและการสร้าง มูลค่าเพิ่ม ความเป็นสากลในการสื่อสาร เป็นต้น ผลการศึกษา พบว่า การกำหนดแนวความคิด ในการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความเป็นสากล และมีวิเคราะห์คุณค่าที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการทัศนสำคัญ ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนผ่านการบูรณาการทางวัฒนธรรม

Usman, Javed and Abida (2016) ได้ทำการศึกษาใน เรื่อง สำรวจรูปแบบภาวะผู้นำของ ผู้บริหาร โรงเรียน ในปากีสถาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบของการเป็นผู้นำที่มุ่งเน้นการกำกับดูแล องค์กรและการปฏิบัติงาน ความเป็นผู้นำในการทำธุรกรรมเป็นรูปแบบของการเป็นผู้นำ ซึ่งผู้นำ ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของผู้ติดตามผ่านผลตอบแทนและการลงโทษเป็นรูปแบบความ เป็นผู้นำที่นิยมมากที่สุดในกลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการเป็นผู้นำใน ด้านการเปลี่ยนแปลงและการเปิดเสรี นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้บริหารสตรีมีบทบาทในการทำธุรกรรม มากขึ้นเมื่อเทียบกับผู้บริหารชาย

Balyer, Ozcan and Yildiz (2017) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพของครู: บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารให้อำนาจกับครู โดยการให้โอกาส ในการตัดสินใจ ร่วมกันการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าสนใจ การสร้างความสัมพันธ์บนหลักการของความไว้วางใจและการสร้างสิ่งที่มีส่วนร่วม การสื่อสารระหว่าง ผู้บริหารและครู อย่างไรก็ตามจากการศึกษา ยัง พบว่า การสนับสนุนบางอย่างจากระบบการศึกษา ยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาวิชาชีพ เช่น การพัฒนาความสามารถในตนเอง การสนับสนุน ความเป็นอิสระหรือการจ้างงานของพวกเขา การมีส่วนร่วมในบทบาทการบริหารบางส่วน

Zádori, Nemeskéri and Sebok (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และรูปแบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในตัวเอง OVHR จากการศึกษา พบว่า จากช่วงครึ่งหลัง ของศตวรรษที่ 20 มนุษยชาติต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นผลกระทบเชิงลบของ กระบวนการทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหารุนแรงทั่วโลก ส่งผลให้มีการประเมิน บทบาทและผลกระทบของกิจกรรมของมนุษย์ในหลายสาขา และสร้างแนวคิดเรื่องความยั่งยืน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นมาในตัวเอง OVHR ซึ่งประกอบด้วย 1) การดำเนินงาน (Operation): หน่วยงานบริการสาธารณะ ควรจัดการด้านการเงินของตนและทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนควรใช้ วิธีปฏิบัติอย่างยั่งยืน การดำเนินงานของตัวเองเพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการสำหรับประชาชน 2) ค่านิยม (Value): สร้างค่านิยมผ่านกิจกรรมที่แตกต่างกัน แสดงคุณค่าความยั่งยืน นอกจากนี้ ยังนำค่านิยมที่ยั่งยืนมาใช้เป็นแบบจำลองสำหรับการปฏิบัติที่ดีผ่านทางหลากหลายรูปแบบกิจกรรม ต่าง ๆ รวมถึงการจัดการทรัพยากรการตัดสินใจและนโยบายพัฒนาการ 3) ทรัพยากรมนุษย์ (Human recourse): จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม มีความรู้ มีความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว 4) ความรับผิดชอบ (Responsibility): การมีส่วนร่วมทางสังคมและ สาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการกระทำที่รับผิดชอบต่อซึ่งเป็นรูปธรรมในรูปแบบใหม่ ที่ยั่งยืนของกรอบความคิดภายในองค์กร

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ ที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศรวมทั้งการพัฒนาโลก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เน้นการพัฒนาบุคคลเป็นสำคัญ สร้างบุคคล เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการ สถานศึกษาและขับเคลื่อนการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาให้ประสบ ผลสำเร็จ ส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งทราบ

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาให้เกิดความอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน จึงได้นำประเด็นดังกล่าวมาศึกษาระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยการเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed method) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้นและเจาะลึกในประเด็นสำคัญ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 403 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ปีการศึกษา 2558 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการสุ่ม ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของ โรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 5

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ขนาดเล็ก	3	62	31
2. ขนาดกลาง	4	171	85
3. ขนาดใหญ่	2	170	85
รวม	9	403	201

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ผู้นำองค์กร/ ท้องถิ่น หรือปราชญ์ ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน ซึ่งใช้วิธีการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยใช้คำถามที่ค้นพบจากประเด็นปัญหาที่ได้จากแบบสอบถาม ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 ฉบับ ใน 4 ด้าน (50 ตัวอย่าง) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่พบในแต่ละด้าน 3 อันดับ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ในด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้าน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนา บุคลากรของสถานศึกษา โดยนำข้อปัญหาดังกล่าวมาสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ เสนอแนวทางการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ฉบับที่ 2 เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ของ 3 ลำดับที่มีปัญหาหนักที่สุดในจำนวน 4 ด้าน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้นำด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ผู้นำองค์กร/ ท้องถิ่นหรือปราชญ์ ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งการศึกษาแนวทางการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 7 คน ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.2.1 คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี

2.2.1.2 มีผลงานเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้

ในชีวิตประจำวันจนเป็นที่ยอมรับในระดับท้องถิ่นจังหวัด ภูมิภาค หรือประเทศ หรือได้รับเกียรติบัตร การเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน

2.2.2 คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.2.1 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารการศึกษา/ ผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับชำนาญการขึ้นไป

2.2.2.2 เป็นผู้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารในหน่วยงาน/ องค์กร ประสบผลสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือได้รับเกียรติบัตร การเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน

2.2.2.3 คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านผู้นำองค์กรเอกชน/ ท้องถิ่น หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ หรือได้รับเกียรติบัตร การเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มี 2 ฉบับ ได้แก่

1. ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 4 ด้าน คือ

ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check-list) เป็นคำถามเกี่ยวกับ ขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขต วงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 50 ข้อ ในมิติ 4 ด้าน ได้แก่

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	จำนวน 14 ข้อ
ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	จำนวน 14 ข้อ
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	จำนวน 15 ข้อ
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	จำนวน 17 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เป็นเครื่องมือสอบวัดประเภทหนึ่งที่มีการให้คะแนนแบบประมาณค่าเป็นระดับคะแนน โดยมีการให้คะแนนตามระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967, p. 247) ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- คะแนน 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก
- คะแนน 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- คะแนน 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย
- คะแนน 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2. ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประเด็นสำคัญของคำถาม คือ ปัญหาข้อค้นพบ ที่ได้จากแบบสอบถามฉบับที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้าน จำนวนด้านละ 3 อันดับ มาเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมาย เอกสาร ตำรา บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และปริกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ตามแนวทางของกลุ่มประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ 2552 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 ข) และนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

2. สร้างแบบสอบถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอบเขตเนื้อหาภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) จำนวน 5 ข้อ ตามเกณฑ์การประเมินผ่านความสอดคล้อง .50 ขึ้นไป (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552, หน้า 138-139)

1	หมายถึง	สอดคล้อง
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่สอดคล้อง

โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และแก้ไขสำนวนภาษา ดังรายนามต่อไปนี้

4.1	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์	อาจารย์พิเศษ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4.2	นายเผด็จ สุพันธ์นา	ผู้อำนวยการโรงเรียนลำสนธิวิทยา
4.3	นางชูศรี คำกัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองม่วงวิทยา
4.4	นางหทัยา เข้มเพชร	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
4.5	นางสาวพิชญา คำปิ่น	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

5. นำแบบสอบถามมาพิจารณาผลการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง .67-1 จากปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมงานวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นขั้นสุดท้าย ก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item discrimination power) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ดังนี้

6.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item discrimination power) โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยค่ารายข้อที่มีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จึงจะเป็นคำถามที่ใช้ได้ ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบสอบถามได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าระหว่าง .34-.99

6.2 การหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Cronbach (1990, pp. 202-204) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและความสมบูรณ์ ไปใช้เก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

8. นำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละด้าน

9. นำคำถามที่เป็นปัญหาสำหรับแบบสอบถามฉบับที่ 1 ที่มีการเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับ ของแต่ละด้าน ด้านละ 3 ข้อ จำนวน 4 ด้าน มาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ฉบับที่ 2 ให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และได้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดียวกับผู้พิจารณาตรวจสอบการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากแบบสอบถาม ช่วยพิจารณาหาคุณภาพเครื่องมือจากการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสัมภาษณ์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) จำนวน 12 ข้อ ได้ค่าระหว่าง .67-1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือให้แก่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 นำแบบสอบถามฉบับที่ 1 จำนวน 201 ฉบับ ไปมอบให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สทวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 9 โรงเรียน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.3 นำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบกลับมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง จำนวน 7 คน ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558-พฤษภาคม พ.ศ. 2559 จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview guide) เป็นเครื่องมือ และใช้รูปแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth interview) ตามประเด็นผลการศึกษา ในการเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับของแต่ละด้าน ด้านละ 3 คำถาม จำนวน 4 ด้าน ในการให้ข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์ (Key-informants) โดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้นำด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ผู้นำองค์กร/ ท้องถิ่น หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน

2.2 การสัมภาษณ์ใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ทรงเชี่ยวชาญ ตามวันเวลาและสถานที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.2.1 ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของไทย
ประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง
ประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ
จากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2559
ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กรุงเทพมหานคร
- 2.2.2 ศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พันธเสน ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม จากการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และมีการให้รายละเอียดเพิ่มเติมทางโทรสาร เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558
- 2.2.3 นางวัฒนา โคตรมี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
จากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
- 2.2.4 นางหทัยา เข้มเพชรศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
จากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2559
ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
- 2.2.5 นายดำรงสิทธิ์ เป้าศิลป์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี จากการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และมีการให้รายละเอียดเพิ่มเติมทางโทรสาร เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.

- 2.2.6 นายสมชาติ ประสมเพ็ชร 2559 ณ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33
อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี
รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี
รักษาราชการแทนปลัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดลพบุรี จากการสัมภาษณ์ด้วย
ตนเอง เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2558
ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
- 2.2.7 นายบุญสม เข้มครวด ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านหน่วย
ประคอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี
จากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เมื่อวันที่ 18
ตุลาคม พ.ศ. 2558 ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้าน
หน่วยประคอง อำเภอหนองม่วง
จังหวัดลพบุรี

2.3 วิธีการสัมภาษณ์ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้รูปแบบสัมภาษณ์เจาะลึก

(Indepth interview) ตามประเด็นผลการศึกษา โดยการใช้ประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ
ในแต่ละด้าน เสนอแนวทาง เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 อย่างมีเป้าหมาย โดยผู้สัมภาษณ์มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์
ในลักษณะเป็นคู่สนทนา ใช้ทักษะการสื่อสาร สร้างการสนทนาอย่างมีเป้าหมาย โดยมีขั้นตอน
การสัมภาษณ์เชิงลึกที่สำคัญ คือ สร้างบรรยากาศกล่าวทักทาย ชี้แจง แนะนำตัว/ อธิบาย
วัตถุประสงค์การวิจัย แจ้งผู้เชี่ยวชาญให้ทราบว่าท่านมีบทบาทและความสำคัญอย่างไร
ต่อการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ และดำเนินการสนทนาตามประเด็นวิจัย ให้ได้ความจริง เมื่อสนทนา
เสร็จสิ้นกล่าวขอบคุณ แล้วจึงยุติการสนทนา และขออนุญาตติดต่อกลับมาในกรณีต้องการ
ข้อมูลเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ตามลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดใหญ่

1.2 การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

1.2.1 การวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับที่ 1 โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายข้อมูลใช้วิธีของ Likert scale แบบจำแนกแต่ละช่วงย่อยต่างกัน แบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยทำการกำหนดช่วงของการวัดได้ ดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551)

4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

1.2.2 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบระหว่างขนาดของโรงเรียนกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และผู้อำนวยการ/ท้องถิ่น หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เป็นการตีความในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การถอดเทปข้อมูล การสัมภาษณ์แล้วเขียนสรุป การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเชิงปริมาณ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี เรื่อง บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 วิเคราะห์โดยใช้สถิติหาค่าความถี่และร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี เรื่อง บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 วิเคราะห์เป็นรายด้านและรายข้อ โดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) หาก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison procedure) ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลข้อมูลได้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงขอแนะนำเสนอสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ในการวิเคราะห์ ดังนี้

- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
- SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
- SS แทน ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสองความแปรปรวน
- MS แทน ค่าความแปรปรวนเฉลี่ย
- df แทน ชั้นของความอิสระ
- F แทน ค่าสถิติการแจกแจงแบบแอฟ
- P แทน ความน่าจะเป็นของการเกิดความคลาดเคลื่อน
- $*$ แทน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เป็น 4 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ และอันดับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	n = 201		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. ขนาดเล็ก	31	15.42	3
2. ขนาดกลาง	85	42.28	2
3. ขนาดใหญ่	85	42.28	1
รวม	201	100	

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ส่วนใหญ่สังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.28 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.28 และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.42 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยรวม

บทบาทของผู้บริหาร	n = 201			
	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.34	0.42	มาก	1
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.21	0.44	มาก	2
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.19	0.43	มาก	3
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	3.98	0.48	มาก	4
รวม	4.18	.37	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมและรายชื่อ

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน ในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติการประจำปี	4.59	0.61	มากที่สุด	1
2. มีการดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา	4.50	0.63	มาก	3
3. มีการติดตามผลการดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน ในสถานศึกษา	4.32	0.68	มาก	9
4. มีการนำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการ ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	4.30	0.69	มาก	10
5. มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.5	0.67	มากที่สุด	2
6. มีการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ	4.40	0.65	มาก	6
7. มีการติดตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ	4.19	0.64	มาก	11
8. มีการนำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ	4.17	0.65	มาก	12

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
9. มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.39	0.74	มาก	8
10. มีการดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.40	0.67	มาก	7
11. มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.09	0.64	มาก	13
12. มีการนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.01	0.69	มาก	14
13. บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.44	0.72	มาก	4
14. มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน	4.41	0.65	มาก	5
รวม	4.34	0.42	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นมีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี และมีแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีนโยบาย
 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติ
 งานประจำปี และมีแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติ
 งานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ตามลำดับ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการนำผลการติดตามมาพัฒนา และ
 ปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามผล
 การดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ
 มีการนำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ
 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
 ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี
 (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
15. มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้	4.43	0.67	มาก	2
16. มีการนิเทศ/ ติดตาม/ ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.23	0.65	มาก	7
17. มีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.02	0.73	มาก	12
18. มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้	4.44	0.72	มาก	1

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
19. มีการยกระดับคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ	4.34	0.74	มาก	4
20. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ	4.36	0.65	มาก	3
21. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.26	0.63	มาก	6
22. จัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.21	0.70	มาก	8
23. จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.19	0.75	มาก	10
24. ใช้แหล่งเรียนรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนา คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน	4.32	0.70	มาก	5
25. จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.14	0.71	มาก	11
26. ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.19	0.68	มาก	9

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
27. มีการรายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.94	0.71	มาก	14
28. จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	4.00	0.69	มาก	13
รวม	4.21	0.44	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามลำดับ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการรายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ และมีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายข้อ

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	n = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
29. มีแผนงานแนะแนว เพื่อสนับสนุน การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	4.25	0.72	มาก	8
30. มีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียน ได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเอง ได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4.24	0.70	มาก	9
31. มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่าง สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4.26	0.71	มาก	7
32. มีการติดตามผล การจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.98	0.70	มาก	13
33. มีการนำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัด กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	3.98	0.65	มาก	12
34. มีแผนงาน/ โครงการ ส่งเสริมกิจกรรม นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียน “อยู่อย่างพอเพียง”	4.41	0.72	มาก	3

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ต่อ)	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
35. จัดกิจกรรมลูกเสือ/ เนตรนารี/ ยุวกาชาดหรือ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.44	0.70	มาก	1
36. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.39	0.70	มาก	4
37. มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ วัฒนธรรม/ หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียน	4.33	0.70	มาก	6
38. มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.08	0.71	มาก	10
39. มีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง/ พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	3.90	0.67	มาก	15
40. มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน เกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	4.43	0.72	มาก	2
41. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือ พัฒนาสถานศึกษา/ ชุมชน ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมฯ	4.33	0.68	มาก	5
42. มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรม เพื่อ สังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียน	4.00	0.63	มาก	11
43. มีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง/ พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณะประโยชน์ของนักเรียน	3.91	0.65	มาก	14
รวม	4.19	0.43	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดกิจกรรมลูกเสือ/ เนตรนารี/ ยุวกาชาดหรือผู้นำเพื่อประโยชน์ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และมีแผนงาน/ โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ นักเรียน “อยู่อย่างพอเพียง” ตามลำดับ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/ พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/ พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียน และมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อ

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
44. มีแผนงาน/ โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.22	0.68	มาก	1
45. มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการหน้าที่	4.01	0.69	มาก	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (ต่อ)	<i>n</i> = 201		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
46. มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ	4.09	0.68	มาก	2
47. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา	3.95	0.69	มาก	5
48. มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.05	0.68	มาก	3
49. มีการนำผลการติดตามมาพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.86	0.67	มาก	6
50. มีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.73	0.74	มาก	7
ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	3.98	0.48	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีแผนงาน/โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนิน

ชีวิตและปฏิบัติการกิจการหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำผลการติดตามมาพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการกิจการหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แก่บุคลากรของสถานศึกษาตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยรวมและรายชื่อ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา	ขนาดของโรงเรียน											
	โรงเรียนขนาดเล็ก				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดใหญ่			
	$n = 31$		$n = 85$		$n = 85$		$n = 85$		$n = 85$		$n = 85$	
	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา	4.42	0.36	มาก	1	4.27	0.38	มาก	1	4.38	0.46	มาก	1
2. ด้านหลักสูตรและ การจัดการเรียน การสอน	4.12	0.55	มาก	3	4.21	0.43	มาก	2	4.26	0.42	มาก	3
3. ด้านการจัด กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน	4.18	0.57	มาก	2	4.12	0.42	มาก	3	4.27	0.36	มาก	2
4. ด้านการพัฒนา บุคลากรของ สถานศึกษา	3.91	0.68	มาก	4	3.98	0.46	มาก	4	4.02	0.41	มาก	4
รวม	4.16	0.48	มาก		4.14	.35	มาก		4.23	0.33	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้ ดังนี้

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหาร
สถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี
(สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตาม
ขนาดโรงเรียน

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี
(สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
จำแนกตามขนาดโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหาร	ความสัมพันธ์	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.73	2	0.37	2.10	.13
	ภายในกลุ่ม	34.63	198	0.18		
	รวม	35.36	200			
2. ด้านหลักสูตรและ การจัดการเรียน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.44	2	0.22	1.09	.34
	ภายในกลุ่ม	39.72	198	0.20		
	รวม	40.16	200			
3. ด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.94	2	0.47	2.55	.08
	ภายในกลุ่ม	36.53	198	0.19		
	รวม	37.47	200			
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร ของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	0.12	0.53	.59
	ภายในกลุ่ม	46.39	198	0.23		
	รวม	46.64	200			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.34	2	0.17	1.24	.29
	ภายในกลุ่ม	27.04	198	0.14		
	รวม	27.74	200			

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขต

วงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้นำ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความรู้ ความเข้าใจ และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและในการทำงาน จำนวน 7 คน มีข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยสรุปประเด็นตามเรียงอันดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีแนวทางการส่งเสริม ดังนี้

1.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน เพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายการศึกษา เป้าหมายของการศึกษา และจุดประสงค์ของการใช้งบประมาณในการบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดตามประเภทของเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล และกำหนดทิศทางการบริหารการจัดการงบประมาณ เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติ การดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบในการใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตามทิศทางการบริหารการจัดการงบประมาณได้อย่างถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และเกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการดังกล่าวนี้

“ขึ้นอยู่กับนโยบาย เงินที่ให้ไปมีจุดประสงค์อย่างไร ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจ เพื่อใช้เงินตามจุดประสงค์ดังกล่าว ต้องเข้าใจ เข้าถึง จะพัฒนาได้จากพระราชดำรัสองค์ในหลวง รัชกาลที่ 9 สำคัญที่สุดอยู่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน มีเป้าหมายเพื่ออะไร และจะประเมินการใช้เงินอย่างไร เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า ถ้าผู้บริหารเข้าใจ ครูก็สามารถสนองนโยบาย แต่หากว่าผู้บริหารไม่สนใจ เน้นใช้แต่งงบประมาณและเพียงเพื่อ ขอรายงานให้ถูกต้อง จะส่งผลเสียต่อองค์กร เพราะการพัฒนาไม่มีศักยภาพ จิตภาพ มติวิชาการ มติความสัมพันธ์ระหว่างครูกับอาจารย์ การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนมนุษย์ ครู และเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ต้องดูแลให้ครบทุกมิติ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ งบประมาณเกิดจากผู้บริหารเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน ซึ่งเงินที่ได้รับ แก่คณะครูและนำเงินที่ได้รับมาจัดสรรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ ในวงกว้างแก่นักเรียน ทั้งด้านกายภาพ จิตภาพ วิชาการและบรรยากาศการเรียนรู้” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดการบริหารจัดการงบประมาณให้ถูกต้อง ตามนโยบายงาน โครงการตามกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงบประมาณ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดในการบริหาร” (หทัยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ในการบริหาร ด้านนโยบายของโรงเรียนเช่นเดียวกันกับการใช้งบประมาณ ควรคำนึงถึง เป้าหมายของการใช้เงินและประโยชน์สูงสุดที่ได้รับจากการใช้เงิน เพื่อให้เงินที่ใช้ไปในโรงเรียน เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน” (บุญสม แยมครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

1.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนในการบริหารจัดการงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรร เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนว่าจะใช้เงินอย่างไรให้เกิดประโยชน์ มากที่สุดในการบริหารงบประมาณ มีความศรัทธาและเริ่มใช้ชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเริ่มก่อน นำก่อน แล้วหันมาคุยกับครูว่า พวกเรา ควรจะดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แล้วจึงร่วมกันบริหารสถานศึกษาของเราตาม

แนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง เช่นเดียวกับครูก็ต้องมีศรัทธาและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดการตามแผนงาน/โครงการ ดังกลยุทธ์ที่ 2 ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย เพื่อการพัฒนาการติดตามด้วยตัวชี้วัดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการร่วมวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการขับเคลื่อนในระดับโรงเรียน ระดับสาขาเขต และระดับจังหวัด ตามข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 5 รวมทั้งสิ้น 64 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี และชัยนาท” (หัตยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม และนำผลการดำเนินงานมาสรุปผล จัดทำข้อมูลการดำเนินงานเป็นสารสนเทศ เพื่อวางแผนการดำเนินงานในปีงบประมาณต่อไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนเพื่อจัดสรรงบประมาณและติดตามผล โดยมีการรายงานผลเป็นรูปเล่ม พร้อมภาพประกอบการดำเนินงานในโครงการที่ได้รับเงินจัดสรรหรือเงินสนับสนุนตามโครงการที่โรงเรียนได้ดำเนินการ เช่น โครงการส่งเสริมการเลี้ยงพันธุ์ปลา การเลี้ยงกบ การเพาะเห็ด เป็นต้น ให้มีการรายงานผล ปีละ 2 ครั้ง เพื่อพิจารณางบประมาณในรอบต่อไป โดยในรอบต่อไปให้มีตัวแทนคณะกรรมการพิจารณาเข้าไปสำรวจพื้นที่ เพื่อดูความสำเร็จและความต่อเนื่อง เพื่อพิจารณาการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มหรือลดตามความสำเร็จ หรือหากโครงการไม่สำเร็จก็จะพิจารณาวิธีการ ขั้นตอนการแก้ปัญหาให้เกิดผลสำเร็จ หรือหยุดให้บชั่วคราวในกรณีที่โครงการไม่สำเร็จ พิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

1.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีหลักคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีคุณธรรม สามารถใช้เงินงบประมาณที่ได้จากการจัดสรรอย่างมีคุณธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ 1) เข้าใจ 2) เก่ง 3) ฝึกให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วม 4) มีความเสียสละ เป็นต้น” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“หลักการบริหารงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ บริหารด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เน้นประโยชน์แก่นักเรียนเป็นสำคัญ พยายามใช้เงินทุกบาท ทุกสตางค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ต้องสร้างเวทีและโอกาสให้นักกลางในสังกัด แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง” (หัทธยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

1.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทางการศึกษาให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โดยให้ทุกภาคส่วนร่วมบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และติดตาม ตรวจสอบ ผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญชวน 5 กลุ่ม ภาครัฐ วิชาการ ประชาชน เอกชน สื่อมวลชน ซึ่งโรงเรียนรู้จัก ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่รู้จัก ต้องไปถามครู ถามผู้ปกครอง ชวนกันไปศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและชวนกันไปดูงาน ก่อนไปดูงานก็ต้องทำการบ้าน พอไปดูเสร็จก็กลับมาสรุปความรู้ที่ได้ไปดูงาน และกลับมาทำกับโรงเรียน กับชุมชน โรงเรียน Conventional ไม่รอดแล้ว เพราะเป็น โครงสร้างเก่า มันต้องเป็น Unconventional education ต้องมีส่วนร่วม โรงเรียนใหญ่และเล็กต้องปรับตัวและจะต้องใช้โรงเรียนเป็นที่พัฒนาชุมชน เน้นการพัฒนาคนที่แท้จริง” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“วิธีที่ดีที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยใช้เงินเพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แบ่งเป็นค่าอาหารและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นต้นแบบชีวิตให้นักเรียนเห็นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้มีกิจกรรมทำร่วมกัน เช่น การออมเงิน” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นให้โรงเรียนมีการพึ่งตนเอง และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนเงินเพื่อการศึกษา” (บุญสม เข้มครวัณ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจ จุดประสงค์ของการใช้งบประมาณในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษา โดยใช้

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบของทางราชการเพื่อให้เกิด ความถูกต้อง โปร่งใส และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การวางแผนการใช้งบประมาณ ติดตามผล และพัฒนาแผนงบประมาณของสถานศึกษา มีการจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามผลการดำเนินงาน ตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง เพื่อให้ การดำเนินงานตามแผนงบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

1.2.1 ส่งเสริมให้มีคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ในการบริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของ สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาแผนงบประมาณของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพต่อนักเรียนมากที่สุด ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้มีผู้กำกับติดตามผลการดำเนินงานของ โรงเรียนที่มีประสบการณ์ ได้เข้าไปแนะนำและประเมินในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยสังเกต ได้จากหลักฐานการรายงานผลโครงการ งาน กิจกรรมที่โรงเรียนทำอยู่กับความสอดคล้องของ การใช้จ่ายตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีของ โรงเรียนหรือไม่ จากการใช้จ่ายเงินตามแผน สอดคล้องกับวิถีคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร และส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง เกิดประโยชน์อย่างไรได้บ้าง” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณ โดยมี คณะกรรมการที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการวางแผน งบประมาณ” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กำกับ ติดตามผล และประเมินผล การวางแผนงบประมาณ เพื่อการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงในครั้งต่อไป” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จะมีศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบ โครงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณที่กำหนดไว้

ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรกำกับการดำเนินงานประมาณให้เป็นปัจจุบัน พร้อมรับการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบให้ถูกต้อง” (หัตยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเชิญคณะกรรมการติดตามผล หัวหน้าส่วนราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงประชาชนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณ เพื่อให้เห็นมุมมองด้านต่าง ๆ ทั้งข้อดี ข้อเสีย และข้อเสนอแนะ โดยเสนอให้คณะกรรมการติดตามผลลงพื้นที่จริงหรืออาจจะลงสู่ในการติดตามผล เพื่อเข้าไปตรวจสอบดูเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษ” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญผู้นำทางศาสนา ผู้นำของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของโรงเรียน โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การสร้างแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในโรงเรียนที่เกิดจากความร่วมมือของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาควรรายงานผลการดำเนินงานและการใช้งบประมาณตามตามแผนงบประมาณที่ตั้งไว้ โดยจัดทำสารสนเทศการรายงานผลในรูปแบบวารสารโรงเรียน วาระการประชุมผู้ปกครอง หรือการนำเสนอในงานต่าง ๆ ของชุมชน งานประชุมของท้องถิ่น หรืองาน/ เทศกาลต่าง ๆ” (บุญสม เข้มครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนงบประมาณอย่างเป็นระบบ และติดตามผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียน ดังคำให้สัมภาษณ์

“สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนงบประมาณ เพราะการมีแผนการดำเนินงานเป็นสิ่งที่ดี แต่ควรเป็นแผนที่ทำให้เกิดการร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ แทนที่จะเป็นค่าใช้จ่าย เพื่อให้เกิดกิจกรรมเหล่านั้นโดยตรง ซึ่งจะได้ผลไม่มากเท่าสอนผู้ที่ติดตามให้เป็นไปตามแผนที่ควรมี” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนงบประมาณตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 5 ได้มีการมอบหมายภารกิจให้สถานศึกษาดำเนินงานวางแผนงบประมาณตามแนวทางแผนงาน/ โครงการ ที่ได้รับผิดชอบให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินงาน กำกับ ติดตามผลตามแผนงาน งบประมาณอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน โดยมุ่งที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธมิตร เพื่อเป็นประโยชน์ สู่ตัวนักเรียน” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำให้เป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอนให้ครูและนักเรียนสามารถ ปฏิบัติได้ โดยสอดคล้องหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน ซึ่งผู้นำที่ดีต้องเข้าใจ ต้องปฏิบัติให้เข้าใจ เมื่อปฏิบัติแล้วต้องเข้าใจความพอเพียง ว่าคือปรัชญา ในการใช้ชีวิตให้มีความพอดีและมีความสุข” (บุญสม แยมกรวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนงบประมาณ ดำเนินงาน ติดตามผล การดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้มีบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายของสถานศึกษา ร่วมติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ร่วมถึงเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาแผนงบประมาณของสถานศึกษา ให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนมากที่สุด

1.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนในการบูรณาการด้านวิชาการอย่างยั่งยืน ได้แก่

1.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการบูรณาการด้านวิชาการร่วมกัน และมีการนำผลการติดตาม การดำเนินงานไปพัฒนาแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการ เพื่อ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังคำให้สัมภาษณ์

“Monitoring (การกำกับ) กับ Evaluating (การประเมิน) เป็นสิ่งที่เหมือนกัน เวลาที่มีการเสนอแผนการกำกับ ติดตามงานบูรณาการด้านวิชาการที่กำลังดำเนินการอยู่ ก็ต้องไป ดูว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้เงินไปอย่างไร ใช้ไปถึงไหน เกิดประโยชน์หรือไม่เกิดประโยชน์ มีปัญหาอุปสรรคใดใหม่ จะช่วยอย่างไร ผู้ติดตามสำคัญ คือ ศิษยานุศิษย์ของแต่ละเขตพื้นที่ การศึกษา จะมีบทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และให้คำแนะนำผู้บริหารสถานศึกษาด้วย ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารมาแล้ว เมื่อมีประสบการณ์ก็จะไปแนะนำน้อง ๆ ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูใหม่ ๆ รุ่นใหม่ ๆ เมื่อผู้มีประสบการณ์สูงกว่าเข้าไปแนะนำ และ ประเมินไปด้วยว่าทำไปถึงไหน หมดเงินแล้ว หมดโครงการแล้ว ส่งผลกระทบไปถึงไหนอย่างไร

โครงการนี้ส่งผลกระทบต่อไปหนึ่งมิติ บางโครงการส่งผลกระทบต่อมากกว่าหนึ่งมิติ ยกตัวอย่าง รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนเพื่อจัดสภาพแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียนก็นำเงินไป เพื่อจัดสภาพแวดล้อม แต่กลายเป็นสภาพแวดล้อมของการมีของกิน ทำให้เด็กที่เคยขาดสารอาหาร หายป่วย ส่งผลเรื่องผลผลิตจากสร้างสภาพแวดล้อมแบบกินได้ สุขภาพที่ดีของนักเรียนกลายเป็นว่า ทำให้เด็กและผู้ปกครองใกล้ชิดกัน ครูและผู้ปกครองใกล้ชิดกัน โรงเรียนและชุมชนเป็น เนื้อเดียวกัน ส่งผลกระทบต่อไปมากมาย อันนี้เรียกว่า Feedbacks (ผลลัพธ์) ไม่ใช่การประเมิน แค่ Against (เป้าหมาย) เช่น การจัดสภาพแวดล้อมให้สวยหรือไม่สวย ดีไม่ดี รมรื่นไหม และจบ นั่นคือการติดตาม (Monitoring) แต่ถ้าการประเมินผล ต้องดูผลกระทบต่ออีกเยอะเลย ผลกระทบ อาจเกิด 1 ถึง 7 มิติ หรือมากกว่านั้นก็ได้ โครงการเดียวหากผู้บริหารเก่งอาจจะส่งผลไปยัง 4 ถึง 5 โครงการก็เป็นไปได้ ต้องดูผลกระทบที่เกิดขึ้น” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“การจะทำอะไรให้ได้ผลและมีน้ำหนักความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับความรู้และเป็นเรื่องที่น่าสนใจ (ซึ่งอาจจะมีการบังเอิญประกอบด้วย และจะต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมสนใจ เพื่อให้เกิดอย่างยั่งยืน) ขณะที่ผู้เสนอแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม จะต้องทำด้วยใจรักอย่างแท้จริง เพื่อความก้าวหน้าในด้านความรู้และวิชาการของแต่ละคน ตามบริบทที่แตกต่างกันของสถานการณ์ มิใช่ทำเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งของตนเป็นหลัก แต่ถ้าจะมีความก้าวหน้าเกิดขึ้น เพราะเป็น ผลพลอยได้ก็ไม่เป็นไร” (อภิชัย พันธุเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ด้านงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องมีความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา โดยมีการสอดแทรก/ บูรณาการในสาระการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการด้านวิชาการร่วมกัน อีกทั้งออกแบบแผนงาน โครงการ กิจกรรมแบบบูรณาการร่วมกัน พร้อมทั้ง Best practice ของการบูรณาการร่วมกันนั้นด้วย” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีกระบวนการออกแบบพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านวิชาการแตกต่างกันตามบริบทของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาคงจะมีแผนการพัฒนากิจกรรมบูรณาการด้านวิชาการ แล้วยังควรมีพันธมิตรในการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือบูรณาการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ยกตัวอย่าง โครงการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีโครงการจะดำเนินการ (อยู่ระหว่างการรอผลการวิจัยโดยใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี) ได้มีโรงเรียนเสนอแผนการพัฒนาด้านวิชาการมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี โดยแผนการดำเนินการเป็นแบบบูรณาการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ เรียนรู้ลงพื้นที่สู่ป่าซับลังกา เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ และการศึกษาจำปีสิรินธร เพื่อพัฒนา

แหล่งท่องเที่ยว ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีก็บูรณาการประสานความร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ร่วมกันดำเนินการขับเคลื่อน โดยมีผลการศึกษาวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความร่วมมือกัน (พันธมิตร) เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยการดำเนินงานบรรลุ ตามวัตถุประสงค์และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อการพัฒนา อย่างยั่งยืนเกิดประโยชน์เป็นวงกว้างกระทบต่อการพัฒนาโดยรวม” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรลงพื้นที่ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยมี ปรชาญชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน หรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน ได้ศึกษาตามความสนใจ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา มีผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง สถานการณ์จริง ร่วมมือกันให้เกิดการเรียนรู้และเชื่อมโยงเนื้อหาแบบบูรณาการ ให้รู้จริง รู้กว้าง รู้ลึก จากผู้รู้ ในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้จะเกิดความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ปรชาญชาวบ้าน เข้ามาสนับสนุนการศึกษาและมีส่วนร่วมในการพัฒนา โรงเรียนอย่างยั่งยืน” (บุญสม เข้มครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

1.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำผลการติดตาม การดำเนินงาน ไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการ ถอดบทเรียนการศึกษา และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้าน วิชาการที่ประสบความสำเร็จในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค และ ระดับประเทศ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบทเรียนที่ประสบความสำเร็จของการส่งเสริม การบูรณาการด้านวิชาการ และพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินการดำเนินกิจกรรมที่มีการบูรณาการ ด้านวิชาการของสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบอย่างต่อเนื่องทุกปี และจัดให้มีกิจกรรมประชุม ปฏิบัติการถอดบทเรียนที่ประสบความสำเร็จของสถานศึกษาพอเพียงที่มีการเชื่อมโยงหลักคิด ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 3 4 3 กล่าวคือ 2 เงื่อน ไช ความรู้ คู่คุณธรรม, 3 ห่วง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี, 4 มิติ วัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม, 3 ศาสตร์ พระราชา เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Best practices ร่วมกัน รวมทั้ง ต่อยอดส่งผลงานเข้าร่วมการประกวดในระดับภาคและระดับประเทศ” (หัตยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมบูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการถอดบทเรียนมาพัฒนาผู้เรียน

ให้มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถดำรงตนเองอยู่ในภูมิสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน”
(ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการบูรณาการด้านวิชาการตามความสนใจและสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถภายใต้บริบทของสถานศึกษา โดยจะต้องทำด้วยใจรักอย่างแท้จริง อีกทั้งมีการนำผลการติดตามการดำเนินงาน ไปพัฒนาแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการ มีการถอดบทเรียนการศึกษาและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการที่ประสบความสำเร็จในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค และระดับประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีแนวทางการส่งเสริม ดังนี้

2.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการรายงานผล การประเมิน และนำมาปรับปรุง/ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างยั่งยืน ได้แก่

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการออกแบบกิจกรรมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนตามบริบทของสถานศึกษา ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูเอาปัญหาจริงมาออกแบบจัดกิจกรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้มาเป็นหลักสูตร ทั้ง Process กระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนทำจริง และเกิดประโยชน์ เด็กก็สามารถเขียนสรุปรายงานได้ โดยครูภาษาต่างประเทศสอนวิธีการอธิบายขั้นตอนเป็นภาษาต่างประเทศ ครูภาษาไทยก็สอนวิธีการอธิบายเป็นภาษาไทย ครูวิทยาศาสตร์ก็สอนอธิบายเป็นขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ ครูทุกคนสามารถนำความรู้มาบูรณาการได้ทุกสาขา เพราะการเรียนรู้แบบบูรณาการมันมีความสุขและสนุก ครู 8 คน 8 วิชาได้มาทำงานร่วมกันภายใต้หัวข้อเดียวกัน พอสถานการณ์เรื่องนี้จบ ก็ย้ายสถานการณ์ไปเรื่องที่สอง เด็กก็ได้เรียนเรื่องที่สอง และได้ความสามารถเรื่องการนำเสนอ (Presentation) การนำเสนอได้ กล่าวคือ 1) รู้ 2) อ่านออก 3) อธิบายได้ นำเสนอ (Present) ได้ 4) พูดเป็น บอกเล่าเรื่องราวได้ บันทึกเรื่องราวได้

นี่คือความสามารถเชิงภาษา ฟังออก บอกได้ บันทึกเป็น เด็กประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไม่ต้องถึงขั้นไปเรียนวรรณกรรมภาษาอะไรขนาดนั้น ยกเว้นแต่เด็กจะมีความสามารถพิเศษ ก็ส่งไปหาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กิจกรรมจะเกิดขึ้นได้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องฉลาดและเข้าใจ SBL PBL คืออะไร เปรียบเสมือน Conductor (ผู้ควบคุมวงดนตรี) หรือเป็นกัปตันทีมถ้าพูดถึงในกีฬาฟุตบอล ถ้ากัปตันเอาแต่กินเหล้า วิ่งเต๋นรับนายโรงเรียนก็เจ๊ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในลักษณะแบบ PBL: Problem based learning)/ SBL: Simulation based learning โดยนำกิจกรรมแบบนี้ไปให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม ร่วมกันทำ ร่วมกันคิด เพื่อแก้ปัญหาจากปัญหาที่พบจริงในกระบวนการเรียนรู้จนเกิดความสำเร็จ ซึ่งขณะนี้กำลังมีการกำหนด KPI (Key performance index) เรื่อง คุณสมบัติของผู้บริหาร ผู้อำนวยการทุกระดับว่าจะต้องมีการวัด และวัดด้วยอะไร ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีจะต้องเข้าถึงครูและนักเรียนได้ หากเข้าถึงได้ไม่นาน โรงเรียนนี้ก็มีสื่อมวลชนมาศึกษาดูงาน มีหน่วยงาน/ องค์กร/ คณะจากต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงาน ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการปั้นเด็กให้อธิบาย ยกตัวอย่างที่โรงเรียนปุทุทะเลียมหาวิทยาลัย มีนักเรียนจากประเทศภูฏานเรียนอยู่ เมื่อคณะศึกษาจากต่างประเทศมานักเรียน (ภูฏาน) ก็เป็นคนอธิบาย เพราะเด็กเค้าทำมากับมือและสรุปมาเป็นกระดาษรายงานผล จึงสรุปและอธิบายได้ เค้าได้ฝึก Present (การนำเสนอ) จากของจริงมาแล้ว” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับทุกกิจกรรมการเรียนรู้ในกรณีที่สามารถทำได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งการเรียนเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในห้องเรียนไม่เกิดประโยชน์อะไร การเรียนที่ได้ผลจะต้องเกิดจากการทำโครงการหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่ต้องบอกก่อนก็ได้ เป็นโครงการหรือกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อทุกคนสนใจและเกิดความสุข คงจะอยากเรียนรู้จึงค่อย ๆ ใส่แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงไป เหมาะสำหรับกรณีการเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ สนุก ดี เป็นกิจกรรมที่มีความสนุกจากการทำความดี การเรียนรู้ทุกอย่างที่จะมีการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้น เรื่องว่าจะยั่งยืนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่จะหากิจกรรมใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ มาร่วมกันทำอย่างต่อเนื่องหรือไม่ เพราะอะไรก็ตามถ้าหากมีการทำซ้ำเดิมไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลยก็ย่อมเกิดความน่าเบื่อหน่ายได้ แต่การร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันออกความเห็น อาจจะทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ ที่น่าสนใจเกิดขึ้นได้ แต่ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมที่มีอยู่เดิมและมีความจำเป็น

จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง ก็จะต้องไม่ถูกทอดทิ้ง ไม่ใช่เอาแต่มองของใหม่เรื่อยไป” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการสอนของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และของโครงการ งาน หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยมีการบันทึกผลการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การบันทึกแผนการสอน รายงานผลการดำเนินกิจกรรม การสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงสื่อสรุปผลการดำเนินงานในรูปแบบวิทัศน์ของโรงเรียน” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจอย่างชัดเจน เชื่อมโยงหลักคิดสู่การปฏิบัติ ทุกครั้ง เน้นย้ำซ้ำทวนให้เข้าถึงนักเรียนทุกคนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสนับสนุนให้ครูจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาครูผู้สอนให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ห้องเรียนอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงาน Best Practices เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ห้องเรียน อีกทั้งส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากรทางการศึกษามีการศึกษาคูงานโครงการพระราชดำรินี้อิงถิ่น และศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 5” (หทัยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการบูรณาการหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาครูแกนนำ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อีกทั้งส่งเสริม สนับสนุน นักเรียนแกนนำ นักเรียนในโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการเขียนโครงการ กิจกรรมจากปัญหาตามสภาพจริง เพื่อพัฒนากิจกรรมแล้วนำมาบูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ในแต่ละเดือนมีการประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน เดือนละ 2 ครั้ง เพื่อรายงานผล และประเมินผลความคืบหน้าของโครงการ นำมาสู่การพัฒนากิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง” (บุญสม เข้มครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วม ในมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนแนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรม การเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังตัวอย่างที่ได้ ยกไว้ กล่าวคือ สภาพแวดล้อม สนามกีฬา รั้วโรงเรียน สามารถเป็นวิชาในโรงเรียนได้ และเป็น ที่เด็กไปเรียนได้ เรียกว่าการบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้กิจกรรมที่เป็นสถานการณ์จริง ปัญหาจริงของโรงเรียน ของชุมชน เป็นระบบการศึกษาแบบใหม่ SBL (Situation based learning) และ PBL (Problem based learning) โดยเอาสถานการณ์จริงมาให้เด็กเรียน จะแบบ PBL หรือ SBL ก็ได้ เช่น รั้วโรงเรียนพัง ผู้บริหารสถานศึกษาก็จัดประชุมครู ผู้ปกครองนักเรียน ประชุมตัวแทน ของชุมชน ว่าเราจะพัฒนารั้วโรงเรียนให้เกิดประโยชน์และให้ชุมชน วัด ได้ประโยชน์ด้วย เด็กนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาต่างก็ได้ประโยชน์ด้วยกัน เริ่มจากการปรึกษา ผู้ชั้นตอนของ การมีส่วนร่วมมือ ร่วมคิดร่วมกัน รั้วต้องไม่เป็นซีเมนต์เหมือนกัน เพราะมันพังง่าย และกินไม่ได้ ดังนั้น รั้วต้องมีชีวิต จึงเกิดโครงการสร้างรั้วมีชีวิตรอบโรงเรียน ร่วมกันคิดทำให้เป็นรั้วจริง ๆ ที่ สามารถใช้ประโยชน์ ดูสวยงาม เป็นยาก็ได้ เป็นเครื่องดื่มก็ได้ ผลผลิตที่ได้ก็สามารถนำไปถวาย พระ มีการจัดเป็นกลุ่มเหมือนกลุ่มสี่ เด็กสามารถนำผลผลิตกลับบ้านได้เพราะเป็นรั้วของโรงเรียน และชุมชน และต้องช่วยกันดูแลเพราะว่าเป็นรั้วของชุมชน เกิดการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือทำ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้น จะต้องมีการลงมือปฏิบัติจริงอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย อีกทั้งจะต้องประเมินผลสำเร็จหรือไม่ สำเร็จ ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการประเมินผล” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายพัฒนานักเรียน ครู โดยร่วมกัน จัดหลักสูตรบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ผู้เรียน” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา โดยปกติจะมีหนังสือแจ้งให้โรงเรียนรายงาน ผลการประเมิน การปรับปรุง และการพัฒนากิจกรรมที่มีการบูรณาการตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง หรือมีการทำบันทึกข้อตกลง MOU (Memorandum of understanding) หรือ บันทึกความเข้าใจที่เป็นเอกสารหรือหนังสือที่แสดงข้อตกลงที่จะร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการนำเสนอผลการพัฒนา ปรับปรุง และการรายงานผล ให้ทราบในวาระต่าง ๆ เพื่อการดำเนินกิจกรรมเกิดความยั่งยืนของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนตามบริบทของสถานศึกษา โดยนำปัญหาออกแบบจัดกิจกรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ทำจริง อีกทั้งมีการทำบันทึกข้อตกลง MOU (Memorandum of understanding) หรือบันทึกความเข้าใจที่เป็นเอกสารหรือหนังสือที่แสดงข้อตกลงที่จะร่วมมือกันของสถานศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมมือ สนับสนุน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม ได้แก่

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของ ข้อมูลที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“คนรุ่นใหม่ Gen Y ไม่ชอบให้ใครมาสอน ดังนั้น ต้องให้นักเรียนมีการออกแบบ กำหนดทิศทางการเรียนด้วยตนเอง ถ้าครูบังคับจะไม่สนุก และคนรุ่นใหม่ Gen Z จะมีการเรียนรู้ ที่รวดเร็วกว่าเก่าอีกเยอะ ระบบการศึกษาในปัจจุบันผมไม่สนใจว่าครูจะเก่งหรือไม่เก่งหรือ เพราะว่ามีคนเก่งกว่าครู คือ Google ตอบได้หมด เด็กนักเรียนเขาก็จะไม่ฟังครู ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จะต้องทำอะไรให้เด็กนักเรียนสนใจครู อยากมาหาครู อยากมาเรียนรู้จากครู ไม่ใช่เรื่องง่ายนะการเป็นครูในยุคนี้และถัดไปจะยิ่งยาก ต้องเป็นคนเก่งและ ต้องเป็นคนดีด้วย อารมณ์ดี รักคำ เมตตาเค้า เด็กจะรับรู้จากสัญชาตญาณ ยุคนี้ผมเป็นเด็ก หน้าห้องตั้งใจเรียน ยุคนี้ผมก็เป็นเด็กหลังห้องหนีเรียนเพราะว่ารำคาญครู แต่ผมเป็นคนทำงาน ครู ก็จะรัก แต่ถ้าให้ทำเรื่องที่ไม่ถูกต้องจะไม่พอใจและไม่ทำ” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูปฏิบัติตนตามหน้าที่และมีการเผยแพร่ ผลงานที่เกิดจากการใช้สื่อประกอบเอกสารการเรียนการสอน/ กิจกรรมที่ส่งเสริมแนวทางการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ และผลงานที่เป็นเลิศ (แบบอย่างที่ดี) หรือเป็นวิทยากรขยายผลองค์ความรู้ให้ผู้ที่มีความสนใจ โดยมี

ศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 คอยกำกับ ติดตาม และรายงานผลการนำเสนอการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านระบบเครือข่าย Facebook Hattaya khemphet และ <https://sites.google.com/site/nitasonline/> Line เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาการศึกษาาร่วมกันในระดับเขตพื้นที่การศึกษา” (หัตทยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบปฏิบัติ เน้นการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบเป็นรูปธรรม และมีเวทีให้นักเรียนแสดงความสามารถของตนเอง ในวันต่าง ๆ ด้านทักษะที่สำคัญของนักเรียนด้วย” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผมไม่ค่อยเชื่อเรื่องงานประกวดสักเท่าไร ไม่ใช่ว่าไม่ส่งเสริม แต่ไม่ค่อยเชื่อเรื่องผลงานที่เกิดขึ้นเพราะมีการโกงกัน โกงหกกันอยู่ เมื่อไหร่ที่มีการประกวด จะมีข้อมูลที่สร้างขึ้น เมื่อมีการประกวดจะมีคณะกรรมการหนึ่งชุด ชุดนี้ก็จะทำการประเมินเหมือน สมศ. ให้คะแนนเท่าไร ผู้ประเมินก็ต้องเอาใจ ผมจึงไม่เชื่อระบบนี้ที่บ้านเรา เมื่อมีการประกวดทุกโรงเรียนจะคล้าย ๆ กัน ก่อนกรรมการจะมาตรวจก็จะดี หลังกรรมการไปแล้วก็จะจบ แต่ผมสนับสนุนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น เพราะว่าถ้าคุณไม่ใช่ผู้บรรลุธรรมขั้นสูง ก็ไม่สามารถเรียนรู้ทุกอย่างได้ด้วยตนเอง ต้องไปเรียนรู้จากคนอื่น คนเราจำเป็นต้องมีครู และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สลับ ผลัดกันเป็นครูและลูกศิษย์” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“หลักการสำคัญก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสวงหาผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคมที่มีความหลากหลาย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีความเชื่อมั่นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกันด้วย มาช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่าควรจะทำอะไรกันบ้างที่อยู่ในความสามารถที่นักเรียนจะทำได้ ตลอดจนมีความสุขกับสิ่งที่ทำ และเมื่อทำเสร็จแล้ว จะทำอย่างไรให้เกิดเป็นความภูมิใจร่วมกัน” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีการจัดงานมหกรรมทางวิชาการ จัดเวที KM “Knowledge management” ระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัด และเข้าร่วมกิจกรรม ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของครูและ นักเรียนที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งส่งเสริมฐานการเรียนรู้ ในโรงเรียนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากฐานการเรียนรู้ในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอก สถานศึกษาหรือในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี รวมทั้งในรายวิชาต่าง ๆ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมครู นักเรียน เข้าร่วม กิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันทั้งภายในและภายนอก ทั้งใน ส่วนของกิจกรรมการประชุม อบรม สัมมนา จัดนิทรรศการ และการดำเนินงานตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการเผยแพร่ผลการดำเนินงานที่มีการประยุกต์ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสู่ชุมชน เหมือนดังที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ลพบุรี ได้มีโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ออกไปพบประชาชน โดยมีการจัดนิทรรศการเผยแพร่ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนา กิจกรรมและเผยแพร่องค์ความรู้จากการดำเนินกิจกรรมสู่ชุมชน และสังคม เพื่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน มีการทำจริงอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ยกตัวอย่างเช่น มีปราชญ์ท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถ เก่งมาก ในเรื่องการเลี้ยงปลาในถุงพลาสติก ก็ให้ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นวิทยากรสอนเผยแพร่แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันกับ โรงเรียนเป็นเครือข่ายร่วมกัน ใครรู้จริง ใครทำจริง ก็มาแบ่งปันความรู้ ไม่นาน ก็มีคนมาศึกษาดูงานต่อแน่นอน อยู่ที่ใครทำจริง ทำด้วยใจ และทำอย่างต่อเนื่อง แม้เจออุปสรรคก็ แก้ปัญหา เกิดเป็นเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน ชุมชน และสังคม ได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันต่อไป” (บุญสม เข้มครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นครูที่ดี มีความสามารถในการจัดการ เรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและภาคี เครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมและเข้าร่วมในการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกาศ/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลงานที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม

2.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

2.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน จะต้องมีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ดังคำให้สัมภาษณ์

“คนทำให้งานวิจัยเป็นเรื่องยาก ทั้งที่เป็นเรื่องง่าย วิจัยก็คือกระบวนการหาความรู้ นั่นเอง ครูทุกคนก็ต้องฝึกให้เป็นนักวิจัยโดยอัตโนมัติ หากความรู้ตลอด มีกระบวนการหาความรู้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับเรียกว่า Research เช่น วิจัยแบบ Qualitative deductive, Quantitative inductive ความอยากรู้เป็นหัวใจของนักวิจัย อย่าไปบังคับว่าให้เค้าทำวิจัยในเรื่องที่เค้าไม่อยากรู้ ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญ โดยธรรมชาติเด็กมักจะอยากรู้ ดังนั้น เราอย่าไปทำลายความอยากรู้ ผมเป็นเด็กที่ครูเคยทำลายความอยากรู้ ผมจึงหนีเรียนและไปค้นหาสิ่งที่ผมอยากรู้ เราต้องฝึกเด็กให้ทำจนเป็น โดยอัตโนมัติ เมื่อเห็นปัญหาแล้วอยากรู้ งานวิจัยหัวใจมันอยู่ที่ผู้สร้างองค์ความรู้ และฝึกคนให้เกิดทักษะจากเรื่องนั้น ระบบพี่เลี้ยงวิจัยต้องดึงผู้เชี่ยวชาญมาเป็นพี่เลี้ยงครู และเอางานวิจัยป้อนผู้เชี่ยวชาญ ฝึกครูและพี่เลี้ยงในรูปแบบการพัฒนาวิจัย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องฝึกตนเอง ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนให้เป็นนักวิจัย และวิจัยตามระเบียบงานวิจัยด้วยความใคร่รู้ โดยหาคนที่เหมาะสมที่สุดมาอยู่ในระบบพี่เลี้ยงเป็นผู้เชี่ยวชาญดูแลงานวิจัย คอยแนะนำการวิจัยสืบทอดรุ่นสู่รุ่น เช่น คู่มือการเขียนข้อเสนอ (Proposal) กระตุ้นให้นักเรียนกระหายการเรียนรู้แล้วเกิดความสนใจใฝ่รู้ จากนั้นก็สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่าทำลายความอยากรู้” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำหน่วยบูรณาการเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พร้อมทั้งนำเสนอการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่รวมทั้งหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้มีการร่วมกันวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่การว่าจ้างบริษัทเข้ามาวิจัย แต่เป็นการร่วมกันวิจัยของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้รู้ปัญหาจริง ที่ต้องการทำให้เกิด

ความสำเร็จจากการร่วมกันวิเคราะห์ วิจัย พัฒนากิจกรรม ลงมือทำร่วมกันจนเกิดความสำเร็จ” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของทุกโรงเรียน ต้องร่วมกัน ช่วยกันฝึกเด็ก ให้เป็นนักวิจัยตัวน้อย สังเกต เรียนรู้และตั้งคำถามจากปัญหาที่พบเห็นจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน จากนั้นให้ครูทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงดูผลงานวิจัยที่เด็กมีความสนใจ และขอความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาการศึกษา การวิจัยจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ด้านงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยของนักเรียนหรือของโรงเรียนให้เกิดขึ้น จากผลงานวิจัยของเด็ก ๆ และของคุณครูก็กลายเป็นวิชา เป็นกิจกรรมของโรงเรียนที่ได้ดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป” (บุญสม แยมครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

2.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดประชุมชี้แจง ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายของการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิธีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน สามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังคำให้สัมภาษณ์

“ก่อนอื่นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเน้นสร้างความเข้าใจเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจนกับครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ว่าเป้าหมาย คือ ความสุข และประโยชน์สุข หรือความสุขที่เกิดจากการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น การสร้างความพอเพียง หรือความพอประมาณนั้นเป็นแนวทางการปฏิบัติ ส่วนที่ควรเน้นก็คือความพอเพียง หรือความพอประมาณ คือ จุดที่ดีที่สุดสำหรับชีวิต และจุดนี้ก็จะทำให้ชีวิตมีความสุข ดังนั้น อะไรก็ตามที่ทำแล้วมีความพอประมาณก็จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน และถ้าทำความดีอย่างต่อเนื่องก็จะได้รับแต่สิ่งดี ๆ ชีวิตก็จะมีความสุข ทั้งหมดนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับเป็นภาพง่าย ๆ ที่เน้นความเข้าใจ” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและจัดทำวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับพัฒนาไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบสู่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง” (หทัยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดวาระการประชุม และมีการวางแผน ให้ครูได้รับการสนับสนุนการวิเคราะห์งานวิจัย รวมทั้งการศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ฝึกเป็นนักวิจัย โดยการหาความรู้อย่างมีกระบวนการในเรื่องที่สนใจโดยไม่บังคับ ด้วยการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการประสานความร่วมมือส่งเสริมพัฒนาการศึกษา การวิจัย หรือสนับสนุนด้านงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ ร่วมกันวิเคราะห์ วิจัย พัฒนากิจกรรม ลงมือทำ ช่วยกันจนเกิดความสำเร็จ อีกทั้งควรมีการจัดประชุมชี้แจง ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิธีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหาร

สถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีแนวทางการส่งเสริม ดังนี้

3.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง/ พัฒนาการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของนักเรียน ให้เกิด จิตสาธารณะแก่นักเรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในการแบ่งปันเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี ได้แก่

3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักการปฏิบัติ โดยการทำ พูด คิดในสิ่งที่ดีงาม เพื่อสร้างสรรค์สังคมดี ให้เกิดประโยชน์สุข ร่วมกัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ตรงนี้ คือ ความหมายที่แท้จริงของประโยชน์สุข โดยชี้ให้ทุกคนลองทำดีกับ ผู้อื่น แล้วถามว่า เมื่อเราทำดีกับผู้อื่นแล้วตัวเรารู้สึกดีด้วยหรือไม่ ถ้าทดสอบว่ารู้สึกดี ตรงนี้ คือ เหตุผลสำคัญของการมีจิตสาธารณะ แต่ถ้าทำดีเพราะอยากได้คำชมหรือได้คะแนน ตรงนี้ก็จะ ไม่ยั่งยืน” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและทบทวนครู บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจในการขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติใน สถานศึกษาอย่างแท้จริง ในทุกกิจกรรมที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และขยายผลต่อยอดให้กับเพื่อนครูอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนแกนนำกลุ่มพอเพียง

ในระดับห้องเรียน ระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน” (หัตยา เข้มพีเชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ได้ทำงานเพื่อสังคม โดยสนับสนุนให้แต่ละบุคคลจัดกิจกรรมขึ้นเองหรือไปร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อยู่แล้วก็ได้ ดังตัวอย่าง ในชุมชนของผม ผมในฐานะผู้นำชุมชนของหมู่บ้าน และมีผู้ใหญ่ใจดีหลายคนในหมู่บ้าน ร่วมกันช่วยสอนเด็ก ๆ ส่งเสริมเด็ก ๆ ให้เป็นคนดี เช่น การสอนเด็ก ๆ ในหมู่บ้านให้เป็นคนกตัญญู โดยมีการรณรงค์ให้เด็ก ๆ เข้าวัดทำบุญ ใ้บาตร หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีด้านอาชีพให้เด็ก ๆ ให้ได้เรียนรู้อาชีพ เช่น ให้เด็ก ๆ ได้ฝึกทำงานและช่วยเหลืองานของครอบครัวหรือเพื่อนบ้านในวันหยุด เพื่อมีรายได้หาเลี้ยงชีพในวันเสาร์ วันอาทิตย์ และนำเงินที่ได้จากการทำงานในวันหยุดมาฝากเงินที่ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ บ้านหน่วยประคอง สะสมเป็นเงินทุนให้ชีวิต หรือแม่แต่เชิญชวนให้เด็ก ๆ เล่นกิจกรรมทำรับรางวัล มีการอบรมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจให้เด็ก ๆ และเล่นกิจกรรมร่วมกัน เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ปลูกพืชผักสวนครัวกินได้ นำพืชผักมาถนอมอาหารกินได้ ทำปุ๋ยใส่แปลงผักและมีการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นปัจจุบัน และให้คณะกรรมการในการดูแลกิจกรรมเข้าไปตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานของเด็ก ๆ จำนวน 4 ครั้ง พร้อมมอบรางวัลให้แก่เด็ก ๆ ทุกคนที่ได้ร่วมกิจกรรม เป็นต้น” (บุญสม แยมกรวณ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

3.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ในรายวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งงาน โครงการ ในรายวิชาที่สอนตามหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของมีจิตสาธารณะ ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการสำรวจตัวอย่างที่ดีของผู้ที่มีจิตอาสา ถ้าหากนักเรียนไม่พบ ครูจะต้องเริ่มทำเป็นตัวอย่าง”

(อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ต้องฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ผ่านการเล่นโยงกิจกรรมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกิจกรรมจนเกิดอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง” (หัตยา เข้มพีเชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาลูกเสือ เนตรนารี กิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามหลักสูตร” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

3.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่ายทางการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ให้มีส่วนร่วมในการออกแบบ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของนักเรียนให้เกิดจิตสาธารณะ เพื่อสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่นักเรียนในฐานะเป็นผู้ให้และผู้รับ เป็นเครือข่ายกลุ่มผู้นำความดี ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดเวทีส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน บอกเล่าความดี ความรู้สึกที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ เพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้นำความดี หรืออาจจะเป็นการบันทึกสมุดความดีของนักเรียน และให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แสดงความคิดเห็น ชื่นชม หรือบอกเล่าความดีที่ท่านเองก็ได้ทำเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ทั้งนี้ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการกระทำสิ่งดีงามของคนหนึ่งคน หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานจะขยายส่งต่อบอกเล่าสู่สังคมและเป็นพลังขับเคลื่อนความดีให้สังคมไทย มีการแบ่งปันเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดีร่วมกัน” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ทุกหน่วยงานร่วมกันสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสังคมและสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียน ในลักษณะกิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมจิตอาสา 2) กิจกรรมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) กิจกรรมค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการ 4) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีแนวทางที่สำคัญ คือ แต่ละหน่วยงานร่วมจัดสรรงบประมาณสนับสนุนและกำกับ ติดตาม นิเทศเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรม ประสานความร่วมมือของชุมชน วัด โรงเรียน ให้มีความเข้าใจ บทบาท หน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพึ่งตนเอง ปลูกผัก เลี้ยงปลา ฯลฯ และมีกิจกรรมการเรียนรู้กับกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควบคู่ไปด้วยกัน โดยมีวางแผน ความร่วมมือทั้งในหน่วยงานภาครัฐและ

เอกชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและขับเคลื่อนกิจกรรมดี ๆ เพื่อสังคม จากกิจกรรม
 สาธารณะประโยชน์ของนักเรียน โดยมีการเชิญชวนผู้นำในระดับต่าง ๆ ประชาชนทั่วไป มาร่วมทำ
 ด้วยกัน ทำกันบ่อย ๆ ทำครั้งละจำนวนเยอะมาก ๆ ให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันแบบไม่แยกส่วน
 ของหน่วยงาน มีแต่ความตั้งใจที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์และความดีงาม ขณะเดียวกันผู้บริหาร
 ในทุกระดับที่มีพลังในการสนับสนุนก็คอยให้การส่งเสริม สนับสนุน ดูแล ตามกำลังความสามารถ
 เป็นกรณี ไปตามความเหมาะสม” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักให้ครู บุคลากรทางการศึกษา
 และนักเรียนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนิน
 กิจกรรมการขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
 อย่างแท้จริง มีการกำหนดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง
 งาน โครงการ ในรายวิชาที่สอนตามหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนิน
 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียน อีกทั้งให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 เพื่อการมีส่วนร่วมในการออกแบบ ปรับปรุง และพัฒนา ระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่ายทาง
 การศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
 ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สร้างเครือข่ายกลุ่มผู้นำความดี

3.2 แนวทางการส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีการติดตามผล การจัดกิจกรรม
 เน้นแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นแบบ
 แบบ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริม/ช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
 ประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่

3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบกิจกรรมเน้นแนว
 และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามความ
 ต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม/ช่วยเหลือ
 นักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเน้นแนวและระบบดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความสำคัญมากในการพัฒนา
 ศักยภาพของนักเรียนให้ได้รับการดูแล พัฒนาได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน จึงจำเป็นต้อง
 ต้องมีข้อมูล เพื่อดำเนินการออกแบบการช่วยเหลือนักเรียนตามรายบุคคล ที่สำคัญโรงเรียนซึ่ง
 ใกล้ชิดกับนักเรียนต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลก่อนจึงจะสามารถช่วยเหลือนักเรียน รวมถึง
 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือ สนับสนุนนักเรียนและโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม
 ตรงตามเป้าหมาย หัวใจอยู่ที่ตัวกิจกรรมอย่าไปติดกับคน เพราะว่าหากมีการเปลี่ยนผู้บริหาร

สถานศึกษากิจกรรมยังต้องดำเนินการอยู่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน พัฒนา ต่อยอด กิจกรรมให้เกิดความยั่งยืนในการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

(ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“การจะทำอะไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พลิกแพลงได้เอง เมื่อเข้าใจหลักการ จับหลักให้ได้ แล้วเอาไปคิดเอง ออกแบบกิจกรรมเอง ความสนุกมันอยู่ตรงนี้” (อภิรักษ์ พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางสถานศึกษา และนักเรียน ร่วมกันออกแบบกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล” (หัทธยา เข้มเพ็ชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดกิจกรรมแนะแนวตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน พร้อมทั้งจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการรู้จักนักเรียน เพื่อการคัดกรอง การพัฒนา การส่งต่ออย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างดีที่สุด และต้องมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินการด้วย” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

3.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามผล รายงานผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายทางการศึกษา เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการดำเนินกิจกรรม ดังคำให้สัมภาษณ์

“สำหรับการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดตั้งศูนย์แนะแนวระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับเขตพื้นที่การศึกษา อีกทั้งส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยปฏิบัติตามข้อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ดังเช่น การกำหนดจุดเน้นการพัฒนา 3H (3H “นักเรียนดี บุคลากรดี องค์กรเด่น” 1) Hight quality student 2) Hight quality personal 3) Hight quality organization) ให้สอดคล้องกับการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการรายงานผลความสำเร็จให้ต้นสังกัด รวมถึงหน่วยงานและบุคลากร

ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ทราบทุกโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปปรับปรุง พัฒนา แก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไป หรือหากมีปัญหาที่จะได้ทบทวนการดำเนินงานและร่วมมือกันแก้ปัญหาพร้อมกันต่อไป” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“เมื่อมีการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อแนะแนว ช่วยเหลือนักเรียนแล้ว จำเป็นต้องมีการติดตามผล โดยโรงเรียนควรทำสรุปผลรายงานพร้อมภาพประกอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนช่วยเหลือ ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่เฉพาะตนที่สามารถช่วยเหลือ สนับสนุน รวมถึงให้การประสานงานส่งต่อได้ เพื่อดูแลและแก้ปัญหานักเรียนให้ได้รับการดูแล พัฒนาช่วยเหลือที่ดีที่สุด” (บุญสม เข้มครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและออกแบบกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล ภายใต้บริบทที่แตกต่างกันตามความถนัดและความสนใจ อีกทั้งมีการติดตามผล รายงานผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ต้นสังกัด รวมถึงหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ทราบทุกโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข อีกทั้งสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ประสานงานส่งต่อ เพื่อการดูแล ช่วยเหลือ และแก้ปัญหานักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการดำเนินกิจกรรม ทั้งในระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3.3 แนวทางการส่งเสริมให้มีผู้บริหารสถานศึกษานำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่

3.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน โดยครูและบุคลากรทางการศึกษารู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการดำเนินกิจกรรม และได้รับความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายทางการศึกษาให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้เกิดประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเน้นการพัฒนาและดูแลช่วยเหลือนักเรียน” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนากิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยต้องเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจริง ๆ ก่อน แล้วจึงออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนา ดูแล ช่วยเหลือให้เหมาะสมแก่นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในรายบุคคล ทั้งนี้กิจกรรมต้องมีความหลากหลาย เพื่อให้ตรงกับสิ่งที่นักเรียนต้องการ ได้รับการพัฒนา ดูแล ช่วยเหลือ และเป็นกิจกรรมที่ออกแบบมาจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบที่ต้องการช่วยเหลือนักเรียน และดูแลนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายเป็นรายบุคคลไป” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง รวมทั้งมีการพัฒนา กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (หัตยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดคลินิกแนะแนวของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษา สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการดูแล ส่งต่อ อย่างเป็นระบบ” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

3.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการติดตามมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจัดให้มีการประชุม การประเมิน และการประกวด เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระดับโรงเรียน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสามารถทำได้ทั้งการจัดประเมิน การประกวดหรือการประชุม เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกรูปแบบ สามารถทำได้หมดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการติดตามผล” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนำผลการติดตามมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการที่ได้รับการดูแล กำกับ ติดตาม สามารถนำมาขอเงินสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อพัฒนา กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและเกิดความยั่งยืน” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและเอกชน โดยนำผลจากการติดตามการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นำมาวางแผนพัฒนาโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน หรือมีส่วนช่วยให้ชีวิตของนักเรียนมีความปกติสุข เช่น ผลการติดตามการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนขาดสารอาหาร โรงเรียนก็ออกแบบพัฒนาโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ให้นักเรียนเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด หรือปลูกผักไว้ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของโรงเรียน ผลผลิตที่ได้นำมาสู่โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน พื้นที่รับผิดชอบการดูแลของนักเรียน อนุญาตให้นักเรียนสามารถนำผลผลิตที่ได้ไปแลกเปลี่ยนกัน เพื่อนำไปรับประทานที่บ้านได้ เป็นต้น” (บุญสม เข้มครวัณ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในระดับโรงเรียนตามสภาพจริงของปัญหาที่นักเรียนต้องการ ได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนรวมทั้งให้มีการจัดกิจกรรมการประชุม การประกวด หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่นักเรียน ช่วยแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน ในด้านต่าง ๆ

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีแนวทางการส่งเสริม ดังนี้

4.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรในสถานศึกษา มี ดังนี้

4.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตน พัฒนางาน พัฒนาสังคม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งมีดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่นได้ ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาพัฒนางาน พัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม มีความรู้คู่คุณธรรม มีความพอเพียง สุ่มิบัติด้วย สัจจธรรม วัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และนำความรู้ที่ได้มาถอดบทเรียน” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูมีความรับผิดชอบ พัฒนาตนเอง ตั้งใจ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินโครงการให้สำเร็จ โดยครูเป็นแบบอย่างที่ดี ให้นักเรียนเห็นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

4.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายประสานความร่วมมือร่วมกับภาคี เครือข่ายทางการศึกษา ในการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้จาก บุคคล แหล่งเรียนรู้ หรือกรณีศึกษาองค์การภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินชีวิต การจัดการศึกษา หรือด้านอื่น ๆ ตามที่บุคลากรของ สถานศึกษามีความสนใจ โดยมีการบูรณาการร่วมกัน เพื่อนำประสบการณ์ตรงที่ได้จากการเรียนรู้ ไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมในแต่ละบุคคล ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยศึกษาเรียนรู้ จากผู้รู้ที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว ทำอย่างไร อะไรที่ไหน โดยการตั้งคำถาม และส่งเสริมให้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาไปศึกษา ไปดูคนอื่น และก่อนไปจะต้องค้นก่อน ทำวิจัยก่อน Review ก่อน ว่าใครทำอะไรที่ไหนอย่างไร ดูจุดแข็งจุดอ่อนก่อน ต้องรู้ประวัติ ความสำคัญ ความเป็นมา ข้อมูลอะไรที่ได้จากการค้นหาจาก Secondary data ไม่ต้องไปตั้งคำถาม ควรตั้งคำถาม Primary data เพราะไม่สามารถหาข้อมูลได้จากแหล่งอื่น การตั้งคำถามจะฝึกคน ครูควรฝึก ตั้งคำถามกับผู้ปกครองและนักเรียน ก่อนจะตั้งคำถามจะต้องรู้จัก รู้จริง กระบวนการของเศรษฐกิจ พอเพียงมีตัวอย่างเต็มไปหมดให้เรียนรู้ ไปดูตัวอย่างแล้วจะได้คำถามที่แหลมคม สิ่งที่ได้จากคำถาม ที่ค้นหาได้ ก็จะได้เอาไปพัฒนาที่โรงเรียน และกลับไปทำบูรณาการกับวิชาการต่าง ๆ เด็กก็จะได้เรียนรู้ ได้คะแนนไปด้วย ซึ่งกระบวนการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ควรมีการบูรณาการร่วมกัน ผมเชื่อ การเดินทางไปดูงานคนที่ล้มเหลวและประสบความสำเร็จอย่างมีแบบแผนที่ไม่ใช่การไปเที่ยว เพื่อไปศึกษาและกลับมาทำ เช่น โรงเรียนนวมินทราชูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ได้เดินทางไป ศึกษาดูงานที่มี English program เพราะว่า ผู้ปกครองอยากให้ลูกย้ายไปเรียนที่อื่นที่มี English program โรงเรียนเลยไปดูงาน โรงเรียนที่มี English program การให้ผู้บริหารและครู ไปดูงานทั้งที่ ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จมีความสำคัญมาก จะต้องค้นหาข้อมูลก่อน ไป

มีการเตรียมข้อมูลก่อนไป เตรียมคำถามมาให้ผู้เชี่ยวชาญดูก่อน ถ้าหากตั้งคำถามไม่ดีไม่ควรไป จนกว่าจะได้คำถามที่ดีจะทำให้การไปดูงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น พอกลับมาต้องขอคุณแผนว่า จะกลับมาทำ ทำอะไรบ้าง ก่อนไปดูงานต้องทำแผน ขณะดูงานต้องมีคำถาม กลับมาต้องคุณแผนว่าจะ มาทำอะไร แบบนี้มันจะคุ้มมากเมื่อเทียบกับการอ่านหนังสือ โบราณว่าไว้อ่านหนังสือหมื่นเล่ม เกวียนไม่เท่ากับเดินทางหมื่นลี้ ให้ได้เห็นของจริง ได้สัมผัส ได้ถามเด็ก ได้ซักถามผู้บริหาร ได้ซักถามผู้ปกครอง และเก็บภาพออกมาประมวล เราจะทำอย่างไร ต้องไปดูให้ถึงสามที่ และนำมา ประยุกต์เป็นของตัวเอง จะได้เห็นจุดเด่นของแต่ละโรงเรียน พระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) บอกว่าให้ ไปดูโรงเรียนที่ยากจนเพราะว่าจะเจอวิธีแก้ปัญหาที่ที่ไม่มีเงินและไม่มีกำลังคน เด็กก็น้อย ค่าหัว ก็น้อย กลไกการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยธรรมชาติ ครูจะมีต้องมี จิตวิญญาณของความเป็นครู ครูมีหน้าที่สามอย่าง 1) หากความรู้ ที่ดีที่สุด คือ กระบวนการวิจัยอย่าง มีระบบ 2) เอาความรู้มาให้บริการงานวิชาการ สังคม เอามาทำแล้วเกิดประโยชน์จากการบริการ วิชาการสู่สังคม มีประสบการณ์สั่งสมก็มาพัฒนาเป็นหลักสูตรสอนเด็กให้สืบทอดอารยธรรมหรือ ศิลปวัฒนธรรม 3) หากความรู้เอาไปบริการวิชาการ เอาไปลองทำกับชาวบ้าน พอทำเสร็จพิสูจน์ ความรู้ที่ได้รับ ถ้ามีประโยชน์สรุปเป็นหลักสูตรมาเป็นตำราสอนเด็ก และเป็นเด็กต่อให้เด็กสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมความรู้ นี้คือหน้าที่ของครู” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการนิเทศ ติดตาม โดยศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบ โครงการ ศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญ ในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงาน โครงการ กิจกรรม การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการถอดบทเรียนและสนับสนุนให้ครู บุคลากรทาง การศึกษาได้ศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ตาม โครงการพระราชดำรินในพื้นที่ใกล้เคียง” (หัตยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่าง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยในแต่ละเดือนควรมีการจัด ประชุมให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ที่สนใจได้ทราบเรื่องแนวทางการพัฒนา และการส่งเสริมการดำเนินงานและการปฏิบัติตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับตนเอง โรงเรียน ชุมชน และสังคม เช่น กิจกรรมการสร้างวินัยทางการเงิน กิจกรรม ส่งเสริมการออม การพึ่งตนเอง เป็นต้น” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทักษะชีวิต เพื่อสอน นักเรียนให้รู้จักวิธีปลูกผัก ทำปุ๋ยหมัก รดน้ำ สังเกตวิธีปลูก ทำให้เห็นด้วยการปฏิบัติจริง และให้

เห็นว่าได้รับประโยชน์โดยไม่สอนให้ใช้สารเคมี ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ประชาชน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน สลับผลัดเปลี่ยนเข้ามาเป็นครูผู้สอน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน”

(บุญสม เข้มครวัณ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

4.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาคควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผลที่ได้จากการปฏิบัติจะทำให้เกิดความสุข ใจ สุขใจ อีกทั้งยังส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้อื่น ไปศึกษาเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้ที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการปฏิบัติ จะมีความภูมิใจและสุขใจที่ไม่ต้องการอวดอ้าง แต่ถ้าผู้อื่นเห็นการกระทำของเขาว่าเป็นสิ่งที่ดี จะนำไปบอกเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้อื่นและส่งเสริมการกระทำของเขา คนที่เขาทำความดี เขาย่อมได้รับความสุขใจเป็นเครื่องตอบแทนอยู่แล้ว แต่ถ้าเขาต้องการมากกว่านั้นก็แสดงว่าเขาไม่ใช่คนดีจริง” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาคควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรในสถานศึกษา และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตน พัฒนางาน พัฒนาสังคม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น และมีการกำหนดนโยบายประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ได้ศึกษาเรียนรู้จากบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ของภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินชีวิต การจัดการศึกษา หรือด้านอื่น ๆ ตามที่บุคลากรของสถานศึกษามีความสนใจ เพื่อให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมตามแต่ละบุคคล

4.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี ดังนี้

4.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาคควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน วัตถุประสงค์ของภาครัฐและเอกชน องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมมือเป็นภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ร่วมกันพัฒนา ติดตามผลการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของชุมชน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ยกตัวอย่างจังหวัดน่าน เดิมเคยผลิตอาหารของกิน ผลิตยา ผลิตเครื่องใช้เหลือล้น จนคนต้องขนไปขายนอกจังหวัดน่าน ล่องเรือล่องแพลงมา นำเงินเข้าจังหวัดน่าน แต่วันนี้ ความพอเพียงหายไปแล้ว ต้อง Import อาหารเข้าจังหวัดน่าน เพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้น โรงเรียนจึงถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน ดังตัวอย่างหนึ่ง เรื่อง เสียงกู่จากครูใหญ่ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน และสำคัญที่สุดคือการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“การมีส่วนร่วมของ “บวร” ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่ดี แต่ต้องเริ่มจากเจ้าอาวาสและพระที่สำคัญในวัดพร้อมที่จะร่วมมือในการสร้างเครือข่าย ด้านเศรษฐกิจพอเพียงกับโรงเรียนหรือไม่ แล้วในยุคนี้ถ้าเป็นไปได้ควรให้องค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล เข้ามาเริ่มด้วย จากนั้นก็ชวนผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมด้วยช่วยกัน” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วน ร่วมในการดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสังเกตจากความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมและ ความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชนที่มีการพัฒนา ปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการติดตาม และได้ส่งผลกระทบต่อให้กระบวนการดำเนินงานมีการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และเกิดการพัฒนายู่ตลอดเวลา” (บุญสม เข้มครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

4.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการติดตามผลการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนให้สอดคล้องและครอบคลุมการบริหารงาน ของสถานศึกษาในแต่ละด้าน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนา บุคลากรในสถานศึกษา และในการทำ ID plan” (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง สร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร พัฒนา ให้เต็มศักยภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน และสามารถขยายผล ให้ความรู้กับเพื่อนครู สอนงานกันได้อย่างต่อเนื่อง บุคลากรต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ

มีการกำกับ ติดตามอย่างชัดเจน โดยบุคลากรทุกคนต้อง “เข้าใจ เข้า ถึง และพัฒนาตนเองและผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง” จนเกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจนในด้านอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และการพัฒนาขับเคลื่อนองค์กรต้องผ่านกระบวนการ Hole school approach จึงจะประสบความสำเร็จและยั่งยืน โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ต้องมีเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน มองภาพเดียวกัน เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับนักเรียนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง สถานศึกษาต้องสร้างความเข้มแข็งโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นวิถีชีวิต ต่อเนื่อง และยั่งยืน” (หัตยา เข้มพีชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการติดตาม การพัฒนางานด้านวิชาการ แผนงาน บุคคล และบริหารทั่วไปให้ครอบคลุมตามภารกิจของสถานศึกษา โดยบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 25559)

4.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติใช้จริงในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการดำเนิน โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผลจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้ปฏิบัติตนเป็นกรณีตัวอย่าง และทำให้คนอื่นเห็นว่า คนที่เขาทำดีแล้ว ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เขามีความสุขอย่างไร ซึ่งเรื่องอย่างนี้คนที่จะรู้และต้องเป็นผู้ปฏิบัติเอง การจะไปหว่านล้อมให้ผู้อื่นปฏิบัติตามสามารถใช้ได้ระดับหนึ่ง แต่ถ้าเขาไม่เห็นด้วย เขาก็จะไม่ทำ แต่ถ้าบอกว่ามีความสุขพอเพียงในชีวิตจะมีความสุข เขาอาจจะฟัง เป็นความพอเพียงที่จะต้องไปให้ถึงความสุขและประโยชน์สุข” (อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติใช้จริงในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง สร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งส่งเสริมให้ ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน วัด หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายทางการศึกษา พัฒนา ติดตามผลการดำเนินกิจกรรม/โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง

การพัฒนาของชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประชาสัมพันธ์ สังเกตผลการดำเนินงานกิจกรรม รวมทั้งความร่วมมือที่เกิดขึ้น อีกทั้งปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้อง ครอบคลุม การบริหารงานของสถานศึกษาในแต่ละด้าน โดยบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

4.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริม การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่นุคลากร ของสถานศึกษา มี ดังนี้

4.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักความสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจริงและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนจะต้องศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการลงมือปฏิบัติจริง แล้วเกิดผลเป็นความเข้าใจ แต่ถ้าจะเริ่มให้ตรงจุดจะต้องเริ่มจากคนที่มีความทุกข์ เพราะคนที่มีความสุขหรือคิดว่ามีความสุขเขาจะไม่เข้าใจและไม่มองหาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเริ่มจากที่คนมีปัญหาแล้วชี้ให้เห็นว่า ถ้าดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาจะลดลงหรือหมดไปได้ หรือถ้าเป็นกรณี ก็จะต้องถามว่าเป็นกรณีที่ดีกับเด็กเกรหรือเพื่อจุดประกายความดีให้แก่นักเรียน” (อภิรักษ์ พันธเสน, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม, 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในประเด็นต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น การสร้างวินัยทางการเงิน เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน การปฏิบัติภารกิจหน้าที่และการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา (วัฒนา โคตรมี, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจหลักคิด หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดที่ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้ในการดำเนินงานและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีวิต เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรม มีความรู้ โดยยึดตามหลักพอเพียง (พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี) นำไปสู่การปฏิบัติด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน” (ดำรงสิทธิ์ เป้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งการดำเนินชีวิตให้ตามปกติและวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ครูมีความพอเพียง และสอนให้นักเรียนมีความพอเพียง พึ่งตนเองได้ โดยการเป็นแม่พิมพ์ พ่อพิมพ์ให้แก่สังคม” (บุญสม เข้มครวด, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

4.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังคำให้สัมภาษณ์

“สถานศึกษามีภารกิจที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน และสังคม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาของผู้เรียน ผลการดำเนินกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมกันดำเนินการและปฏิบัติสู่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จากสภาพปัญหาหรือสถานการณ์จริงที่ได้ร่วมลงมือทำระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะเป็นคำตอบของความสำเร็จในการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ว่าบรรลุซึ่งภารกิจในการจัดการศึกษาหรือไม่ หรือมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่สามารถพัฒนา ปรับปรุง สร้างความร่วมมือ ประสานงานเพิ่มเติม ได้ใหม่ ด้วยวิธีใดบ้าง” (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการนิเทศติดตาม โดยร่วมกับศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบโครงการ และศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียน พัฒนาคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนให้มีการน้อมนำหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันด้วยการถอดบทเรียนและนำบทเรียนไปปรับปรุงพัฒนางานต่อไป” (หัตยา เข้มเพชร, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพครู นักเรียนเชิงระบบ ส่งเสริมการศึกษา การอบรม ทั้งในและนอกสถานที่ พัฒนาการดำเนินงานและขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ยั่งยืน” (ดำรงสิทธิ์ เบ้าศิลป์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2559)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการประชุมประจำเดือน และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้พิจารณาวางแผนการดำเนินงาน เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กีฬาสัมพันธ์ กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน” (สมชาติ ประสมเพชร, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2558)

“ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสังเกตจากความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรม และความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชนที่ได้ร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการติดตาม และได้ส่งผลกระทบต่อให้กระบวนการดำเนินงานมีการตรวจสอบปรับปรุง แก้ไข และเกิดการพัฒนาคงอยู่ตลอดเวลา” (บุญสม เข้มครวญ, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจริงและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยดำเนินกิจกรรม อบรมพัฒนาของโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และจัดให้มีการประชุมประจำเดือน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบผลการดำเนินงาน ติดตามผล หรือร่วมพิจารณาวางแผนการดำเนินงานเกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนบรรลุตามวัตถุประสงค์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed method) เพื่อมุ่งศึกษา เปรียบเทียบ และแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีวิธีการดำเนินการวิจัยมี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 201 คน ได้มาด้วยการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ตามขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการสุ่ม และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .34-.99 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ .99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ตอนที่ 2 ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนำมาสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดจำนวน 7 คน และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

สรุปผล

จากการศึกษา เปรียบเทียบ และแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ใน 4 ด้าน (50 ตัวอย่าง) ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 3 ตอน ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นมีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี และมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการจัดการเรียนรู้อีกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการจัดการเรียนรู้อีก และการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ การนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีการรายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อีกที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดหรือผู้นำเพื่อประโยชน์สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และมีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้นักเรียน “อยู่อย่างพอเพียง” ตามลำดับ ส่วนข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ และมีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการงานที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยนำข้อค้นพบที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้าน จำนวน 4 ด้าน มาสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้บังคับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ผู้นำองค์กร/ท้องถิ่น หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

3.1.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในโรงเรียน เพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ

3.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายการศึกษา เป้าหมายของการศึกษา และจุดประสงค์ของการใช้งบประมาณในการบริหารจัดการงบประมาณตามประเภทของเงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล

3.1.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนในการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

3.1.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีหลักคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส เป็นไปตามระเบียบของทางราชการและเกิดประโยชน์สูงสุด

3.1.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทางการศึกษาให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

3.1.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนมากที่สุด คือ

3.1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนงบประมาณอย่างเป็นระบบและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

3.1.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการบูรณาการด้านวิชาการอย่างยั่งยืน คือ

3.1.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการด้านวิชาการร่วมกัน อีกทั้งนำผลการติดตามการดำเนินงานไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการ

3.1.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการนำผลการติดตามการดำเนินงานไปพัฒนาแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการ โดยมี

การถอดบทเรียนการศึกษา จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการ ที่ประสบความสำเร็จในระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค และระดับประเทศ

3.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

3.2.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการรายงานผล การประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างยั่งยืน คือ

3.2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการออกแบบ กิจกรรมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ตามบริบทของ สถานศึกษา

3.2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมในมีการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในระดับ โรงเรียน ชุมชน และสังคม คือ

3.2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

3.2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และภาคีเครือข่ายทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ในระดับ โรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของภาคีเครือข่าย ทางการศึกษาในระดับ โรงเรียน ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ

3.2.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ

3.2.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน จะต้อง มีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย โดยได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทางการศึกษา

3.2.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดประชุมชี้แจง ให้ความรู้ ความเข้าใจ เป้าหมายของการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตาม มาปรับปรุง/ พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของนักเรียนให้เกิดจิตสาธารณะแก่นักเรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในการแบ่งปันเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี คือ

3.3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์

3.3.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ในรายกิจกรรมพัฒนานักเรียน รวมทั้งงาน โครงการ รายวิชาที่สอนตามหลักสูตร

3.3.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานทางการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 แนวทางการส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีการติดตามผล การจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นแบบแผนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริม/ ช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด คือ

3.3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการออกแบบกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม ตามความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลภายใต้ความแตกต่างของนักเรียน

3.3.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามผล รายงานผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3.3.3 แนวทางการส่งเสริมให้มีผู้บริหารสถานศึกษานำผลการติดตามมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ

3.3.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการติดตามมาใช้ในพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับโรงเรียน ให้ครู บุคลากรทางการศึกษารู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ

3.3.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการติดตามใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจัดให้มีการประชุม การประเมิน และการประกวดในระดับโรงเรียน

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

3.4.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรในสถานศึกษา คือ

3.4.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่นด้วย

3.4.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบาย ข้อตกลงความร่วมมือร่วมกันของภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าร่วมศึกษาเรียนรู้จากบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญ แหล่งเรียนรู้ หรือองค์กรภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ ในด้านการดำเนินชีวิต การจัดการศึกษา หรือด้านอื่น ๆ ตามที่บุคลากรในสถานศึกษามีความสนใจ

3.4.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาพัฒนาการดำเนิน โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ

3.4.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน วัด หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นภาคีเครือข่ายทางการศึกษา พัฒนา ติดตามผลการดำเนิน โครงการให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของชุมชน

3.4.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการติดตามผลการดำเนินงาน โครงการ ให้ครอบคลุมการบริหารจัดการของสถานศึกษา ในแต่ละด้าน

3.4.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติใช้จริงในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง

3.4.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา คือ

3.4.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

3.4.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 การอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย จากผลการสรุปการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ดีสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้วยเห็นความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำ และดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มาขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาผ่านการดำเนินกิจกรรม/งาน/โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนบูรณาการเรียนรู้อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลาง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาติดตามผลประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เช่น ผู้อำนวยการและ

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมกันทำหน้าที่ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อรองรับการกำกับ ติดตามและประเมินผลจากคณะกรรมการ ผลจากการดำเนินงานทำให้เกิด ความตระหนัก เห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา อีกทั้งกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ได้จัดอบรมพัฒนาระบบการจัดการเรียนแบบ Active learning ให้ครูได้ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีการถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนา ติดตาม ส่งเสริม ช่วยเหลือครูและจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้การประกวดแผนการจัดการเรียนรู้ การประกวดการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับเขตพื้นที่ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ ให้คณะครูที่ได้ร่วมการดำเนินกิจกรรมออกแบบการเรียนรู้ ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จ รวมทั้งต่อยอดส่งผลงานเข้าร่วม การประกวดในระดับภาค และระดับประเทศ ทำให้ครู บุคลากรทางการศึกษา เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสอนนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริม คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง เป็นภูมิคุ้มกันให้นักเรียนสามารถพร้อมเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ จากที่กล่าวมาข้างต้นมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดนโยบาย ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการปฏิบัติทางการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 ข) และสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ตระหนักถึงความสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็น แนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามจุดเน้นที่ 3 ด้านสถานศึกษา องค์กรเด่น (High quality organization: HQO) ให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนิน กิจกรรมได้ครบทุกด้าน มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และเทียบเคียงกับหลักสูตรมาตรฐาน สากล ให้สถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2560 ก, หน้า 32-34) ดังที่ผ่านมา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ได้ส่งเสริมให้มีการนิเทศติดตาม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ เข้าไปนิเทศติดตามผลการดำเนินงานทุกโรงเรียน เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ ภายในปี พ.ศ. 2556 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ทุกแห่ง ดำเนินการบริหารสถานศึกษา จัดการเรียนรู้การสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาของประเทศไทยในปัจจุบันและในอนาคต ประเทศไทยให้ความสำคัญอย่างมากต่อวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกภายหลังปี ค.ศ. 2015 โดยได้มีการจัดทำนโยบายยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2558-2577) บนพื้นฐานหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยมีเป้าประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ด้วยการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้มีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ยึดแนวทางการพัฒนาบนฐานความต้องการของคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงช่วงบั้นปลายชีวิตเป็นหลัก การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีประเด็นด้านการศึกษาสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมที่สนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

ในเป้าหมายของการศึกษา คือ การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีหน้าที่ขับเคลื่อน กำกับ ดูแล ติดตาม บูรณาการประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการพัฒนาการศึกษา ยกย่องคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ตามกรอบนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 ก, หน้า 17-18) สอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 275 คน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ระดับการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภักดิ์ มั่นศรี (2557) ได้ศึกษา ครูผู้สอนภาษาจีนและนักเรียนที่เรียนภาษาจีนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 (ระยอง) ปีการศึกษา 2556 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาจีน

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (ระยอง) โดยรวม และรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภารัตน์ บุคคาวงค์ (2558) ได้ศึกษา ครูโรงเรียนในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ปีการศึกษา 2557 พบว่า การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกร วงศ์วิราษฎร์ (2559) ได้ศึกษา ครูผู้สอน โรงเรียนกลุ่มค่ายพระยาตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ปีการศึกษา 2558 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ใน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย คือ ครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 306 คน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสามารถในการกำหนดนโยบายบริหารจัดการสถานศึกษาโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่การปฏิบัติงานจนเกิดผลสำเร็จที่ดีในระดับ สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา อีกทั้งตระหนักถึงหน้าที่ ภารกิจในฐานะ ผู้นำของสถานศึกษาจึงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วม วางแผนการดำเนินงานแผนปฏิบัติงานประจำปีร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ใน การปฏิบัติงาน 4 ด้าน ของสถานศึกษา คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ

ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น กำหนดให้มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในแผนปฏิบัติการประจำปี มีแผน/ โครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการสู่การจัดกิจกรรมและการใช้งบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาในฐานะภาคีเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จและเกิดความอย่างยั่งยืน โดยให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ประชุมชี้แจง อบรมพัฒนานักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพร้อมรับการประเมิน กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน/ กิจกรรม/ โครงการในสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษและหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับสันติบัญญัติ (2552) กล่าวว่า การดำเนินการทางการบริหารเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่องานในขอบเขตความรับผิดชอบ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารที่เรียกว่า กระบวนการบริหาร (Administration process) หรืออาจเรียกว่าหน้าที่การบริหาร (Administration function) ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้มีศักยภาพในการใช้กระบวนการบริหารในแต่ละขั้นตอนอย่างชาญฉลาด ประกอบกันหากพบปัญหาอุปสรรคในการบริหาร ก็สามารถแก้ปัญหาได้ทันที่ ความเสียหายต่าง ๆ อาจไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้ในปัจจุบันการบริหารได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง การจัดระบบภายในสถานศึกษาเป็นการบริหารเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าว ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานศึกษา เป็นองค์กรทางสังคมประเภทบริการ (Service organization) ที่มีการกึ่งในการให้บริการทางการศึกษา แก่ประชาชนทั่วไปอย่างมีคุณภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและทักษะในการจัดระบบงาน ภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะการนำศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถทั่วไปในเชิงการบริหารมาใช้เป็นแนวทางหลักในการให้บังเกิดความมั่นใจในศาสตร์ทางการบริหาร การที่ผู้บริหารจะจัดระบบการทำงานภายในนั้น ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องนโยบาย บทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงาน ศักยภาพของบุคลากรทางการบริหาร สิ่งแวดล้อม และความรู้ความสามารถในการจัดการในองค์กร และต้องยึดถือการบริหารตาม

บทบาทหน้าที่ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายการศึกษาอย่างเคร่งครัดสม่ำเสมอ ซึ่งรายละเอียดของงานและแนวทางปฏิบัติของแต่ละสถานศึกษา อาจมีแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปบ้างตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557 ก) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริการและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยยึดหลักการด้านความพร้อมและความเหมาะสม ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายความเป็นอิสระคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยกระจายอำนาจให้สถานศึกษามากที่สุด ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบตัดสินใจโดยตรง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา และสอดคล้องกับวิโรจน์ สารัตถะ (2557) กล่าวว่า ระบบ (System) เป็นการสร้างสรรค์ระบบและเงื่อนไขการทำงานที่จะช่วยให้บุคลากรและนักเรียนสามารถทำงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้ ซึ่งผู้นำทางการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานประจำวัน การตัดสินใจ และการออกแบบการปฏิบัติงานในกรณีต่าง ๆ ดังนี้ 1) การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การบรรจุแต่งตั้งบุคลากร การงบประมาณ การจัดการเวลา และการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน 2) ติดตามผลการเรียนของนักเรียน โดยการประเมินผล การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 3) ใส่ใจต่อนักเรียนและสนับสนุนบุคลากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 275 คน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารงาน โดยใช้เหตุผล พบว่า โดยรวมและรายช้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ แก้วไกรเพชร (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน 50 คน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารตามความต้องการของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านบทบาทในฐานะเป็นผู้นำในด้านการสอนหรือด้านวิชาการ โดยรวมและรายช้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชอนันต์ หาญจิต (2555) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาในประชาคมอาเซียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู โรงเรียนเมืองพัทยา 3 (วัดสว่างฟ้าพุดตา

ราม) จำนวน 70 คน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาในประชาคมอาเซียน ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.1.1 ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้นำ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ดังนี้

1.1.1.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาพัฒนา และปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน เพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายการศึกษา เป้าหมายของการศึกษา และจุดประสงค์ของการใช้งบประมาณในการบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดตามประเภทของเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล และกำหนดทิศทางการบริหารการจัดการงบประมาณ เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติ การดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบในการใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตามทิศทางการบริหารการจัดการงบประมาณได้อย่างถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และเกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา โดยมีอำนาจ หน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจนโยบายการศึกษา เป้าหมายของการศึกษา และจุดประสงค์ของการใช้งบประมาณตามประเภทของเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการด้านนโยบายของการพัฒนาประเทศและใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้เหมาะสมกับกิจกรรม/ โครงการ/ งาน ในการพัฒนานักเรียนและสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการวางแผนให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาเข้ามาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของเครือข่ายทางการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ ในระดับสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จะส่งผลทำให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และมีการติดตามผลการดำเนินงาน

พัฒนา และปรับปรุงการบริหารงานงบประมาณอยู่เสมอ ส่งผลให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า (2554, หน้า 47-48) กล่าวว่า ผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญยิ่ง และเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีมติต่าง ๆ ในสังคมดำเนินงาน โดยมีคุณธรรมจริยธรรมกำกับตลอดจนริเริ่มสร้างสรรค์โครงการหรือกิจกรรม เพื่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคม สร้างสรรค์สื่อที่มีคุณธรรมจริยธรรมเอื้อให้เกิดการสร้างกฎระเบียบและมาตรฐานด้านคุณธรรมในหน่วยงานที่มีบุคคลนั้น ๆ สังกัด และสถาบันพระปกเกล้า (2554, หน้า 4) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่าหลักคุณธรรมเป็นการพัฒนาให้บุคลากรของภาครัฐยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐเป็นการบริหารที่ไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ แต่ต้องให้ความสำคัญกับการดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักการอันถูกต้อง การยึดถือระบบคุณธรรม คุณค่าและความดีงามทั้งหลาย ทั้งนี้ เพราะระบบคุณค่าและค่านิยมต่าง ๆ ในระบบราชการจะเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของข้าราชการและชี้นำวิธีการให้บริการแก่ประชาชนด้วย อีกทั้งหลักความโปร่งใส การทำงานที่เปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้ จะส่งผลให้การทุจริตคอร์รัปชันและความค้ายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการลดลง ดังนั้น ถ้าภาครัฐจัดระบบการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและเปิดเผยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ในวิธีการและขั้นตอนการทำงาน ได้มีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติงาน ตลอดจนผลการดำเนินงานจะส่งผลให้ข้าราชการมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน และผลของงานมีการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง เป็นธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและประเทศชาติโดยรวมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจว่าข้าราชการมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ นันทะเทศ (2558) ได้ศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ทั้ง 7 ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ สถานศึกษาควรศึกษานโยบายหน่วยงานต้นสังกัดว่ามีทิศทางต้องการผลสัมฤทธิ์ด้านใดแล้วนำมาจัดทำข้อมูล วางแผนล่วงหน้าเพื่อจะทำได้ตรงกับนโยบายดังกล่าว และมีการแต่งตั้งคณะทำงานในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ ประมวลผล สรุป และรายงานผลการจัดทำข้อมูลให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ โดยจัดพิมพ์เอกสารเป็นรูปเล่มและเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ อีกทั้งศึกษาข้อตกลงการปฏิบัติงาน และเป้าหมายการให้บริการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ สถานศึกษาควรวิเคราะห์ทบทวนภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษา และศึกษารายงานข้อมูลสารสนเทศที่

เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและประเมินสถานภาพของสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานที่จะทำสอดคล้องกับเขตพื้นที่การศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงศ์ รัตนรังษี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน: กรณีศึกษา โรงเรียนวัดศรีเมือง ตามมาตรฐานการเงินทั้ง 7 ด้าน พบว่า แนวทางการพัฒนาการวางแผนงบประมาณ ควรมีการประชุม สร้างความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกันให้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในปัจจุบัน นิเทศติดตาม เพื่อให้ได้ข้อบกพร่องและสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามแผนงาน/ โครงการในสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแผน/ โครงการ ควรมีระบบจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมงาน/ โครงการ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทรัพยากรที่จัดสรรให้กับกิจกรรมที่สำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงาน/ โครงการ เป็นไปตามแผนงาน/ โครงการที่ได้วางแผนไว้

1.1.1.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามผล

การดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนงบประมาณอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนงบประมาณอย่างเป็นระบบ สามารถช่วยกำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษา ขั้นตอนการดำเนินงาน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาดำเนินงานตามแผนงบประมาณที่กำหนดได้อย่างมีระบบ สอดคล้องกับเป้าหมาย เป็นขั้นเป็นตอน และเกิดความถูกต้องในการปฏิบัติ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนงบประมาณของสถานศึกษา ช่วยให้เกิดความร่วมมือทางการศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณฯ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 อ้างถึงในชนิสรา ศิลานุกิจ, 2555, หน้า 82) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรดำเนินการตัดสินใจให้มี

ความถูกต้องและก่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการบริการมากที่สุด โดยใช้องค์คณะบุคคลเข้ามา มีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจัดให้มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง แม้ผู้บริหารจะมีอำนาจในการบริหารงานและการตัดสินใจก็ตาม แต่อำนาจอิสระนั้นมิใช่เป็นไปโดยปราศจากการควบคุมตรวจสอบของทางราชการ โดยเฉพาะการเงินซึ่งส่วนใหญ่มาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาในช่วงก่อนใช้ ระหว่างใช้ และภายหลังการใช้ผู้บริหารจะต้องจัดทำระบบบัญชีให้ครบถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ เพื่อการบริหารงานของตนเองเป็นไปด้วยความโปร่งใส และสุจริต และสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (รุ่ง แก้วแดง, 2545 อ้างถึงในชนิศรา ศิลานุกิจ, 2555, หน้า 104) กล่าวว่า ผู้บริหารมีอาชีพต้องใช้กระบวนการ P-D-C-A วางแผนเก่ง วางแผนเป็น นำแผนที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติจริง ไม่กลัวการประเมินเพื่อพัฒนา และปรับเป้าหมายเพื่อให้วงจรการทำงานในขั้นต่อไปดีขึ้นตลอดเวลา ผู้บริหารมีอาชีพต้องใช้วิจัยในกระบวนการบริหาร รวมทั้งต้องมีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ที่สามารถเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตตา แก้วปราชญ์ (2557) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนสหวิทยาเขตระยอง เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผนงบประมาณ แนวทางการพัฒนาควรมีการพิจารณาปัจจัยที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนต่อการดำเนินงานมากที่สุด ควรพิจารณาและเน้นความคุ้มค่าในการลงทุนก่อนตัดสินใจดำเนินงาน และควรมีการวางแผนงบประมาณให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมของหน่วยงาน และด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน แนวทางการพัฒนาควรมีการรายงานทางการเงินให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษารับทราบ ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณล่วงหน้า และควรมีการแสดงผลการดำเนินงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ นันทะเทศ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ทั้ง 7 ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานการใช้จ่ายเงินและผลการดำเนินงาน พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงินทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานตามข้อตกลงการให้ผลผลิตของสถานศึกษาให้เป็นตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส และสถานศึกษาควรมีการนิเทศให้เป็นไปตามแผนการตรวจสอบ ติดตามของสถานศึกษา โดยเฉพาะโครงการที่มีความ

เลี้ยงสูง จัดทำข้อสรุป การตรวจสอบ ติดตาม นิเทศพร้อมทั้งเสนอข้อปัญหาที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ รายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และจัดทำรายงานข้อมูลการใช้งบประมาณ ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำแผนการตรวจสอบติดตาม ประสานแผน และดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม อีกทั้งสถานศึกษาควรกำหนดปัจจัยหลักความสำเร็จของสถานศึกษา โดยจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตที่กำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา สร้างเครื่องมือเพื่อประเมินผลแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และจัดทำรายงานประจำปี รายงานผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัฐพงษ์ รัตนรัมย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดศรีเมือง ตามมาตรฐานการเงินทั้ง 7 ด้าน พบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือมีการประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สร้างความตระหนักให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาวางแผนพัฒนาโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสรารักษ์ ศิริพงษ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน ควรมีการจัดทำแผน ตรวจสอบ ติดตามการใช้เงิน และผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ควรเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้การอบรมในการจัดทำแผนการตรวจสอบและติดตาม ควรระบุในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ว่าเงินในหมวดใดจะใช้เมื่อไรให้ชัดเจน และสถานศึกษาควรจัดสร้างเครื่องมือประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินการ โดยใช้ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ควรจัดทำรายงานประจำปี และรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสาธารณชน ควรจัดทำรายงานประจำปีและรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสาธารณชนเป็นราย 6 เดือน หรือรายปี ควรจัดทำผลการประเมินเพื่อสรุปรายงานประจำปีไว้ไตรมาส และสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจต่อสาธารณชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

1.1.1.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการบูรณาการด้านวิชาการอย่างยั่งยืน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการบูรณาการด้านวิชาการร่วมกัน อีกทั้งนำผลการติดตามการดำเนินงานไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการ โดยมีการถอดบทเรียนการศึกษา จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการที่ประสบความสำเร็จในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค และระดับประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา โดยมี การออกแบบกิจกรรมการบูรณาการการวิชาการร่วมกัน อีกทั้งมีการนำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมบูรณาการด้านวิชาการ ความร่วมมือดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา และได้ทบทวนการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งศักยภาพของสถานศึกษาในการพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการให้ประสบผลสำเร็จในระดับสถานศึกษา ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจะมีการถอดบทเรียนการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป อีกทั้งให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านวิชาการที่ประสบความสำเร็จในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค และระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เกิดประสบการณ์เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผลงานที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 ก, หน้า 81) กล่าวว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาในระยะ 20 ปี โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ด้านที่ 4 คือ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) หน่วยงาน สถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกแห่งสามารถบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล จัดให้มีระบบการจัดสรรและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ก่อประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนานักเรียนแต่ละคนให้บรรลุศักยภาพและขีดความสามารถของตน และส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทุน และร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะสถานประกอบการ สถาบัน และองค์กรต่าง ๆ

ในสังคม และผู้เรียนผ่านมาตรการทางการเงินและการคลังที่เหมาะสม และสอดคล้องกับรุ่ง
 แก้วแดง (รุ่ง แก้วแดง, 2545 อ้างถึงในชนิสรา ศิลานุกิจ, 2555, หน้า 105) กล่าวว่า ผู้บริหาร
 สถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดการใช้ทรัพยากรได้ประโยชน์สูงสุดโดยประหยัดสุด
 ผู้บริหารมืออาชีพจะไม่ท้อถอยถามเฉย ๆ ที่สะท้อนปัญหาซ้ำซากของการ โบราณแบบโบราณที่ว่า
 “ขาดคน ขาดเงิน” อีกต่อไป ให้เกียรติและยกย่องครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือ
 มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหาร
 มืออาชีพต้องมองเห็นความสำคัญและยกย่องให้เกียรติกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง
 และชุมชน ในฐานะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่า สามารถสนับสนุนสถานศึกษาได้ทั้งในเรื่อง
 คำแนะนำ ความคิดเห็น ภูมิปัญญาความรู้ อาคาร สถานที่ แหล่งเรียนรู้ ฯลฯ และสอดคล้องกับ
 ข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ระบุว่า พัฒนา
 โรงเรียน/ สถานศึกษาทั้งระบบ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างสรรค์ หรือองค์กรวัฒนธรรม
 ยกระดับและปรับตัวด้านบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมี
 การแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนงานในทุกภาคส่วนและระดับต่าง ๆ ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อน
 งานให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ และระดับชาติ เป็นต้น
 (พอลดา บุตรสุทธีวงศ์, 2553, หน้า 100)

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
 ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ 1) ในระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำด้านวิชาการมี
 ความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ใน
 สถานศึกษา ในการวัดผล ประเมินผล การวางแผนและใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน
 รวมทั้งสื่อการสอน อีกทั้งส่งเสริมให้ครูมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ออกแบบหน่วย
 การเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น
 โครงการ การวิจัยในชั้นเรียนที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 8 กลุ่มสาระ
 การเรียนรู้ มีการผลิตสื่อและใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ
 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการดำเนินงาน/ กิจกรรม/ โครงการ โดยบูรณาการ
 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเกิดมิติของความร่วมมือกัน
 ระหว่างคณะครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา
 จากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงส่งเสริมให้ครูมีการติดตามผลการ
 ดำเนินงาน และจัดทำสรุปข้อมูลสารสนเทศ รายงานผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ได้ทราบถึงผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นใน ปีงบประมาณนั้น ๆ 2) ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษากลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้รับการอบรมพัฒนาด้านหลักสูตรและการจัด การเรียนการสอนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง จากศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 คือ นางหทัยา เข้มเพชร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ พิเศษ พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้ง 64 โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด ให้วิเคราะห์ หลักสูตรและจัดการเรียนการสอนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นเรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการตั้งคำถาม ฝึกปฏิบัติ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ โดยครูแกนนำที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการจะต้องนำความรู้ที่ ได้รับจากการอบรมไปขยายผลในระดับสถานศึกษาของตนเองให้แก่เพื่อนครูทราบ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชา/ กิจกรรม/ โครงการที่ตนเองรับผิดชอบได้ มีการดำเนินกิจกรรมสู่การปฏิบัติจริงกับนักเรียนใน สถานศึกษา ซึ่งจะมีการนิเทศ ติดตามผล การวิเคราะห์หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนบูรณา การหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ จากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 นำโดยคณะกรรมการผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าไปนิเทศ ติดตามผลการ ดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการ ศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเกิดความภูมิใจในการปฏิบัติ และเห็นประโยชน์ที่ได้รับจาก การขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ผู้เรียน ทำใ้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ยังมีภารกิจสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่ พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ทั้ง 64 โรงเรียน และส่งเสริมให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ารับการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ หรือศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการน้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิโรจน์ สารัตถะ (2557) กล่าวว่า ภาพห้องเรียนจะขยายเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น (Greater community) หลักสูตรและการสอนจะมีลักษณะทำทนายสำหรับนักเรียนทุกคน และคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล หลักสูตรจะไม่เน้นการยึดตำราเป็นตัวขับเคลื่อน (Textbook-driven) หรือแบบแยก

ส่วน (Fragmented) เช่นในอดีต แต่จะเป็นหลักสูตรแบบยึด โครงงานและการบูรณาการ การสอน ทักษะและเนื้อหาจะไม่เป็นจุดหมายปลายทาง (as an end) เช่นที่เคยเป็นมา ซึ่งลักษณะของหลักสูตร ในศตวรรษที่ 21 จะเป็นหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะเชิงวิพากษ์ (Critical attributes) เชิงวิทยาการ (Interdisciplinary) ยึด โครงงานเป็นฐาน (Project-based) ขับเคลื่อนด้วยการวิจัย (Research-driven) เชื่อมโยงท้องถิ่น ชุมชนเข้ากับภาค ประเทศ ภูมิภาค และ โลก เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิด ขั้นสูง พหุปัญญา เทคโนโลยีและมัลติมีเดีย และการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 ก) กล่าวถึง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 5: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมาย ที่ 2 กล่าวคือ หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การปฏิบัติ ซึ่งมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษา/ สถาบันการศึกษา จัดการเรียนการสอนและ กิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น เป็นต้น และสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 (2560 ข, หน้า 38) ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 64 โรงเรียน โดยดำเนินงานด้านกลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โครงการที่ 13 ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ 1) เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา พอเพียงในสังกัดให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 70 ของ โรงเรียนทั้งหมด และมี “ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง” เพิ่มขึ้นปีละ 1 แห่ง (ครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่ สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี และชัยนาท) 2) เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและ ผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเชื่อมโยงหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้และกิจกรรมเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรม 3) เพื่อ พัฒนารูปแบบแนวทางการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษา พอเพียงต้นแบบ และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อปลูกฝังผู้เรียน ด้านคุณลักษณะ รักเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีคุณธรรม จริยธรรมตามค่านิยมหลักของ คนไทย 12 ประการ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย บูรณาการหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน โครงการพระราชดำริ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 275 คน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านการบริหารงานบนฐานความรู้ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องงานวิจัยของกับเพลินพิศ โลหากาศ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้อง งานวิจัยของกับวาสนา เต่าพาลี (2557) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี จำนวน 331 คน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านเป็น ผู้นำทางวิชาการ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวนิตย์ ชันบุตรศรี (2558) ได้ศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขต 6 จำนวน 254 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการส่งเสริมวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุวิษชัย สยามประ โคน (2558) ได้ศึกษา เรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน โรงเรียนในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 จำนวน 162 คน ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.2.1 ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้นำ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1.2.1.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการรายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างยั่งยืน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการออกแบบกิจกรรมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนตามบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริม ประสานให้เกิดความร่วมมือระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา จะทำให้เกิดความร่วมมือกันในการสนับสนุน ส่งเสริมการออกแบบกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ความร่วมมือถือได้ว่าเป็นกลไกการดำเนินงานให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งความร่วมมือกันมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ระบุว่า ใช้ยุทธศาสตร์ “3 จ และ 1 ย” (จับต้องได้ จริงใจ จริงจัง และยั่งยืน) เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาไทย ทำให้เรื่องต่าง ๆ จับต้องได้ ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตประจำวัน ไม่มุ่งที่รูปแบบหรือหลักการ ผู้รับผิดชอบทุกระดับตั้งใจ จริงใจที่จะผลักดัน ทำอย่างจริงจัง และให้ยั่งยืน (พอลดา บุตรสุขธิวงศ์, 2553, หน้า 100) และสอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า (2554, หน้า 6) กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนร่วม คำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ โดยยึดถือประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน ดังนั้น ภาครัฐซึ่งยังคงฐานะเป็นแกนนำสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการในการพัฒนาประเทศ และการให้บริการแก่ประชาชน จึงอาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการและกลไกการทำงานให้คำนึงถึงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีพร แก้วโขง (2554) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ มีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ให้กำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงาน วิชาการ และสร้างความตระหนักกับบุคลากรให้มีส่วนร่วม รวมทั้งปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ ติดตามที่หลากหลาย เน้นกัลยาณมิตร

1.2.1.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักในบทบาท หน้าที่ของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และจัดการเรียนรู้ คู่มือช่วยเหลือนักเรียน โดยส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และ ภาศึเครือข่ายทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ใน ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม ผู้ปฏิบัติควรตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ หรือคุณธรรมของมนุษย์ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง สร้างความเปลี่ยนแปลงในระดับตนเอง ครอบครัว และสังคมต่อไป ดังในฐานะของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นกำลังของชาติในการสร้าง ชาติ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ของตนตามจรรยาบรรณ วิชาชีพย่อมส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน สถานศึกษา และสังคมต่อไปอย่างเป็นวงกว้าง สังคมมีคณติ คนเก่ง พัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าด้วยการตระหนักในบทบาท หน้าที่ของตนเอง ซึ่งผลของ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระดับต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้จริงในทุกระดับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงแค่เป็น หลักการ แต่เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่ทุกคนสามารถทำได้ตามบริบทของตนเอง การเกิด ความร่วมมือกันในการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู บุคลากรทางการ ศึกษา นักเรียน และภาศึเครือข่ายทางการศึกษาจะส่งผลให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับตนเอง และระดับสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้อง ข้อเสนอ ยุทธศาสตร์และแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ระบุว่า ให้มีการพัฒนา โรงเรียน/ สถานศึกษาทั้งระบบ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างสรรค์ หรือองค์กรวัฒนธรรม ยกระดับและปรับตัวด้านบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และแต่งตั้ง คณะทำงานขับเคลื่อนงานในทุกภาคส่วนและระดับต่าง ๆ ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ และระดับชาติ เป็นต้น (พอลา บุตรสุทธี วงศ์, 2553, หน้า 100) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภารัตน์ บุคคาวงค์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอตะเภาบ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ด้านการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนคุณธรรม และจริยธรรม ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความประพฤติและยึดหลักจรรยาบรรณในการ ปฏิบัติตน ผู้บริหารดำเนินงาน โดยยึดหลักธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารงาน บนพื้นฐานความรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงระหว่างครูภายในและนอกโรงเรียน และยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามหลักวิชาการ ผู้บริหารดำเนินงานโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนมาปรับใช้ในการ การเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยสรุปประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาทุกคนเข้ารับการสัมมนา ศึกษาคุณงานด้านการ บริหารสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควร ส่งเสริมให้โรงเรียนที่มีความพร้อมหรือเป็นแกนนำเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ได้พัฒนาตนเองขึ้นเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็น โรงเรียน ต้นแบบในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครต่อไป

1.2.1.3 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดประชุมชี้แจง ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายของการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิธีการ ศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ให้มีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน โดยได้รับความร่วมมือจากภาคเครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุน การศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย ทั้งนี้อาจเป็นการจัดประชุมชี้แจง ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายของการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย วิธีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัยแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนจะช่วยให้มีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัยเกิดขึ้นในระดับโรงเรียน ทำให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนสามารถศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้อง เกิดกระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาค เครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุน ส่งเสริมให้ความร่วมมือ ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล ด้าน การประสานความร่วมมือ ด้านเงินทุนสนับสนุน หรือด้านการอำนวยความสะดวกในการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559 ฉ, หน้า 1)

กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมีปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ครู ผู้เรียน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษา ที่ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ซึ่งระบุว่า สนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาหาแนวทางใหม่เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (พอตา บุตรสุขธิวงศ์, 2553, หน้า 100) และสอดคล้องกับงานวิจัยของรชนิกร วงศ์จิรายุทธ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มโรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ด้านการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดแผนงาน โครงการ พัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ในการดำเนินการตามแนวทางจัดการเรียนรู้โรงเรียนควรมีการจัดวางแผนงาน โครงการ และสร้างความรู้ ความเข้าใจให้บุคลากร

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีภารกิจให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพรอบด้าน เป็นคนเก่ง คนดี ที่มีความสุข และสร้างประโยชน์แก่สังคม โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา และส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยวางแผนการจัดกิจกรรมกับคณะครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ให้มีส่วนร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมและติดตามผลให้เหมาะสมตามกับนักเรียนตามบริบทของสถานศึกษา โดยดำเนินกิจกรรม 3 ลักษณะในสถานศึกษา คือ 1) กิจกรรมนักเรียน 2) กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ เกิดทักษะและประสบการณ์ชีวิต เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม ชมรม กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์ช่วยเหลือสังคม กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการประสานความร่วมมือผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน ราษฎรชาวบ้าน ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน รวมทั้งช่วยเหลือ พัฒนานักเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการเรียนรู้ตามช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

(2555 ก) กล่าวว่า การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ผู้สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินมาแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 โดยกำหนด โครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง ใน 3 ลักษณะ คือ กิจกรรม แนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และได้มีการนิเทศ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา โดยการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพ จำเป็นต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสถานศึกษาสามารถ นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ตามความเหมาะสม ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาท โดยการกำหนดแผนการจัดกิจกรรม ไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ชี้แจง พัฒนาและส่งเสริม ทำความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้บุคลากร สร้างเครือข่ายและ ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจ 2) ครูที่รับผิดชอบกิจกรรม มีบทบาทโดยการศึกษาแนวทางการ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชี้แจงให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจ ร่วมกับนักเรียนออกแบบ กิจกรรม ส่งเสริม กระตุ้น และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ให้คำปรึกษา ดูแล ติดตาม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน ตลอดจน ประเมินผล รายงานผลการดำเนินกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ผลงาน 3) นักเรียน มีบทบาทโดยการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ตนเอง และเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ร่วมประชุมจัดทำแผนงานและปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดประสบการณ์ ทบทวน และสะท้อนความรู้สึกละหว่างการปฏิบัติกิจกรรม 4) คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและมีส่วนร่วมในการกำหนดวางแผนดำเนิน กิจกรรมและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรม 5) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมใน การวางแผนการจัดกิจกรรม และอาสาร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน ยอมรับในศักยภาพ ของนักเรียน ดูแล เอาใจใส่นักเรียน และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาร่วมมือกับ สถานศึกษา เพื่อติดตามประเมินผลพัฒนาและการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน และสอดคล้องกับ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2555 ข) กล่าวว่า จากการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 พบว่า 1) ในภาพรวมผู้บริหาร มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ซึ่งเทียบกับเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ พบว่า มีระดับสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และสามารถนำไปใช้ได้เมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ พบว่า มีระดับสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน และศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ในเรื่อง หลักการจัดกิจกรรม โครงสร้างเวลา การประเมินผล แต่ประเด็นอื่นมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ได้ สำหรับแหล่งความรู้ที่ได้รับ พบว่า ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากการอบรม 2) ความตระหนักในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีความสามารถพัฒนาให้ครูเห็นความสำคัญและคุณค่าของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับมากที่สุด สำหรับศึกษานิเทศก์ให้ความสำคัญและมีความสามารถพัฒนาให้ครูเห็นความสำคัญและคุณค่าของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับมาก 3) การนิเทศการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาของศึกษานิเทศก์ พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีวิธีการนิเทศ ใน 3 อันดับแรก คือ การอบรมหลักสูตรฯ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกเยี่ยม/ นิเทศติดตาม และการจัดประชุม สัมมนา และจัดส่งสื่อเอกสาร ไปให้โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาทุกโรงเรียน และสอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2555) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และความถนัดของผู้เรียน โดยคณะครูจะร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาวางแผนพัฒนาจัดชุมนุมหรือชมรมตามความสนใจ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ จัดทำเป็นโครงการของสถานศึกษาที่ให้ผู้เรียนทุกคนร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการเข้าร่วมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้จัดให้มีโครงการกิจกรรมและกระบวนการเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย เช่น กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมอบรมประจำสัปดาห์จัดให้นักเรียนทุกระดับชั้นเข้ารับการอบรมในคาบจริยธรรม กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์และในวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงการ/ กิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมกีฬานันทนาการ ฝึกระเบียบวินัยผ่านการเรียนลูกเสือ กิจกรรมครูพระสอนธรรมะ เป็นต้น และสอดคล้องกับสมเกียรติ กู้อิสรณี (2555) กล่าวว่า ความสำเร็จในการจัดการศึกษาในโรงเรียน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคน ทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ช่วยดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรมลูกหลานอยู่เสมอ ทำให้ทราบความเปลี่ยนแปลง และสามารถหาวิธีป้องกันหรือแก้ปัญหาได้ทันการณ์ เนื่องจากทุกปัญหาของนักเรียนล้วนมีสาเหตุและไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่เป็น

การตั้งสมประสพการณ์ที่มีผลในเชิงลบต่อพฤติกรรม ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และการกระทำ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือในเบื้องต้น ปัญหาที่จะลุกลามมากขึ้น จนมีความซับซ้อนยากต่อการแก้ปัญหาในที่สุด เมื่อนักเรียนอยู่ในโรงเรียนจึงมีครูช่วยทำหน้าที่ดังกล่าวแทนพ่อแม่ ในช่วงเวลาหนึ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวรรณ ศรีพหล (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน พบว่า แนวการจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ควรเน้นในเรื่องของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดหลักสูตร สามารถจัดได้ 3 รูปแบบ คือ การสอดแทรกหรือบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การบูรณาการไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการจัดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายวิชาหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้ การจัดหลักสูตรต้องกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่มุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาเจตคติและคุณธรรมที่ได้จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะและความสามารถ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นพื้นฐานนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เช่น กระจ่างในค่านิยม กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการอภิปราย กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สถานการณ์จำลอง กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหาและกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี คำทอง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครูผู้สอน กิจกรรมที่รับผิดชอบของครูผู้สอน และประสพการณ์ในการฝึกอบรม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน โรงเรียนบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 80 คน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร วงศ์จิรายุทธ์ (2559) ได้ศึกษาครูผู้สอนโรงเรียนกลุ่มค่ายพระยาตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ปีการศึกษา 2558 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.3.1 ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้นำด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1.3.1.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของนักเรียนให้เกิดจิตสาธารณะแก่นักเรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในการแบ่งปันเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน รวมทั้งงาน โครงการ รายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรของสถานศึกษา รวมทั้งมีจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่ายทางการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การสร้างความตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ทำให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ มีคุณธรรมในจิตใจ เกิดการเรียนรู้เป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี เมื่อได้รับความร่วมมือ สนับสนุน ส่งเสริมในระดับชุมชน สังคมจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ทำให้สังคมมีความสุข เกิดเป็นเวทีของการทำสิ่งดี ๆ ทั้งในการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดีร่วมกัน สอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ระบุว่า การศึกษาต้องเชื่อมโยงกับทุกระบบ และทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อเรียนรู้เรื่องคุณธรรม ความสมานฉันท์ และวิถีประชาธิปไตย ในวิถีชีวิต โดยมีครอบครัวถ่ายทอดระบบคุณธรรม ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนและครอบครัวเข้ามาช่วยในระบบการถ่ายทอด ซึ่งจะต้องเริ่มสร้างวินัยตั้งแต่เด็ก สนับสนุนให้เด็กได้ออกไปเรียนกับภูมิปัญญา (พอดา นุตรสุทธีวงศ์, 2553, หน้า 98) และสอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า (2554, หน้า 125) ผู้นำต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของหน่วยงานด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อตรงและแสดงให้เห็น โดยชัดเจนถึงความรับผิดชอบของผู้นำ ต้องให้เกียรติให้กำลังใจ เป็นแรงจูงใจและคอยแนะนำตักเตือน หรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือสมาชิกในองค์กร เพื่อสร้างความซื่อตรงในองค์กรและสังคมโดยรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีพร แก้วโงง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน

เขต 2 พบว่า ด้านการบริหารทั่วไป มีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในวางแผนและการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาระบบควบคุมภายใน การติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาการศึกษาให้สาธารณชนรับทราบ และ โรงเรียนควรมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้มีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมภาคภูมิใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชั้นชนก ชลธาร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านให้อยู่คู่สังคมไทยต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ วงศ์พัฒนกุล (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 8 (ศิลาตัก) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีการดำเนินการ ดังนี้ กำหนดให้มีผู้บริหารและครูผู้สอนเข้ารับการอบรมทุกคน ต้องมีใจรักและตระหนักในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ให้ฝ่ายแผนงานปฏิบัติราชการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประชาสัมพันธ์หน่วยงานภายนอกเข้ามาจัดกิจกรรม มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีการร่วมกันวางแผนการทำงานก่อนดำเนินการจัดสภาพพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ควรจัดบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

1.3.1.2 แนวทางการส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีการติดตามผล การจัดการกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นแบบแผนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริม/ช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรการออกแบบกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามความต้องการของนักเรียนรายบุคคล และมีการติดตามผลการจัดการกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดให้มีการรายงานผลทั้งในระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การออกแบบออกแบบกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนรายบุคคล ตามความแตกต่างของนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษารู้จัก

นักเรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจความต้องการในการดูแลและช่วยเหลือของนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงตามความต้องการ และมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน มีแบบแผนด้วยความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นมีการจัดทำรายงานผลในระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีข้อมูลสารสนเทศในการส่งต่อเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัดระดับเขตพื้นที่การศึกษา เช่น การส่งต่อให้ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้เข้ามาดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสมตามบทบาท หน้าที่ สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา ธารมงคลกุล (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมสุรธรณ์ ผลการวิจัย พบว่า มีข้อเสนอแนะทั่วไป คือ ผู้บริหารควรเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความมีเหตุผลในกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การตัดสินใจเลือกหรือเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี คำทอง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ด้านการกำหนดคน นโยบายและแนวทางปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนควรร่วมกับคณะครูพัฒนาคนนี้เป็นอันดับแรก โดยเฉพาะการกำหนดคน นโยบายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา และควรจัดให้มีกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน พบว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่นชนก ชลธาร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ด้านการนิเทศและติดตามผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการติดตามสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ วงศ์พัฒนกุล (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 8 (ศิลาตัก) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะเพื่อ

การนำผลการวิจัยใช้ ด้านกิจกรรมแนะแนว ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรเพิ่มความสนใจในเรื่องของการแต่งตั้งครูที่ปรึกษากิจกรรมแนะแนว จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบต่องานประจำให้แก่ครูที่ปรึกษา กิจกรรมแนะแนว โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ชัดเจน

1.3.1.3 แนวทางการส่งเสริมให้มีผู้บริหารสถานศึกษานำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดให้มีการประชุม การประเมิน และการประกวดในระดับ โรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การที่ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการติดตามมาใช้ในพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาสามารถร่วมมือกันออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ทำให้กิจกรรมเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา ชนสารมงคลกุล (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมอนุสรณ์ ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นที่ต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบประโยชน์ของการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนการสอน โดยการอบรมให้ความรู้ การสาธิตกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และยกตัวอย่างการบูรณาการกับศาสตร์แขนงอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์ ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารทุกคนตระหนักร่วมกัน คือ รูปแบบการบริหารงานและนโยบายการทำงาน นอกจากนี้ก็คือ การสร้างระบบการสื่อสารที่ดี การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการให้รางวัลกับผู้ที่ตั้งใจทำงาน และดักเตือนผู้ที่ประพฤติผิดระเบียบ และ พบว่า มีข้อเสนอแนะทั่วไป คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาการศึกษา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี คำทอง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านกิจกรรมที่รับผิดชอบของครูผู้สอน พบว่า บุคคลต้องอยู่ร่วมกันทำงานในองค์กร จำเป็นต้อง ปรับนิสัยลักษณะ เจตคติของบุคคล เพื่อช่วยเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติงานตามระเบียบ รู้จัก เคารพสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและมีความซื่อสัตย์สุจริต คนที่มีความรับผิดชอบจะทำให้การปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และช่วยให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยความราบรื่น ความรับผิดชอบจะเป็นภาระผูกพันที่ผู้นำต้องสร้างขึ้น และมีข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ด้านการนิเทศและติดตาม พบว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชินชนก ชลธาร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้ ด้านการประเมินและรายงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินด้วย บุคคลภายนอก เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกิดผลที่ดีต่อนักเรียน

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะผู้นำของ สถานศึกษาที่จะต้องสนับสนุน พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน รู้สึกลดอคัยและมีความสุขในการทำงาน จึงจัด โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนัก ถึงคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ความสามารถด้านหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเข้าร่วมพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ศึกษานิเทศก์ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาได้เข้าร่วม กิจกรรมการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง ถ่องแท้ สามารถมีหลักคิดในการจัดการเรียนการสอนและการใช้ชีวิต โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรม/ งาน/ โครงการต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม เพิ่ม ศักยภาพในการทำงานของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ทั้ง บุคลากรของสถานศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการติดตามการดำเนินงาน และขยายผล เผยแพร่ผลการดำเนินงานของนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาที่ ประสบความสำเร็จ โดยการส่งเสริมให้นำผลงานที่ประสบความสำเร็จเข้าร่วมการประกวดใน กิจกรรมที่ส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ รวมทั้ง

ระดับประเทศ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาเพิ่มเติมหรือนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมในการพัฒนาและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับตนเองและระดับสถานศึกษา สอดคล้องกับมโนญ ไชยทองศรี (2544, หน้า 16, อ้างถึงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555) กล่าวว่า หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้ 1) สถานศึกษาไม่สามารถผลิตบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันทีที่จบการศึกษา จำเป็นต้องทำการฝึกอบรมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติที่ดี และเพียงพอก่อนที่จะเริ่มลงมือปฏิบัติงานนั้น ๆ 2) ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ปฏิบัติงานจึงควรรับการพัฒนาให้สามารถทำงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการฝึกอบรมเป็นวิธีการที่ดีที่สุด 3) ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในการที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพนั้น ๆ จึงพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง เพื่อให้ได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อหน่วยงานและสร้างขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย 4) การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคคลที่ประหยัดที่สุดทั้งในด้านเวลาและงบประมาณค่าใช้จ่าย การฝึกอบรมเป็นการให้ประสบการณ์ตรงที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดีกว่าให้ผู้ปฏิบัติงานทดลองกระทำเพื่อหาประสบการณ์เอง ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาด สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่าย และอาจเกิดอันตรายได้ สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2555) กล่าวว่า แนวทางการบริหารงานบุคลากร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีการบริหารงานแบบการมีส่วนร่วม มีการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีการบริหารโดยใช้หลักการกระจายอำนาจ มีการพัฒนาครูในการทำงานเป็นทีม มีการส่งเสริมพัฒนาครู โดยการประชุม อบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน มีการเสริมสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจ มีการส่งเสริม สนับสนุนสวัสดิการและการจัดบริการต่าง ๆ แก่บุคลากร มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู มีการสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมเกียรติ กู้อิทธิภูมิ (2555, อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 หน้า 15) กล่าวว่า ผู้บริหารและคณะครูทุกคนจะร่วมกันดำเนินตามแผน โดยในระหว่างการดำเนินงานผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทุกคนทำงานอย่างมีความสุขและดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติงาน 2) กำกับติดตามทั้งระดับบุคคล ราชกลุ่ม ราชหมวด ฝ่าย และระดับ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน 3) ให้มีการนิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาลูกศรที่อาจมี รวมทั้งการเชิญวิทยากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ครูทุกคน หรือให้ไปรับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้รองผู้อำนวยการ โรงเรียนทุกฝ่าย และหัวหน้า

ระดับแต่ละระดับก็ควรดำเนินการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยอนันต์ หาญจิต (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาในประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนเมืองพัทยา 3 (วัดสว่างฟ้าพัฒนาราม) จำนวน 70 คน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาของประชาคมอาเซียนมีความเหมาะสมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกแนวทาง ด้านการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างรอบด้าน โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ปรศรีเมธิกุล (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 226 คน และพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 357 คน ผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านการควบคุม โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 306 คน ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริหารงานบุคคลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา เต่าพาลี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 331 คน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร วงศ์จิรายุทธ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มโรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

จำนวน 113 คน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการพัฒนานุเคราะห์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายชื่อกำหนดอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาติ ราชสันเทียะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 305 คน ผลการวิจัย พบว่า ระดับบทบาทจริงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมและรายชื่อกำหนดอยู่ในระดับมาก

1.4.1 ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้นำด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษา ดังนี้

1.4.1.1 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่นด้วย และมีนโยบาย ข้อตกลงความร่วมมือร่วมกันของภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาได้เข้าร่วมศึกษาเรียนรู้จากบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญ แหล่งเรียนรู้ หรือองค์กรภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินชีวิต การจัดการศึกษา หรือด้านอื่น ๆ ตามที่บุคลากรในสถานศึกษามีความสนใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่บุคลากรของสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจนโยบาย ข้อตกลงความร่วมมือร่วมกันของภาคีเครือข่ายกับสถานศึกษาในส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา จะส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายทางการศึกษา เข้าใจทิศทางการดำเนินงานและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลของการปฏิบัติสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญ แหล่งเรียนรู้ หรือองค์กรภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ ในด้านการดำเนินชีวิต

การจัดการศึกษา หรือด้านอื่น ๆ ตามที่สนใจ จากความร่วมมือกันสนับสนุน ส่งเสริม และบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาระหว่างภาคีเครือข่ายทางการศึกษากับสถานศึกษา ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในระดับตนเอง ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และสังคม ได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต สีมานพ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดปราจีนบุรี โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า ด้านเงื่อนไขความรู้ 1) ครูต้องศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน แล้วนำความรู้เหล่านั้นมาเชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนการทำงานอย่างมีคุณภาพ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สร้างวินัยให้กับตนเองโดยเฉพาะวินัยเกี่ยวกับการเงิน มีความรู้ความเข้าใจหลักการการทำงานการดำเนินชีวิตมีเหตุ มีผล 2) ครูควรพัฒนาตนเอง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต กล้าคิด ตัดสินใจแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยครูต้องปฏิบัติตน ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรมในใจ 3) ให้ครูวางแผนในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม โดยนำความรู้ที่เรามีอยู่มาพิจารณาเชื่อมโยงกันให้เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้มากที่สุด ควรให้มีเนื้อหาเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรทุกช่วงชั้นเพื่อให้สอดคล้องกันไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมมา อาสนจินดา และ วินันท์กานต์ รุจิภักดิ์ (2559, หน้า 124-125) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นหลักในการควบคุมจริยธรรมครู จากผลการศึกษา พบว่า ในการที่จะพัฒนาและส่งเสริมจริยธรรมครูนั้น ประเด็นที่จะต้องพิจารณาก็คือ กลไกหรือมาตรการในการควบคุมพฤติกรรมของครูให้ปฏิบัติตามแนวทางจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งบุคคลที่เป็นกลไกสำคัญเรื่องดังกล่าว คือ ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้บริหารบุคลากรทางการศึกษา ในการสร้างมาตรการของหน่วยงานเพื่อควบคุม หรือดูแลพฤติกรรมการกระทำผิดจรรยาบรรณของครูในสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ควรที่จะปฏิบัติตามแนวทางจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาคู่ขนานกัน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของครูในหน่วยงาน เช่น การปฏิบัติงานตามหน้าที่ การมีพฤติกรรมที่ดี เช่น ไม่ดื่มสุรา การแต่งกายและการวางตัวที่เหมาะสม และไม่มีปัญหาเรื่องชู้สาว เป็นต้น เนื่องจากถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมเสียเองนั้น ก็ไม่สามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้ และจะทำให้เมื่อมีมาตรการออกมาควบคุม หรือลงโทษครูที่กระทำความผิดแล้วจะไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา ธนสารมงคลกุล (2554) ได้ศึกษาเรื่อง

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมนุสรณ์ ผลการวิจัย พบว่า มีข้อเสนอแนะทั่วไป คือ ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้มาปรับใช้กับกิจกรรมภายในโรงเรียน และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรรับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

1.4.1.2 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผล

การติดตาม มาพัฒนาการดำเนิน โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน วัฒนธรรมของภาครัฐและเอกชน องค์กรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เข้ามาร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายทางการศึกษา พัฒนาติดตามผลการดำเนิน โครงการให้ครอบคลุมการบริหารจัดการของสถานศึกษา ในแต่ละด้านพัฒนาให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของชุมชน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติใช้จริง ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน วัฒนธรรมของภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้เข้ามาร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายทางการศึกษา พัฒนาติดตามผลการดำเนิน โครงการให้ครอบคลุมการบริหารจัดการของสถานศึกษาในแต่ละด้าน ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ การดำเนินงานของสถานศึกษาตามที่สถานศึกษาได้ให้เกียรติประสานความร่วมมือในฐานะภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ส่งผลให้มีความร่วมมือในการพัฒนาการดำเนิน โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาของชุมชน และการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ การบริหารจัดการสถานศึกษา และปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการปฏิบัติ สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่นได้ แนะนำให้ความรู้แก่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน รวมถึงภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ระบุว่า ต้องมีการสร้างกลไกเชื่อมโยงที่เข้มแข็งและมีความเกี่ยวเนื่องกันทั้งภายในสถาบันและระหว่างสถาบันของ “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน (พอดา บุตรสุขทิวังศ์, 2553, หน้า 98) และสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งชัชดาพร

เวหะชาติ (2556, หน้า 230-231) กล่าวว่า แผนการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ได้ระบุ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านประชาชน/ องค์กร/ ประชาคม/ ภาคเอกชน โดยข้อ 1 ระบุว่า “องค์กรประชาคมมีการดำเนินงานเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วม สนับสนุน กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และสนับสนุนการดำเนินงานจัดการศึกษาของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เช่น การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาใน ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสอดคล้องกับ ความต้องการของคนในชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต สีมานพ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดปราจีนบุรี โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ให้ครูศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตประจำวัน มีการจัดทำตัวอย่างการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาผ่านจากครู ด้านความพอประมาณ ครูควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ทรงพระราชทานมาใช้ โดยยึดการพัฒนาที่ตั้งอยู่บน ทางสายกลาง ดำเนินชีวิตโดยความไม่ประมาท แล้วจึงขยายผลสู่นักเรียนและชุมชน

1.4.1.3 แนวทางในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ บุคลากรของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม โครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยให้ภาคีเครือข่าย ทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม โครงการพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริม การปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิตตามโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ทำให้บุคลากรของสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหาร สถานศึกษา และในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม ประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนแต่ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งทางตรงและ ทางอ้อมให้แก่บุคลากรของสถานศึกษาในการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย

ระบุว่า ผู้บริหารและครูถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ดังนั้น จะต้องพัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของการเป็นคนดี มีคุณธรรม อีกทั้งควรสนับสนุนการฝึกอบรมครูและผู้บริหารสถานศึกษาด้วยหลักสูตรแบบเข้ม ให้ความรู้ ความเข้าใจที่เข้าถึงแก่นแท้ ฝึกปฏิบัติจริง และมีความสามารถในการสั่งสอนและปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนได้ และมีการวางระบบและกระบวนการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงต่อขอยอดจากการฝึกอบรม ทั้งนี้ อาจแบ่งกลุ่มทำในระดับเขตพื้นที่และกลุ่มสถานศึกษาก็ได้ (พอลดา บุตรสุทธีวงศ์, 2553, หน้า 98) และสอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า (2554, หน้า 5) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการของโครงการ รวมถึงได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและชาติ โดยมีการแสดงทัศนะต่าง ๆ ต่อการดำเนินงานที่มีผลต่อชีวิต ความเป็นอยู่ เพื่อให้รัฐบาลนำไปประกอบการตัดสินใจระดับนโยบาย การมีส่วนร่วมจึงเป็นการสื่อสารสองทาง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและรับฟังความเห็นซึ่งกันและกันระหว่างรัฐกับประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างความสามัคคีในชาติ ในขณะที่เดียวกันจะก่อให้เกิดกระบวนการติดตาม ตรวจสอบนโยบายและการดำเนินงานของรัฐ ให้ดำเนินงานที่รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2556, หน้า 230-231) กล่าวว่า แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เกิดขึ้นตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 33 ที่บัญญัติให้มีการจัดทำแผนนี้ขึ้นในความนำของแผน ระบุข้อความที่แสดงถึงเจตนารมณ์ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่า “...การพัฒนาโดยประชาชนด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกภาคทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมีร่วมใจ ในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่น...” ซึ่งในแผนฉบับนี้ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หลัก 3 วัตถุประสงค์ 11 แนวนโยบาย โดยใน 11 นโยบายของแผนการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) แต่ละนโยบายมียุทธศาสตร์การดำเนินการที่ใช้หน่วยงานทางสังคม 5 ส่วน มาร่วมกันดำเนินตามยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) รัฐบาล 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) สถานศึกษา 4) ประชาชน/ องค์กร/ ประชาคม/ ภาคเอกชน และ 5) องค์กรอิสระและองค์กรวิชาชีพ ในยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการศึกษา ข้อ 3 ระบุว่า “สนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในชุมชน ปราชญ์ ชาวบ้าน พระภิกษุ นักบวช ผู้นำทางศาสนา และผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข” และสอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต สีมภาพล (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดปราจีนบุรี โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัย พบว่า ด้านความมีเหตุผล อบรมคุณธรรมให้ครูเพื่อยกระดับจิตใจ ให้รู้จักเดินทางสายกลาง ใช้จ่ายตามสถานะ มีการวางแผนการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับตนเอง ฐานะครอบครัว และทางสังคม ให้ครูจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และให้รู้จักถึงพอเพียง พออยู่ พอกิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีพร แก้ว โขง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 2 พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและเป็นระบบ รวมทั้งจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ 1) การกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จึงมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดนโยบายในการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่แผนปฏิบัติงานประจำปี รวมทั้งการบริหารจัดการสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามเป้าหมายของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นทิศทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีเป้าหมาย ทำให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา รู้ทิศทางในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละคน ส่งผลให้การดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาและ

การส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเกิดความสำเร็จ ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งระบบการศึกษาจำเป็นต้องสร้างแนวทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล โดยสร้างคนไทยให้สามารถเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่สามารถใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี องค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ อย่างบูรณาการเพื่อสร้างอาชีพใหม่ ๆ ขึ้น สามารถมีรายได้เลี้ยงตัวเอง เลี้ยงครอบครัว และสามารถทำให้ประเทศชาติมั่นคง แข็งแรงต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, หน้า 4) และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554 ข, หน้าคำนำ) ได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเพื่อน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการปฏิบัติทางการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 5 (2560 ข, หน้า 32-34) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังจุดเน้นที่ 3 ด้านสถานศึกษา องค์กรเด่น (High quality organization: HQO) สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินกิจกรรมได้ครบทุกด้าน มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และเทียบเคียงกับหลักสูตรมาตรฐานสากล สถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาผ่านการประเมินด้านคุณธรรม และมีความโปร่งใสตรวจสอบได้

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยมีการจัดโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจนโยบาย และแนวทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พัฒนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 3) มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 5 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง นำโดยศึกษานิเทศก์ของเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 5 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริม และช่วยเหลือผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ผ่านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พัฒนาสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสถานศึกษาด้านแบบครบทุกโรงเรียนในสังกัด อีกทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานด้านการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเครือข่ายแหล่งเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งผลงานผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัท มั่นศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 (ระยอง) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนภาษาจีนและนักเรียนที่เรียนภาษาจีนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 (ระยอง) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 290 คน ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 (ระยอง) จำแนกตามเพศและขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของทองดี พิมพ์สาลี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนางยุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามกลุ่มเครือข่าย ประเภทโรงเรียน และขนาดโรงเรียน พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามกลุ่มเครือข่าย ประเภทโรงเรียนและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ บุคคางค์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนในอำเภอท่าตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 191 คน ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการสร้างความพอประมาณ และด้านการบริหารงานโดยใช้เหตุผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 สามารถดำเนินการพัฒนาและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้ายในแต่ละด้าน ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจนโยบายการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล อีกทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร โดยมีการวางแผนและดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา และนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปพัฒนาแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา สนับสนุนติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณและการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณและการดำเนินกิจกรรมเกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพด้วย อีกทั้งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และรายงานผลการประเมินนำมาปรับปรุง/ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการ ร่วมเป็นคณะวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนัก เห็นความสำคัญ รวมทั้ง

ส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและ
 สาธารณะประโยชน์โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักการปฏิบัติ
 ในการทำ พูด คิดในสิ่งที่ดีงาม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง
 ในรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร หรือในกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ซึ่งมีความเหมาะสมตาม
 ความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล และร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทางการศึกษาในการจัด
 กิจกรรมและดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สร้างเครือข่ายกลุ่มผู้นำความดี
 เชิดชูคนดี อีกทั้งส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและนำผล
 การติดตามการดำเนินงานมาปรับปรุง/ พัฒนาการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน
 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และนำผลงานที่ประสบความสำเร็จในกิจกรรม
 แนวแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายงานใน
 วาระการประชุมหรือส่งเข้าร่วมประกวดหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัด
 และระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุน โครงการพัฒนา
 บุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาโดยมีนโยบายร่วมมือกับภาคี
 เครือข่ายทางการศึกษา ได้ศึกษาเรียนรู้จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จ แหล่งเรียนรู้ของภาครัฐและ
 เอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านการดำเนินชีวิต ด้านการจัดการศึกษา หรือด้านอื่น ๆ
 ตามที่บุคลากรของสถานศึกษามีความสนใจ เพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษาและนักเรียน มีความรู้
 ความเข้าใจ และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและ
 การปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างยั่งยืน โดยผู้บริหารสถานศึกษาคอยติดตามผลการดำเนินงานที่มีการบูรณา
 การหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร และนำผล
 การดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จมาขยายผล เผยแพร่สู่ชุมชนและสังคม เพื่อสร้างสังคมแห่ง
 การเรียนรู้ โดยจัดบรรยายภาคให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนและแลกเปลี่ยน
 เรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

5. แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนและบุคลากร
 ในสถานศึกษา โดยสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการพัฒนานักเรียนและบุคลากรของสถานศึกษา
 ให้เหมาะสมตามความต้องการของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา โดยเน้นการประสาน
 ความร่วมมือของครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในพื้นที่และภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือมีทำสัญญาในเอกสารที่แสดงถึงข้อตกลงร่วมมือกัน (MOU) ในการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
2. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
4. ควรศึกษาแนวทาง/รูปแบบการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2558). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ: รวมคำบรรยายจากการสัมมนา ณ กระทรวง การต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2560). สรุปผลการทบทวนการดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ระดับชาติ โดยสมัครใจของประเทศไทย ปี 2560. ม.ป.ท. กรมองค์การระหว่างประเทศ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542 ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 และฉบับที่ 3 พุทธศักราช 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542 ข). แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2550. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552 ก). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552 ข). คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ 2552. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554 ก). คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554 ข). รายงานประเมินและเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2554-2556. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- คณะกรรมการการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์. (2546). เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง. กรุงเทพฯ: เกษตรบลูพรีนซ์.

- คม ชัด ลึก. (2560). สืบสานพระราชปณิธาน “ปรัชญาพอเพียงสู่หลักนิติธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน”. เข้าถึงได้จาก [http:// www.komchadluek.net/ recommended/ economic/ 231093](http://www.komchadluek.net/recommended/economic/231093)
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจริญ อภิไชย. (2551). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอแม่สาย สำนักงานเขตพื้นที่เชียงราย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชนิสรา ศิลานุกิจ. (2555). *จริยธรรมของผู้บริหารการศึกษา Ethics of educational administration*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชื่นชนก ชลธาร. (2558). *บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชวลิต สีมานพ. (2555). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดปราจีนบุรี*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยอนันต์ หาญจิต. (2555). *การศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาในประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงค์ โชควัฒนา. (2542). *เศรษฐกิจชุมชน ทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณัฐพงศ์ รัตนรังษี. (2558). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดำรงสิทธิ์ เป้าศิลป์. (2559, 9 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.

- ถวัลย์ มาสจรัส. (2550). *Model การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ทองดี พิมพ์สาดี. (2558). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนางยุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย บูรพา.
- ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2544). *เศรษฐศาสตร์พอเพียง*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2550). *การบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลทิพย์ กาศศิริ. (2547). *แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- บุญสม เข้มครวญ. (2558, 18 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- เบญจมาศ วงศ์พัฒนกุล. (2557). *ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 8 (ศิลาตัก) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชรี ปรังศ์เมธิกุล. (2555). *การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานของหัวหน้าหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน ภาคใต้*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิชญ์ ฟองศรี. (2552). *วิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: พรอพเพอร์ตี้พรีน.
- พอลดา บุตรสุทธิวงศ์. (2553). *จริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (Ethics of Educational Administrators)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพลินพิศ โลหากาศ. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- มณฑกา ตั้งนรินทร์. (2559). *ทิศทางการขับเคลื่อนธุรกิจตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. *วารสาร SD Focus (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)*, 3(1), 3.

- มูลนิธิมั่นพัฒนา. (2560 ก). *พอเพียงเพื่อยั่งยืน รวมผลงานวิจัยของมูลนิธิมั่นพัฒนา ปี 2560*.
กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- มูลนิธิมั่นพัฒนา. (2560 ข). *เวทีมั่นพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2556). *การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน Administration management and school base basic* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- รัชนิกร วงศ์วิธานธุ์. (2559). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มโรงเรียนค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ระพีพรรณ คณาฤทธิ์. (2554). *การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. (หน้า 14-15).
- วรเดช จันทรศร, อรรถ สมร่าง, ชันวา จิตต์สงวน และพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2551). *การศึกษาวิจัยเพื่อขยายผลสู่สาธารณะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ดิน ป่า และการเกษตร ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สหายบล็อกและการพิมพ์.
- วรรณมา หมาดเท่ง. (2551). *บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัฒนา ไคตรมี. (2558, 16 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- วาสนา เต่าพาลี. (2557). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. (2549). *พจนานุกรมคำอธิบายศัพท์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วิยะดา ชนสารมงคลกุล. (2554). *การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมสุรณี*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วิโรจน์ สารัตถะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่สะท้อนต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- วิวัฒน์ ศัลยกำธร. (2559, 1 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.
- ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์. (2557). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีพร แก้วโจง. (2554). *การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน ศูนย์เครือข่ายสถานศึกษารัตนมิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2*. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ แก้วไกรเพชร. (2555). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุวิชัย สยามประ โคน. (2558). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกลุ่มอำเภอลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันไทยพัฒนา. (2560). *SDG BUSINESS: Corporate Action on Sustainable Development*. ม.ป.ท.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2554). *การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- สมเกียรติ กู้อิทธิภูมิ. (2555). *นวัตกรรมการศึกษา ชุด รายงานการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- สมชาติ ประสมเพ็ชร. (2558, 15 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

- สมชาติ ราชสันเทียะ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมดี สมพวงภักดี. (2550). *สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2549 ก). *การดำเนินงานตามรอยพระยุคลบาท: เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: กองทุนอริยมรรค.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2549 ข). *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สมเศียร จันทร์หล้า. (2544). *บทบาทของชุมชนในการจัดโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2554) *รายงาน โครงการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. ม.ป.ท.
- สมุทรา ชำนาญ. (2550). *เอกสารประกอบการสอน วิชา 430532 ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. ชลบุรี: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมุทรา ชำนาญ. (2556). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ระยอง: พี.เอส.การพิมพ์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. (2552). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2552*. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5. (2555). *แผนกลยุทธ์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. สิงห์บุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 . (2560 ก). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)*. สិងห์บุรี: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (2560 ข). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. สិងห์บุรี: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 . (2561). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2560*. สិងห์บุรี: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559): ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560 ก). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560 ข). *รายงานการติดตามความก้าวหน้าการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *รายงานประจำปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ท.). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2560). *เศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต 2559. วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 15(1), 37.*
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (ม.ป.ท.) *เศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต*. กรุงเทพฯ: กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร.

- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). การบริหารตามแนวปฏิรูปการศึกษา. *วารสารวิชาการ*, 2(3), 23-30.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2550). *เอกสารประกอบการประชุมสมัชชานานาชาติแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 เนื่องในโอกาสวันครูโลก เรื่อง การศึกษากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอมมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557 ก). *รายงานการวิจัยและพัฒนา เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557 ข). *รายงานประจำปี 2557 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กับพันธกิจพัฒนาการศึกษาชาติ*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *โครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน (พ.ศ. 2557-2560) “สะท้อนปัญหาและทางออก ตอบโจทย์ปฏิรูปการศึกษาไทย”*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559 ก). *ทิศทางและโจทย์วิจัยของการศึกษาไทยเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559 ข). *แผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (พ.ศ. 2559-2564)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559 ค). *รายงานการวิจัย การออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559 ง). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559 จ). *รายงานประจำปี 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา: การบูรณาการสู่แผนการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559 ฉ). *สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) 2015-2016: จากข้อเสนอสู่ นโยบาย*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560 ก). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560 ข). *รายงานการสังเคราะห์ ตัวชี้วัดด้านการศึกษาไทย ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560 ค). *๗ ทศวรรษ ได้ร่วมพระบารมี: พระบรมราโชวาทด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอส.ซี.พรีนซ์แอนด์แพค.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานวิจัย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship education). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555 ก). การถอดบทเรียนการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555 ข). การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ม.ป.ท.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2555). รายงานการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยความสำเร็จของสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สิงห์ ยิ้มแย้ม. (2550). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2550). การจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 20(2), 5-20.
- สรารักษ์ ศรีพงษ์. (2559). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานงบประมาณ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจิตตา แก้วปราณี. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุดารัตน์ บุคคางค์. (2558). การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอตะกั่วป่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุพจน์ นันทะเทศ. (2558). *สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภักดิ์ มั่นศรี. (2557). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (ระยอง)*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2541). *การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2544). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุเทพ ชนะบวรกุล. (2551). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. *วารสารวิชาการ*, 11(4), 13-18.
- สุริพร เอี่ยวถาวร. (2550). *การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี*. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนิตย์ ชันบุตรศรี. (2558). *บทบาทการส่งเสริมวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หัตยา เข้มเพชร. (2559, 25 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.
- อภิชัย พันธเสน. (2546). *เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาพัฒน์แห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อภิชัย พันธเสน. (2558, 15 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.
- อัญชลี คำทอง. (2558). *การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอมมา อาสนจินดา และวินันท์กานต์ รุจิภักดิ์. (2559). *จริยธรรมในวิชาชีพครู*. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อำพล เสนาณรงค์. (2558). “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- Balyer, A., Ozcan, K., & Yildiz, A. (2017). Teacher empowerment: School administrators' roles. *Eurasian Journal of Educational Research*, 70(1), 1-18.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Griffiths, D. E. (1956). *Human relationship in school administrators*. New York: Appleton Century Crofts.
- Halpin, A. W. (1996). *Theory and research in administrators*. New York: Macmillan.
- Jóhannesson, I., Norðdahl, K., Óskarsdóttir, G., Pálsdóttir, A., & Pétursdóttir, B. (2011). Curriculum analysis and education for sustainable development in Iceland. *Environmental Education Research*, 3(17), 375-391.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: Mc Graw-Hill.
- Nanus, B. (1992). *The leader's contemporary book*. Chicago: Rand Manually.
- Phuong, H. N. (2013). *Engineering education for sustainable development in Vietnamese Universities: Building the engineering curriculum towards sustainable development*. Doctoral dissertation, Faculty of Applied Sciences, University of Gloucestershire.
- Rutkauskas, A., Levickaite, R., & Maknickiene, N. (2014, August). Creative economy: Search for universally sustainable development possibilities in the context of lithuanian creative and cultural industries. *Asian Journal of Business and Management*, 4(2), 246-255.
- Sharipah, N. S. S., Azmahani, A. A., Khairiyah, M. Y. (2012). Perception on sustainable development among new first year engineering undergraduates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 56, 530-536.
- Shun Wing, N. G. (2011). *Curriculum development in a time of globalization: Value-added intelligence*. Retrieved from <http://www.hkta1934.org.hk/NewHorizon/abstract/2011Oct/8.pdf>

- Stogdill, R. M. (1974). *A survey of theory and research*. New York: The Free Press.
- Usman, K, Javed, I., & Abida, K. (2016). Exploring leadership styles of school administrators in Pakistan. *FWU Journal of Social Sciences*, 9, 39-47.
- Wijaya, M., WA, S., Rejekiingsih, T., & Triyanto, S. M. (2014). The role of civic education in the reinforcement of the land ethic values in the sustainable development of the environment in the rule of the Law. *Asian Journal of Humanities and Social Studies*, 4(2), 574-584.
- Wu, D. W., DiGiacomo, A., & Kingstone, A. (2013). A sustainable building promotes pro-environmental behavior: An observational study on food disposal. *PLOS ONE*, 1(8), 1-4.
- Zádori, I., Nemeskéri, Z., Sebok, M. (2017). Sustainable Development goals and the OVHR-model in higher education. *Quality Assurance Review for Higher Education*, 2(7), 79-94.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศธ. 6621/ ว 2132

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

22 ตุลาคม 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้าโครงงานวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวรัชนีภรณ์ วรรณวิวัฒน์ชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน
มัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 5 ในความควบคุมดูแลของ ดร.สมุทพร ชำนาญ เป็นประธานกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์
จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ผลาดร สุวรรณ โปธิ์

(ดร.ผลาดร สุวรรณ โปธิ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3839-3486 โทรสาร 0-3874-5811

(สำเนา)

ที่ ศธ. 6621/ 93

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

13 มกราคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวรัชนีภรณ์ วรรณวิวัฒน์ชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในความควบคุมดูแลของ ดร.สมุทพร ชำนาญ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือจากท่านในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ผลาดร สุวรรณโพธิ์

(ดร.ผลาดร สุวรรณโพธิ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3839-3486 โทรสาร 0-3874-5811

(สำเนา)

ที่ ศธ. 6621/ ว 94

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

13 มกราคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวรัญญาภัทร์ รัญญูวัฒน์ชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน
มัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 5 ในความควบคุมดูแลของ ดร.สมุทพร ชำนาญ เป็นประธานกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมของมหาวิทยาลัย
บูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ผลดากร สุวรรณโพธิ์

(ดร.ผลดากร สุวรรณโพธิ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3839-3486 โทรสาร 0-3874-5811

(สำเนา)

ที่ ศธ. 6621/ ว 963

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

20 พฤษภาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวรัญญาภัทร์ รัญญูวัฒน์ชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน
มัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 5 ในความควบคุมดูแลของ ดร.สมุทพร ชำนาญ เป็นประธานกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมของมหาวิทยาลัย
บูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ผลาดร สุวรรณ โปธิ์

(ดร.ผลาดร สุวรรณ โปธิ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3839-3486 โทรสาร 0-3874-5811

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์)
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 1)

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

2. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่าน หรือต่อการปฏิบัติงานของท่าน แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. ผู้วิจัยขอรับรองว่า จะใช้ข้อมูลของท่านเพื่อประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน

นางสาวรัญญาภัทร์ รัญญ์วัฒนชัย

นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในหน้าข้อความของท่านตามความเป็นจริง

1. ขนาดโรงเรียน

- () ขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน)
- () ขนาดกลาง (โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน)
- () ขนาดใหญ่ (โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์จะวัดระดับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาของท่าน

2. โปรดทำเครื่องหมาย ลงในหน้าช่องว่างที่ตรงกับระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาของท่าน ในประเด็นต่าง ๆ ตามความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน

3. ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 5 ระดับ และมีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 มีระดับการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

ระดับ 3 มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ระดับ 2 มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย

ระดับ 1 มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามฉบับที่ 1 เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี
(สหวิทยาเขตดวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

คำถาม ผู้บริหารของท่านแสดงบทบาทต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	ตัวบ่งชี้เกณฑ์คุณภาพ	การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา						
1	มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี					
2	มีการดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา					
3	มีการติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา					
4	มีการนำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/ โครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					
5	มีแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
6	มีการดำเนินการตาม แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ					
7	มีการติดตามแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ					
8	มีการนำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ					
9	มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
10	มีการดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
11	มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	ตัวบ่งชี้เกณฑ์คุณภาพ	การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)						
12	มีการนำผลการติดตามมาพัฒนา และปรับปรุงการบริหารจัดการ งบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
13	บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
14	มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน					
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
15	มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐาน การเรียนรู้					
16	มีการนิเทศ/ ติดตาม/ ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
17	มีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
18	มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้					
19	มีการยกระดับคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ					
20	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ					
21	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
22	จัดหา/ ผลิต/ ใช้/ เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
23	จัดทำ/ พัฒนา/ เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อสนับสนุน การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	ตัวบ่งชี้เกณฑ์คุณภาพ	การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)						
24	ใช้แหล่งเรียนรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนา คุณลักษณะอย่างพอเพียงของนักเรียน					
25	จัดทำเรื่องมีื่อวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง					
26	ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
27	มีการรายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/ พัฒนา การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
28	จัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิด จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้					
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
29	มีแผนงานแนะแนว เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
30	มีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้นักเรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของ ตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
31	มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาตนเอง ได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
32	มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
33	มีการนำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
34	มีแผนงาน/ โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้นักเรียน “อยู่อย่างพอเพียง”					

ข้อ	ตัวบ่งชี้เกณฑ์คุณภาพ	การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ต่อ)						
35	จัดกิจกรรมลูกเสือ/ เนตรนารี/ ยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
36	ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม/ ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
37	มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ วัฒนธรรม/ หลักคำสอน ทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียน					
38	มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
39	มีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/ พัฒนากิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
40	มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์					
41	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษา/ ชุมชน ต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ฯ					
42	มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของนักเรียน					
43	มีการนำผลการติดตามมา ปรับปรุง/ พัฒนา การดำเนินกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียน					
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา						
44	มีแผนงาน/ โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้าง ความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
45	มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่					
46	มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	ตัวบ่งชี้เกณฑ์คุณภาพ	การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (ต่อ)						
47	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา					
48	มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
49	มีการนำผลการติดตามมาพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
50	มีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี
(สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 2)

ชื่อผู้วิจัย นางสาววรรุญญาภัทร์ วรรุญญ์วัฒนชัย
 หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.สมุท ชำนาญ และ ดร.ชนวิน ทองแพง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

สถานที่ทำงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้เพื่อสัมภาษณ์ระดับการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 1) ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในระดับการปฏิบัติ เรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับ ของแต่ละด้าน ด้านละ 3 ข้อ จำนวน 4 ด้าน มาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ฉบับที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ผู้นำองค์กรเอกชน/ ท้องถิ่น หรือปราชญ์ท้องถิ่นด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปศึกษาแนวทางการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้เป็นคำถามปลายเปิด ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถตอบคำถามได้ตามความเข้าใจ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

กรุณาเล่าประวัติโดยย่อเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวในด้านต่อไปนี้

ประสบการณ์การทำงาน/ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

.....

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

แนวประเด็นคำถาม

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

1. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนอย่างไรบ้าง เพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงบประมาณเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนมากที่สุด

.....

.....

.....

3. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการนำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการอย่างไรบ้าง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการบูรณาการด้านวิชาการ

.....

.....

.....

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการรายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างยั่งยืน

.....

.....

.....

5. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการจัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้อย่างไรบ้าง ทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม

.....

.....

.....

6. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการศึกษา/ วิเคราะห์/ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

7. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/ พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของนักเรียนอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดจิตสาธารณะแก่นักเรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ในการแบ่งปันเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี

.....

.....

.....

.....

8. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง ให้เป็นแบบแผนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริม/ ช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

.....

.....

.....

.....

9. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการนำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

10. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

11. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการนำผลการติดตามมาพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

12. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ผู้ให้สัมภาษณ์

(.....)

วันที่สัมภาษณ์

เริ่มเวลาสัมภาษณ์

สิ้นสุดเวลาสัมภาษณ์

ภาคผนวก ค

- ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม
- ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เกณฑ์การประเมิน มี ดังนี้

ให้คะแนน +1 แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้คะแนน -1 แน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = R/N$$

เมื่อ R แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสิน

ค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ .5 ข้อความนั้นใช้ได้

ค่า IOC ที่คำนวณได้ต่ำกว่า .5 ข้อความนั้นถูกตัดออกไป หรือต้องนำไปปรับปรุง

แก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 1)

ข้อ คำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา								
1.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
4.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
5.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
6.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
7.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
8.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
9.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
10.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
11.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
12.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
13.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
14.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
15.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
16.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
17.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
18.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
19.	0	+1	0	+1	+1	3	.67	ใช้ได้

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อ คำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
20.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
21.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
22.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
23.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
24.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
25.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
26.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
27.	0	+1	+1	+1	+1	4	.80	ใช้ได้
28.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน								
29.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
30.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
31.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
32.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
33.	+1	+1	0	+1	0	3	.67	ใช้ได้
34.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
35.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
36.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
37.	0	+1	+1	+1	0	3	.67	ใช้ได้
38.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
39.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
40.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
41.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
42.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
43.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อ คำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา								
44.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
45.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
46.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
47.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
48.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
49.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
50.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง แนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 2)

ข้อ คำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา								
1.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
4.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
5.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
6.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน								
7.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
8.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
9.	0	0	+1	+1	+1	3	.67	ใช้ได้
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา								
10.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
11.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
12.	0	+1	0	+1	+1	3	.67	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม เรื่อง บทบาท
 ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (ฉบับที่ 1) จำนวน 50 ข้อ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.98	24	.87	47	.92
2	.91	25	.95	48	.96
3	.97	26	.82	49	.99
4	.89	27	.93	50	.96
5	.92	28	.97		
6	.91	29	.91		
7	.69	30	.87		
8	.88	31	.91		
9	.97	32	.89		
10	.98	33	.34		
11	.96	34	.98		
12	.89	35	.94		
13	.94	36	.93		
14	.90	37	.85		
15	.96	38	.88		
16	.92	39	.82		
17	.85	40	.89		
18	.98	41	.97		
19	.91	42	.91		
20	.85	43	.98		
21	.84	44	.92		
22	.95	45	.95		
23	.92	46	.94		

หมายเหตุ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม เท่ากับ .99